

การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญาานิพนธ์

ของ

โสภาพรรณ ทองคำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

มีนาคม 2551

การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
โสภาพรรณ ทองคำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
มีนาคม 2551

โสภภาพรรณ ทองคำ. (2551). การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ
ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี
สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท. กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ, รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร
เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นเรียนและ
วิธีการอบรมเลี้ยงดู และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับชั้นเรียนกับวิธีการอบรมเลี้ยงดู
ที่มีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ จากกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มแบบสองขั้นตอน จำนวน
382 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ
มีค่าความเชื่อมั่น .92 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี
มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจอยู่ในระดับปานกลาง
2. นักเรียนที่มีระดับชั้นแตกต่างกัน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของ
นักเรียนสูงขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่ศึกษา
3. นักเรียนที่ได้รับวิธีการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน
ความมีน้ำใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู
แบบประชาธิปไตยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู
แบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปและแบบปล่อยปละละเลย ตามลำดับ และนักเรียนที่ได้รับการอบรม
เลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจสูงกว่า นักเรียน
ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
4. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับชั้นเรียนกับวิธีการอบรมเลี้ยงดู ที่ส่งผลต่อ
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

A STUDY OF DESIRABLE CHARACTERISTICS ABOUT KINDNESS OF THIRD LEVEL
STUDENTS IN EDUCATIONAL OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS,
VIPHAVADI GROUP, BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION.

AN ABSTRACT

BY

SOPAPUN THONGKUM

Presented in Partial Fulfillment to the Requirements
for the Master of Education Degree in Educational Measurement
at Srinakharinwirot University

March 2008

Sopapun Thongkum. (2008) : *A Study of Desirable Characteristics about Kindness of Third Level Students in Educational Opportunity Expansion Schools, Viphavadi Group, Bangkok Metropolitan Administration*. Master thesis, M.Ed. (Educational Measurement) Bangkok: Graduate school, Srinakharinwirot University. Advisor committee: Lecturer Chawalit Ruayajin, Assoc. Prof. Nipa Sripairot.

The purposes of this research were to investigate the desirable characteristics about kindness of third level students in educational opportunity expansion schools of Viphavadi Group under Bangkok Metropolitan Administration; to compare the desirable characteristics about kindness by class level and raising style; and to study the interaction of class level and raising style variables affecting the desirable characteristics about kindness. The samples were 382 students selected by two-stage random sampling. The instrument used in research was the test of desirable characteristics about kindness with the reliability of .92. The data were analyzed by using two-way ANOVA.

The results were as follows.

1. The desirable characteristics about kindness of third level students were at the middle level.
2. The desirable characteristics about kindness of students with different class levels were different with statistical significance at the level of .01. Their desirable characteristics about kindness were increased in relation to higher class levels.
3. The desirable characteristics about kindness of students with different raising styles were different with statistical significance at the level of .01. The desirable characteristics about kindness of students with democracy raising style were higher than those of students with overprotection and rejection raising styles respectively. The desirable characteristics about kindness of students with overprotection raising style were higher than those of students with rejection raising style.
4. There was no any interaction found between class level and raising style variables affecting the desirable characteristics about kindness.

การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

โสภาพรรณ ทองคำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

มีนาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปริญญาานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร

ของ

โสภาพรรณ ทองคำ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ)

(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

(อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความอนุเคราะห์ และความกรุณาอย่างสูง จาก อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ ประธานควบคุมปริญญาานิพนธ์และรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ กรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ แก้ไขข้อบกพร่อง จงงานวิจัยนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์ และ อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรวง ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปริญญาานิพนธ์ รวมทั้งอาจารย์ทุกท่านในภาควิชาการวัดผลและวิจัยทางการศึกษา ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย และท่านที่เป็นเจ้าของความรู้ต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและนำมาอ้างอิงในปริญญาานิพนธ์นี้

ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขแบบวัดที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย อาจารย์มณฑิรา จารูเพ็ง ดร.อรินทร์ น่วมถนอม ดร.อดุลย์ ไบกุลหาลาบ อาจารย์สมพร ดำหนูอินทร์ และอาจารย์ละม้าย เจริญผล

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ คณะครู อาจารย์ทุกท่าน ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งนักเรียนทุกคนที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนๆ สาขาวิชาการวัดผลการศึกษาทุกคนที่มีส่วนช่วยเหลือและให้กำลังใจ แก่ผู้ศึกษาค้นคว้ามาโดยตลอด รวมถึงผู้ที่มีส่วนช่วยให้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ประโยชน์และคุณค่าของปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ ขอบอบแต่ บิดา มารดา ญาติพี่น้อง ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ขอขอบคุณเพื่อนๆ ทุกคน ที่ให้คำปรึกษาและเป็นกำลังใจในการทำปริญญาานิพนธ์

โสภาพรรณ ทองคำ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	3
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	3
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
คุณลักษณะที่พึงประสงค์.....	10
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย.....	10
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.....	13
จริยธรรม.....	14
ความหมายเกี่ยวกับจริยธรรม.....	14
องค์ประกอบของจริยธรรม.....	16
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม.....	17
การวัดจริยธรรม.....	24
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ.....	25
ความหมายของความมีน้ำใจ.....	25
แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความมีน้ำใจ.....	27
ลักษณะของผู้ที่มีน้ำใจ.....	29
การวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ.....	32
ระดับชั้นเรียน.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
การอบรมเลี้ยงดู.....	34
ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู.....	34
รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู.....	35
อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู.....	38
การวัดการอบรมเลี้ยงดู.....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	40
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	40
งานวิจัยในประเทศ.....	41
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	44
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	44
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	73
สังเขปวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการวิจัย.....	73
สรุปผลการวิจัย.....	74
อภิปรายผล.....	75
ข้อเสนอแนะ.....	78

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	79
ภาคผนวก.....	89
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	108

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก.....	22
2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนขยายโอกาสในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้น.....	45
3 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของระดับคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจแต่ละด้านและรวมทุกด้านของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อวิเคราะห์จำแนกตามระดับชั้นเรียน.....	66
4 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของระดับคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจแต่ละด้านและรวมทุกด้านของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อวิเคราะห์จำแนกตามวิธีการอบรมเลี้ยงดู.....	68
5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 จำแนกตามระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดู.....	69
6 ผลการการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่อยู่ในระดับชั้นเรียน ที่แตกต่างกันเซฟเฟ (Scheffe's S-test).....	71
7 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน ความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้รับวิธีการอบรม เลี้ยงดูที่แตกต่างกัน ด้วยสถิติทดสอบเซฟเฟ (Scheffe's S-test).....	72

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ.....	48
3 แสดงคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่3 จำแนกตามวิธีการอบรมเลี้ยงดูและระดับชั้นเรียน.....	70
4 การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนใน ด้านต่างๆ ในแต่ละระดับชั้นเรียน.....	99

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ท่ามกลางสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยขาดสมดุลเช่นที่ผ่านมา ทำให้เกิดปัญหาที่ซับซ้อนเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมถอยทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมอย่างมาก สังคมให้ความสำคัญกับวัตถุและเทคโนโลยีจนลืมความสุขอย่างแท้จริงของชีวิต นับว่ามีผลกระทบต่อจิตใจของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2540: 1) แต่ในปัจจุบันสื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ได้มีการรณรงค์ให้คนไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่างๆ รวมถึงด้านความมีน้ำใจ ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) (แผนการศึกษาแห่งชาติ. 2548: ออนไลน์) ระบุให้มีการปฏิรูปโครงสร้างเนื้อหาของหลักสูตรในทุกระดับการศึกษาให้มีสาระของความรู้เกี่ยวกับความจริงของชีวิตและธรรมชาติ หลักธรรมของศาสนา คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันดีงามของชีวิต และเอกลักษณ์ไทย เพื่อบรรลุถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่างๆ ทั้งทางด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออกในระบอบวิถีชีวิตที่ดีงาม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า จุดมุ่งหมายปลายทางของการศึกษามีได้มุ่งเพียงให้คนอ่านออกเขียนได้และมีความรู้ในเนื้อหาเท่านั้น หากมุ่งหวังให้สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเพื่อให้เข้าใจมิติด้านลักษณะชีวิต ที่ควรมีจิตสำนึกเพื่อผู้อื่นและส่วนรวม ซึ่งเป็นลักษณะของบุคคลที่มีการแสดงออกถึงการไม่ยึดเอาประโยชน์ของตนเป็นที่ตั้ง ไม่ใช่เพียงแค่อยู่อวดเท่านั้น แต่เป็นผู้ที่มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ มีความเต็มใจและยินดีที่จะเสียสละของตนออกไป ถ้าสิ่งนั้นส่งผลให้ภาพรวมออกมาดีขึ้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2546: 105)

ความมีน้ำใจเป็นคุณธรรมพื้นฐานในสังคมไทยที่จะส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งคนไทยควรได้รับการปลูกฝัง ฝึกฝนและถ่ายทอดคุณลักษณะในด้านนี้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งสนธยา ฉัตรมาศ (2532: 4) ได้กล่าวไว้ว่า การปลูกฝังคุณธรรมให้กับบุคคลในสังคม เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะคุณธรรมมีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ สังคมใดที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณลักษณะอันเอื้อต่อการพัฒนา เช่น มีระเบียบ มีความรับผิดชอบ มีน้ำใจและเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน สังคมนั้นก็จะพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว แต่การปลูกฝังนั้นจะต้องเข้าใจในเรื่องของวัย ซึ่งต้องปลูกฝังคุณลักษณะนั้นๆ ในช่วงของวัยที่สมองรับเรื่องนั้นๆ ได้ดี วอลดอร์ฟ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546: 28-29) ได้แบ่งช่วงอายุออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ในช่วงวัย 3-7 ปี เป็นการบูรณาการความดีกับการพัฒนากล้ามเนื้อทุกด้าน โดยเฉพาะกล้ามเนื้อสมอง

เป็นกล้ามเนื้อที่สำคัญที่สุดและต้องมีสุขภาพแข็งแรง เน้นการปลูกฝังเรื่องวินัย ในช่วงวัย 7-14 ปี เป็นเรื่องบูรณาการทางใจ เป็นความดีงามฝึกและปลูกฝังเรื่องคุณธรรม สมาธิ และในช่วงวัย 14-21 ปี สามารถตัดสินใจเลือกสิ่งต่างๆ ในสิ่งที่ถูกผิดได้ ซึ่ง สุโท เจริญสุข (2520: 45) ได้มีแนวคิดว่ายาวชนที่อยู่ในระบบการศึกษา เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้นจะมีการศึกษาสูงขึ้นด้วย นั่นคือจะมีความเจริญทั้งทางร่างกายและความคิดเห็นของเยาวชนก็เจริญขึ้นตามวัย จากไม่รู้ถูกผิดก็เริ่มเข้าใจความดีงาม

นอกจากจะต้องคำนึงถึงวัยแล้ว การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่มีต่อเยาวชนนั้นมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะด้านจิตใจที่เยาวชนแสดงออกถึงความมีน้ำใจด้วยเช่นกัน เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูเป็นการถ่ายทอดความคิด ความเชื่อและวิถีปฏิบัติของแต่ละครอบครัวแต่ละสังคม ไอเซ็นเบอร์ก (สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2541: 379; อ้างอิงจาก Eiensenberg. 1990) ได้ทำการวิจัยตัวแปรที่สำคัญในการอบรมเลี้ยงดูให้เด็กเป็นผู้ที่มีความเห็นใจ และเข้าใจในความรู้สึกของผู้อื่น หรือ “เอาใจเขามาใส่ใจเรา” และเป็นผู้ที่มีน้ำใจเพื่อแม่ ผลการวิจัยนี้ ไอเซ็นเบอร์กได้ให้สัมภาษณ์กับผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์นิวยอร์กไทม์ ว่า “ความรักและความอบอุ่นอย่างเดียวไม่ได้เป็นตัวแปรที่ปลูกฝังให้เด็กมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นอกจากนี้อาจจะเป็นตัวแปรที่ปลูกฝังความเห็นแก่ตัวในเด็กได้ ในการที่จะให้เด็กเป็นผู้ที่จะเห็นอก เห็นใจผู้อื่น พ่อแม่ไม่เพียงแต่ให้ความรักและความอบอุ่น แต่จะต้องมีการวางขอบเขตที่จะให้เด็กมีพฤติกรรมด้านอารมณ์และความรู้สึก หรือต้องมีการควบคุมพฤติกรรมทางอารมณ์และความรู้สึก” ซึ่ง ฌองส์คักดี ตะละภาฏ (2529: 98) ได้มีแนวคิดว่ายาวชนที่มีน้ำใจไม่ตรีนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัยที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากการอบรมเลี้ยงดู และแบบอย่างที่ได้รับมีความเข้าใจใน แต่ละคนไม่เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับ อมรากุล อินโชนานนท์ (2534: 10) ได้มีแนวคิดว่ายาวชนในสังคมมีน้ำใจต่อกันและกันได้นั้น ต้องอาศัยการเรียนรู้และการได้เห็นตัวอย่าง ลูกเรียนรู้จากพ่อแม่ ศิษย์เรียนรู้จากครู และเด็กเรียนรู้จากผู้ใหญ่ จากแนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความมีน้ำใจ ดังกล่าวจะพบว่า การแสดงออกของบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่าความมีน้ำใจนั้น ได้รับอิทธิพลมาจากการอบรมเลี้ยงดูและการปลูกฝังตามวัยของเด็ก ความมีน้ำใจเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สมควรจะพัฒนาในตัวบุคคล ความมีน้ำใจจึงเป็นตัวจักรที่สำคัญในการพัฒนามนุษย์ที่มีคุณภาพ และมีศักยภาพพร้อมที่จะพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 อันจะเป็นประโยชน์ในการปลูกฝัง ฝึกฝนและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจในตัวบุคคลให้มีคุณภาพ พร้อมเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีศักยภาพในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดู
2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดูต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจสูงหรือต่ำเพียงใด เมื่อจำแนกตามระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดู อันจะเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การเรียนการสอนในการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมและโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนโรงเรียน 6 โรงเรียน จำแนกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 609 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 566 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 545 คน รวมมีจำนวนนักเรียน 1,720 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 173 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 161 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 155 คน รวมมีจำนวนนักเรียน 489 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

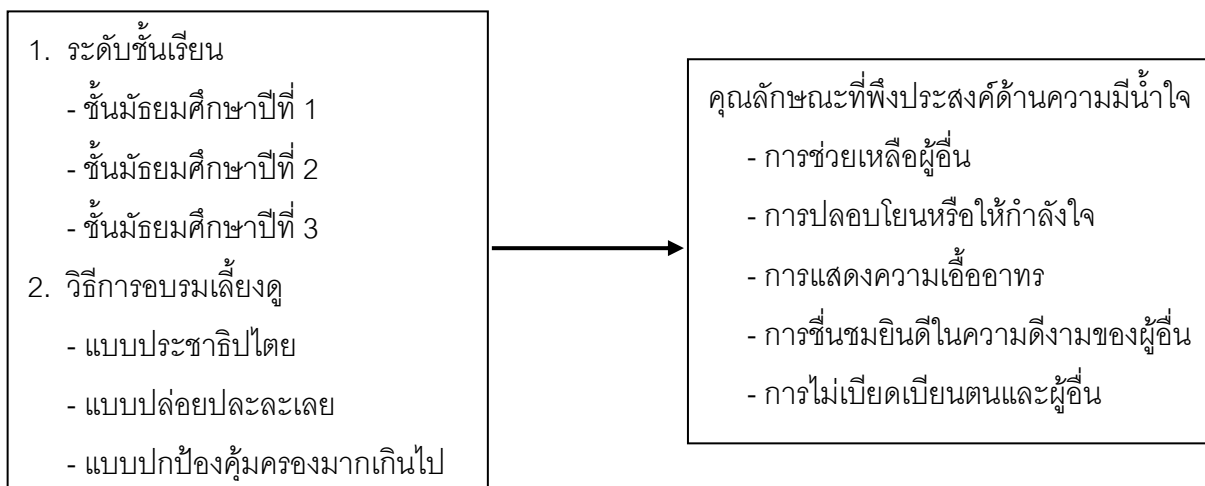
ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่
  - 1.1 ระดับชั้นเรียน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่
    - 1.1.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
    - 1.1.2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
    - 1.1.3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
  - 1.2 วิธีการอบรมเลี้ยงดู แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่
    - 1.2.1 แบบประชาธิปไตย
    - 1.2.2 แบบปล่อยปละละเลย
    - 1.2.3 แบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ
  - การช่วยเหลือผู้อื่น
  - การปลอบโยนหรือให้กำลังใจ
  - การแสดงความเอื้ออาทร
  - การชื่นชมในความดีงามของผู้อื่น
  - การไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ คือ จริยธรรมที่มีความสำคัญ ทำให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข นักการศึกษาและนักวิจัยหลายท่านได้ให้ความสนใจในการศึกษา จริยธรรมด้านนี้ ซึ่งโคลเบอร์ก (ชัยวิจิต เชียรชนะ. 2548: 56; Kohlberg. 1969: 391) ได้ศึกษาตามแนวทฤษฎีของเพียเจต์ พบว่า การพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นไม่ได้พัฒนาถึงจุดสมบูรณ์ เพียงอายุ 10 ปี เท่านั้น แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางด้านจริยธรรมหลายขั้นตอน จากอายุ 11 ปี ถึง 25 ปี กัลยา ศรีปาน(2542) ได้ศึกษาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนระดับ ประถมศึกษา พบว่า คุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนบุญเลิศอนุสรณ์ ตามตัวแปรระดับชั้นเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนในระดับชั้นสูงกว่ามีคุณธรรม จริยธรรม มากกว่า นักเรียนในระดับชั้นที่ต่ำกว่า และตัวแปรวิธีการอบรมเลี้ยงดู น่าจะมีผลต่อการพัฒนา คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานครที่มีระดับชั้นเรียนและมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกัน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่ได้รับวิธีการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจแตกต่างกัน
3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดู มีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **คุณลักษณะที่พึงประสงค์** หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540) ซึ่งได้มุ่งเน้นให้เยาวชนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ประการ คือ ความสนใจใฝ่รู้และสร้างสรรค์ ความมีน้ำใจ ความมีวินัย ความเป็นไทย และการบริโภคด้วยปัญญาในวิถีชีวิตไทย ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ หมายถึง คุณลักษณะด้านจิตใจของนักเรียนที่แสดงออกถึงความรู้สึกที่ดี ที่นักเรียนกระทำเพื่อผู้อื่นและสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งช่วยให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาคุณลักษณะของความมีน้ำใจตามแนวของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะ คือ การแสดงออกในลักษณะการช่วยเหลือผู้อื่น การปลอบโยนหรือให้กำลังใจ การแสดงความเอื้ออาทร การชื่นชมยินดีในความดีงามของผู้อื่น และการไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนโดยการให้ การเสียสละ การบริจาค และการตกเตือนผู้อื่นด้วยความหวังดี พร้อมทั้งมีความจริงใจ เต็มใจและกระทำตามกำลังความสามารถของตนอย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.2 การปลอบโยนหรือให้กำลังใจ หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนโดยการแสดงความเห็นใจ ช่วยเหลือผู้อื่นคลายความทุกข์ รวมทั้งส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้อื่นมีความเข้มแข็งด้านจิตใจมากขึ้น เพื่อให้มีความมั่นใจในการเผชิญปัญหาต่างๆ ได้

2.3 การแสดงความเอื้ออาทร หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนโดยการที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกห่วงใย สนใจ เอื้อเฟื้อ และเอาใจใส่ รวมทั้งรับฟังปัญหาของผู้อื่นด้วยความจริงใจและปรารถนาดี

2.4 การชื่นชมยินดีในความดีงามของผู้อื่น หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนโดยการสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึก ปิติ และยินดีของนักเรียน รวมทั้งกล่าวชมเชยเมื่อพบเห็นว่าผู้อื่นมีความสุข ความสำเร็จจากการกระทำในสิ่งที่ดีงาม

2.5 การไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนโดยการบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ไม่เอาเปรียบ ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน หรือทำให้ผู้อื่นเสียประโยชน์ ไม่ละเลยหน้าที่ของตนในการทำงานกับผู้อื่น รวมทั้งรู้จักการให้และรับอย่างเหมาะสม

3. ช่วงชั้นเรียน หมายถึง ระดับชั้นที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ แบ่งออกเป็น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร

4. การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองถ่ายทอด ค่านิยม ความเชื่อ แนวคิด การวางตัว บุคลิกภาพ ตลอดจนระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมให้กับบุตร ซึ่งแบ่งลักษณะการอบรมเลี้ยงดูแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

4.1 แบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ให้ความรัก ความสนใจ ความยุติธรรม ความเป็นอิสระ รับฟังความคิดเห็นให้คำแนะนำ ให้ความร่วมมือในโอกาสอันควร ให้ความอบอุ่น มีเหตุผล ไม่ตามใจจนเกินไปและไม่เข้มงวดจนเกินไป

4.2 แบบปล่อยปละละเลย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่ให้ความอบอุ่น ไม่เอาใจใส่ ปล่อยให้ทำอะไรตามใจชอบ ไม่ให้การสนับสนุนหรือคำแนะนำ นักเรียนจะรู้สึกว่าตนเอง ถูกทอดทิ้ง ไม่ได้ได้รับความรักเท่าที่ควร มีเวลาอยู่กับบิดามารดาน้อย และมีอิสระมากเกินไป

4.3 แบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่ให้อิสระ เท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่กำหนดไว้หรือควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำตามที่ ต้องการ และมักจะคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา

5. **ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination)** ของแบบวัด หมายถึง คุณสมบัติของแบบวัดที่สามารถจำแนกผู้ที่มีคุณลักษณะที่ต้องการวัดกับผู้ที่ไม่มีความคุณลักษณะที่ต้องการวัดออกจากกันได้ โดยการวิจัยครั้งนี้หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของข้อคำถามกับคะแนนรวมจากข้ออื่นๆ ที่เหลือทั้งหมด คำนวณโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation)

6. **ความเที่ยงตรง (Validity)** ของแบบวัด หมายถึง คุณสมบัติของแบบวัดที่สามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัดได้ถูกต้องตรงตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้หาค่าความเที่ยงตรงดังต่อไปนี้

6.1 ความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) หมายถึง คุณสมบัติของแบบวัดที่สามารถวัดได้ตรงตามนิยามในแต่ละคุณลักษณะย่อย 5 ลักษณะ โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณาตรวจสอบและประเมิน

6.2 ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) หมายถึง คุณสมบัติของแบบวัดที่สามารถวัดได้ตรงตามลักษณะของโครงสร้างนั้นๆ หรือวัดได้ครอบคลุมตามลักษณะของโครงสร้างนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง 2 วิธี คือ

6.2.1 การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ของเครื่องมือวัดกับเครื่องมือมาตรฐานที่วัดคุณลักษณะเดียวกัน หมายถึง การหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับแบบวัดความมีน้ำใจของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

6.2.2 การวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องภายใน หมายถึง การหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนย่อยภายในแบบวัดกับคะแนนรวมของแบบวัด

7. **ความเชื่อมั่น (Reliability)** ของแบบวัด หมายถึง คุณลักษณะของแบบวัดที่มีความคงเส้นคงวาในการวัดทุกครั้งด้วยผู้สอบกลุ่มเดียวกัน ด้วยแบบวัดฉบับเดียวกัน ที่เป็นสัดส่วนระหว่าง

ความแปรปรวนของแบบวัดนั้นกับความแปรปรวนของที่แท้จริง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ตรวจสอบได้โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ($\alpha - Coefficient$) ด้วยวิธีของครอนบัค (Cronbach)

8. **ผู้เชี่ยวชาญ** หมายถึง ผู้ที่มีคุณวุฒิปริญญาโทขึ้นไปทางการวัดผลการศึกษาหรือจิตวิทยา และศึกษานิเทศก์ที่ทำงานเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล โดยมีประสบการณ์ในการทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ประเมินแบบวัดเพื่อ หาคความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ และเพื่อให้แนวความคิดในการศึกษา ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ซึ่งได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์
  - 1.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย
  - 1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
2. เอกสารเกี่ยวข้องกับจริยธรรม
  - 2.1 ความหมายของจริยธรรม
  - 2.2 องค์ประกอบของจริยธรรม
  - 2.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
  - 2.4 การวัดจริยธรรม
3. เอกสารเกี่ยวข้องกับความมีน้ำใจ
  - 3.1 ความหมายของความมีน้ำใจ
  - 3.2 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความมีน้ำใจ
  - 3.3 ลักษณะของผู้ที่มีความมีน้ำใจ
  - 3.4 การวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับระดับชั้นเรียน
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู
  - 5.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู
  - 5.2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู
  - 5.3 อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู
  - 5.4 การวัดการอบรมเลี้ยงดู
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 6.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
  - 6.2 งานวิจัยในประเทศ

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย

พระราชบัญญัติหน่วยงาน แผน และบุคคลต่างๆ ได้กล่าวถึงคุณลักษณะหรือมีเจตนาจะพัฒนาคนให้มีลักษณะต่างๆ ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กองแผนงาน. 2542: 3) ได้กำหนดคุณลักษณะคนไทยไว้ในหมวด 1 มาตรา 6 ดังนี้ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากการสังเคราะห์ “วิสัยทัศน์ของการศึกษาไทยในอนาคต” ของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์; และคนอื่นๆ (ม.ป.ป.: 3) พบว่าคุณลักษณะของคนไทยในอนาคตที่พึงปรารถนาใน 3 มิติ คือ มิติทางร่างกาย มิติทางจิตใจ และมิติทางปัญญา และคนไทยในอนาคตจะมีพัฒนาการสมวัย มีสุขภาพดี มีสุขนิสัยที่ดี เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเป็นประชาธิปไตย มีความรู้และทักษะทางภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ มีความรู้และทักษะในการจัดการ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความสามารถในการปรับตัว และมีคุณลักษณะที่มีความพอดีระหว่างคุณลักษณะต่างๆ ต่อไปนี้

ร่วมมือ – แข่งขัน

ความสามารถในการทำงานเป็นทีม – ความเป็นปัจเจกชน

การเป็นผู้นำ – การเป็นผู้ตาม

รักธรรมชาติ ศิลปะ – รักวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี

มีชีวิตรู้จักพอ – มีชีวิตแข่งขันเพื่อประโยชน์สูงสุด

ค่านิยมความเสมอภาค – ค่านิยมเก่งกำไร มุ่งประโยชน์ตน

เห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น – เห็นคุณค่าวิทยาศาสตร์ทันสมัย

เรียนเพื่อรู้ – เรียนเพื่อปริญญา เพื่ออาชีพ

รู้ลึกเฉพาะสาขา – รู้กว้างรู้รอบหลายสาขา

ห่วงแหนวัฒนธรรม – รับวัฒนธรรมต่างชาติ

กองวิจัยทางการศึกษา (2540: 3) กำหนดทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ มี 3 ด้าน คือ

1. ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต ได้แก่ มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิด และทักษะการสื่อสาร

2. ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงาน ได้แก่ มีทักษะการจัดการ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
ขยัน อดทน อดออมและประหยัด

3. ลักษณะที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ได้แก่ ควบคุมตนเองได้
มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง ช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละ มุ่งมั่นพัฒนา

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 1-6) ได้กำหนดคุณลักษณะของเด็กและ
เยาวชนที่พึงประสงค์ 5 ประการ ดังนี้

1. มีความสนใจใฝ่รู้และสร้างสรรค์
2. มีความมีน้ำใจ
3. มีความมีวินัย
4. มีความเป็นไทย
5. มีการบริโภคด้วยปัญญาในวิถีชีวิตไทย

กรมวิชาการ (2541: 9) ได้ให้ความหมายคุณลักษณะของพลโลกในอนาคต สรุปได้ดังนี้

1. สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตประจำวันได้
2. สามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ
3. สามารถเข้าใจและยอมรับในความแตกต่างด้านวัฒนธรรม
4. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนในสังคม
5. สามารถมองเห็นปัญหาในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ

ระดับโลก และเต็มใจที่จะแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยสันติวิธี

6. เต็มใจที่จะเปลี่ยนวิถีชีวิต และนิสัยในการบริโภคของตนเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม

และสร้างคุณภาพชีวิต

ผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานต่างๆ (กรมวิชาการ. 2541: 11) ได้กำหนดคุณลักษณะของ
เด็กไทยในอนาคตที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. มีสุขภาพอนามัยที่ดี แข็งแรง สมบูรณ์ มีสุขนิสัยที่ดีในการบริโภค เพื่อรักษา
สิ่งแวดล้อมและสร้างคุณภาพชีวิต

2. มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
และเต็มใจที่จะแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยสันติวิธี มีส่วนร่วมพัฒนาการเมืองในระดับท้องถิ่น
ระดับประเทศ และระดับโลก

3. มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในการดำรงชีวิต
เพื่ออยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

4. สามารถนำความรู้ ความสามารถและทักษะมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต

5. มีความสามารถในการรวบรวมข้อมูล สร้างความเข้าใจ มีทักษะการคิด วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ รู้วิธีแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล

6. มีจิตสำนึกภูมิใจในความเป็นไทย สืบสานศิลปวัฒนธรรม ยอมรับในความแตกต่าง ด้านวัฒนธรรม

7. สามารถต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมในสังคมไทยโดยสันติวิธี

กรมวิชาการ (2542: 4) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญาและสังคม โดยกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่มุ่งปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม สามารถทำงานและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทย
2. มีสุขภาพและบุคลิกภาพดี มีสุนทรียภาพ
3. มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหา มีความเป็นผู้นำ และมีวิสัยทัศน์
4. มีความภูมิใจในความเป็นไทยและเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมี

พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีความพร้อมที่จะร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม และสามารถแข่งขันอย่างสันติในสังคมโลก

6. มีความรู้และทักษะที่จำเป็น และมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 6) ได้กำหนดดัชนีวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ในสถานศึกษา ดังนี้

1. มีความคิดริเริ่ม
2. มีความคิดสร้างสรรค์
3. มีคุณธรรม จริยธรรม
4. มีความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา และสังคม

ไสว มาลาทอง (2542: 1) ได้กำหนดคุณลักษณะของคนไทยตามความต้องการของประเทศ ดังต่อไปนี้

1. มีระเบียบวินัย
2. มีความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม
3. ขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาอาชีพ
4. สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ

5. รู้จักคิดริเริ่ม วิจัยค้น และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
6. กระตือรือร้นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รักและเทิดทูนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
7. มีพละนาถมายสมบรูณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ
8. รู้จักพึ่งตนเองและมีอุดมคติ
9. มีความภาคภูมิและรู้จักทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติ
10. มีความเสียสละ เมตตาอารี กตัญญูกตเวที กล้าหาญ และสามัคคีกัน

คุณลักษณะของคนไทยได้มีการกำหนดคุณลักษณะหรือมีเจตนาที่จะพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะต่าง ๆ มากมาย เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลให้มีคุณภาพที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมยุคโลกาภิวัตน์

สรุป คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ซึ่งรายงานการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540) ได้มุ่งเน้นให้เยาวชนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 ประการ คือ ความสนใจใฝ่รู้และสร้างสรรค์ ความมีน้ำใจ ความมีวินัย ความเป็นไทย และการบริโภคด้วยปัญญาในวิถีชีวิตไทย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ

1.2 คุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

คุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (รุ่ง แก้วแดง. 2544: 64-65) ในการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้เป็นไปตามหมวด 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้วิเคราะห์สาระบัญญัติในพระราชบัญญัติแล้วสรุป คุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ไว้ 3 ประการ คือ ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็น และสิทธิของผู้อื่น

คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง หรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลกเทคโนโลยี มีความ

เป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคมและประเทศชาติได้

คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดี ทั้งกายและจิตเป็นคนร่าเริง แจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพปลอดพ้นจากการตกเป็นทาสของอบายมุข และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ

ในขณะเดียวกันในการดำเนินการตามหมวด 6 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติในหลักการตามมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
4. ประหยัดใช้สิ่งของและทรัพย์สินอย่างประหยัดและคุ้มค่าทั้งของตนและของส่วนรวม
5. มีความกตัญญู

2. เอกสารเกี่ยวกับจริยธรรม

2.1 ความหมายของจริยธรรม

เพียเจท์ (Piaget, 1960 : 1) นักจิตวิทยาชาวสวิสที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ ได้ให้ความหมายของจริยธรรม ว่าเป็นองค์ประกอบของกฎเกณฑ์ที่บุคคลยอมรับว่าถูก ว่าดี ว่าควร เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสังคม

โคลเบอร์ก (ชัยวิชิต เขียวชนะ. 2548: 34; อ้างอิงจาก Kohlberg. 1976: 34) นักจิตวิทยาผู้พัฒนาแนวคิดต่อจากเพียเจท์ และผลงานเป็นที่ยอมรับมากมายได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรมคือความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์ และมาตรฐานของความประพฤติปฏิบัติในสังคมซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมีจริยธรรมของตนเอง โดยอาศัยกฎเกณฑ์จากสังคม เป็นเครื่องตัดสินว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิดนอกจากนั้นโคลเบอร์กยังอธิบายว่าจริยธรรมไม่ได้หมายถึงแต่เพียงการกระทำสิ่งที่สังคมเห็นว่าดีหรือถูกต้องเท่านั้น แต่รวมถึงสิ่งที่ทุกคนควรเลือกกระทำในการตัดสินความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

เรสท์ (Rest. 1977: 73) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรมเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความยุติธรรมในสังคม จะเกิดขึ้นในลักษณะที่บุคคลในสังคมมีปฏิสัมพันธ์กัน ไม่เกี่ยวข้องกับคุณค่าส่วนตัวของบุคคลแต่ละคน ซึ่งส่งผลไปกระทบต่อผู้อื่น

แบนดูรา (Bandura. 1977: 24) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรมเป็นกฎสำหรับการประเมินพฤติกรรม และถือว่าการตัดสินใจทางจริยธรรม เป็นกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับความถูกต้องของการกระทำกฎเกณฑ์ต่างๆ กฎเกณฑ์เหล่านี้เกิดจากการเรียนรู้ทั้งจากการสังเกตจากการบอกเล่าจากประสบการณ์ต่างๆ แล้วนำมาคิดไตร่ตรอง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และคณะ (2524: 2) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่าหมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่างๆ ด้วย ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภทคือ ประเภทแรก เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคมนั้น เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่า การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนประเภทหลังคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามจำกัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ดังนั้นผู้ที่มี จริยธรรมสูงคือผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมากและประเภทหลังน้อย

พระยาอนุমানราชชน (2516: 409) ให้ความหมายว่า จริยธรรมมีความหมายใกล้เคียงกับจริยศาสตร์ (Ethics) ในเรื่องของปรัชญาเป็นเรื่องค้นคว้าหาความจริงเกี่ยวกับคุณค่าของพฤติกรรมในสังคม ซึ่งถือว่าถูกต้องหรือดี หรือสิ่งที่ถือว่าผิดหรือชั่ว ไม่ควรประพฤติ แล้ววางหลักการกำหนดเป็นมาตรฐานไว้

ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช (2521: 3) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ควรประพฤติในการปลูกฝังจริยธรรม ควรจะคำนึงว่าสิ่งที่ควรประพฤตินั้น ควรประพฤติในกรณีใดโอกาสหรือ เวลาใด เพื่อให้จริยธรรมที่จะปลูกฝังนั้นสอดคล้องในการพัฒนาเป็นไปได้อย่างดียิ่งขึ้น

ระวี ภาวิไล (2531: 21) อธิบายว่าจริยธรรม หมายถึง เครื่องกล่อมเกล้าให้มนุษย์เคลื่อนไหว ประพฤติปฏิบัติ ทางกาย วาจา และใจ อย่างมีกติกา มนุษย์จะมีจริยธรรมได้ต้องศึกษาทางทฤษฎี และการฝึกฝนอบรมทั้งโดยตรงและโดยคนอื่น แนวทางแสดงออกซึ่งจริยธรรมควรจะต้องเป็นไปในทางให้มนุษย์ช่วยตนเอง ก้าวไปสู่คุณงามความดี และช่วยคนอื่นได้ด้วย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 217) ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรมคือคำที่เป็นข้อประพฤติ ปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

สาโรช บัวศรี (2522: 18) ได้ให้ความหมายว่า จริยธรรมคือแนวทางในการประพฤติเพื่อยู่กันได้อย่างร่มเย็นในสังคม

พระวรศักดิ์ วรธัมโม (2522: 133) สรุปความหมายของจริยธรรมว่า คือ ระเบียบปฏิบัติที่มนุษย์ควรมี และต้องปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาดับไม่เหลือแห่งความทุกข์ ในทุกขั้นตอนแห่งวิวัฒนาการของเขา หรืออาจสรุปสั้นๆ ว่า จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ควรปฏิบัติ

จากเอกสารที่ศึกษา สรุปได้ว่า จริยธรรมเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติต่อผู้อื่นและสังคม ทั้งกาย และใจ เพื่อก่อให้เกิดสภาพแห่งชีวิตอันมีค่าที่พึงประสงค์ต่อตนเองและสังคม และเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมมีความสุข

2.2 องค์ประกอบของจริยธรรม

เดอโคม (สมบุญ วิทยาลัยชิน. 2522: 7; อ้างอิงจาก Durkheim) ได้จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมออกเป็น 3 เรื่องคือ

1. ความมีระเบียบ ผู้มีจริยธรรมต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ ซึ่งผู้ใหญ่และสังคมวางไว้อย่างเคร่งครัด
2. หน้าที่ความผูกพันต่อสังคม ผู้มีจริยธรรมต้องได้รับการปลูกฝังค่านิยม บางประการที่เหมาะสมสำหรับการเมืองและการปกครองของประเทศนั้น ๆ
3. ความรู้จักสำนึกผิดชอบชั่วดีด้วยตนเอง ส่วนนี้จะเป็นนิสัยเคยชินที่ไม่ต้องมีใครบอกหรือบังคับ ผู้มีจริยธรรมจะรู้เอง

กรมวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2539: 28; อ้างอิงจากกรมวิชาการ 2523) ได้กำหนดจริยธรรมของบุคคล ประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ด้านความรู้ (Moral Reasoning) ได้แก่ ความเข้าใจในเหตุผล ความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยกความถูกผิดได้ด้วยความคิด
2. ด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) ได้แก่ ความพึงพอใจ ศรัทธา เชื่อมั่นใฝ่เกิดความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมนั้นมาเป็นแนวปฏิบัติ
3. ด้านพฤติกรรมการแสดงออก (Moral Conduct) คือ พฤติกรรมที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำถูก หรือผิด ในสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ กัน

พระราชวรมนี (กระทรวงศึกษาธิการ. 2539: 29; อ้างอิงจากพระราชวรมนี. ม.ป.ป.) ได้แบ่งองค์ประกอบของจริยธรรมตามแนวทางของพระพุทธศาสนาไว้ดังนี้

1. จริยธรรมภายใน เป็นจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรู้จักคิดหรือทัศนคติของบุคคลซึ่งเป็นรากฐานทำให้เกิดจริยธรรมภายนอก
2. จริยธรรมภายนอก เป็นจริยธรรมที่บุคคลแสดงออกมา เป็นการกระทำภายนอกที่เราสังเกตเห็นได้ เช่น การเอาใจใส่ในการทำงาน ความมีระเบียบวินัย แต่จริยธรรมที่แท้จริงนั้นจะต้องมีความเป็นอิสระไม่ตกอยู่ในเงื่อนไขภายนอก เช่น ทำงานเพื่อผลของงาน ไม่ใช่เพื่อเงิน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และคณะ (2527: 12) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบพื้นฐานของ จริยธรรมไว้ดังนี้

1. ความเฉลียวฉลาด มีการรับรู้อย่างถูกต้อง นำไปสู่การเรียนรู้เกี่ยวกับบุคคลอื่น มีการเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่างๆ และเรียนรู้สังคมได้อย่างถูกต้อง
2. สุขภาพจิตดี ไม่วิตกกังวลมากนัก รู้จักปรับตัว แก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีประสบการณ์ทางสังคมกว้างขวาง รู้จักและเข้าใจสภาพความเป็นอยู่และ ปัญหาความต้องการของบุคคลอื่นเพื่อช่วยให้เกิดความสามารถ เอาใจเขามาใส่ใจเราได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จะต้องพัฒนาไปพร้อมกันทุกด้าน คือ
  1. ความเชื่อมั่นในผลแห่งการกระทำของตน ว่าตนทำนายผลได้และควบคุมให้เกิดผลดีหรือผลเสีย
  2. ความมุ่งอนาคตมากกว่าปัจจุบัน คือ ความสามารถที่จะคาดการณ์ไกล รู้จักอดเปรี้ยวไว้กินหวาน รู้จักอดได้รอได้
  3. ความสามารถบังคับตนอย่างมีเหตุผล คือ รู้จักควบคุมบังคับตนเอง จัดระเบียบตนเอง โดยไม่ต้องพึ่งการควบคุมบังคับภายนอก

2.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

ในการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมนั้น นักทฤษฎีจริยธรรมส่วนใหญ่เชื่อว่าจริยธรรมมีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ ตั้งแต่วัยเด็กถึงวัยผู้ใหญ่ นอกจากนี้นักทฤษฎีจริยธรรมยังเชื่อว่าแหล่งที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมนั้นอยู่ที่การเรียนรู้ทางสังคม แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดการพัฒนาทางจริยธรรมนี้ก็ยังมีความแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

2.3.1 ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) (Freud, 1944: 358)

นักทฤษฎีกลุ่มนี้เชื่อว่าจริยธรรมเป็นส่วนเดียวกับมโนธรรม (Superego or conscience) จริยธรรมเกิดจากกระบวนการภายในของวัฒนธรรมหรือบรรทัดฐานของพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู ได้แก่ การถึอดนตามอย่าง (Identification) ทำให้เด็กได้รับเอาบุคลิกภาพ ค่านิยม มาตรฐานจริยธรรมในสังคม เมื่อบุคคลได้รับการปลูกฝังจริยธรรมแล้วจะเกิดความขัดแย้งขึ้นเมื่อความต้องการส่วนตัวไม่สอดคล้องกับสิ่งที่สังคมต้องการ ถ้าบุคคลนั้นทำชั่วเขาจะต้องไม่ทำชั่ว โดยไม่ต้องมีการควบคุมจากบุคคลภายนอกนั้นคือ เขามีความรู้สึกผิดชอบ ชั่วดี หรือมีมโนธรรมภายในนั่นเอง

2.3.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) นักทฤษฎีกลุ่มนี้เชื่อว่า

สิ่งแวดล้อม ทางสังคมหรือวัฒนธรรมเป็นตัวการในการกำหนดเงื่อนไขทางสังคม (Social Contingency) ให้แก่เด็กตั้งแต่เกิด โดยนำเอาหลักการเสริมแรงหรือหลักการเชื่อมโยงมาอธิบายวิธีการ โดยมีความเชื่อเบื้องต้น ดังนี้ (Skinner, 1971: 101-128)

3.2.1 พัฒนาการทางจริยธรรม เกิดจากการเจริญเติบโตของการคล้อยตามกฎเกณฑ์จริยธรรมของสังคม ทั้งทางความประพฤติและอารมณ์มากกว่าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสมอง (Cognitive Structure Change)

3.2.2 แรงจูงใจพื้นฐานที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรมทุกจุด มีรากฐานจากความต้องการทางชีวภาพ หรือความต้องการรางวัลจากสังคม และหลีกเลี่ยงการลงโทษ

3.2.3 พัฒนาการทางจริยธรรมความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม

3.2.4 พื้นฐานทางจริยธรรม (Basic Moral Nom) เกิดขึ้นภายในจิตใจ โดยมีสาเหตุจากกฎเกณฑ์วัฒนธรรมภายนอก

3.2.5 สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมมากเท่าใด ขึ้นอยู่กับปริมาณของรางวัล การลงโทษ การห้ามและการเห็นแบบอย่างของพ่อแม่และบุคคลอื่น

2.3.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura)

แบนดูรา (ชัยพร วิชาวุธ. 2526: 23 - 26 ; อ้างอิงจาก Bandura. 1971, 1977) จัดอยู่ในกลุ่มทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งนักทฤษฎีกลุ่มนี้อธิบายการเกิดจริยธรรมว่าเป็นผลของสังคมประกิตเป็นผลของการซึมซาบและเป็นผลของการถอดแบบ แนวคิดของแบนดูรา พอสรุปได้ดังนี้

3.3.1. สิ่งที่เราเรียนรู้ สิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ มนุษย์เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ และเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลที่เกิดจากพฤติกรรม สิ่งที่เราเรียนรู้ในทัศนะของแบนดูรา จึงเป็นความรู้และความเข้าใจว่าอะไรสัมพันธ์กับอะไร และเป็นผลของการสังเกตของผู้เรียนรู้

3.3.2. วิธีการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์ ส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์ตรง (Direct Experience) ของตนเอง มนุษย์สามารถสังเกตวิธีประกอบพฤติกรรมของผู้อื่น และผลกรรมที่เกิดกับผู้อื่น จึงเป็นวิธีหนึ่งที่มนุษย์เรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยการสังเกต (Observational learning) มีความสำคัญมากในการกำหนดวิธีประกอบพฤติกรรมและกำหนดความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ นอกจากนี้มนุษย์สามารถสื่อสารด้วยสัญลักษณ์ซึ่งเปิดโอกาสให้มนุษย์ถ่ายทอดความรู้ให้แก่กันได้เป็นต้น

3.3.3. ความเชื่อถือ ผลการเรียนรู้อยู่ในรูปของความเชื่อว่าจะสัมพันธ์กับอะไรอย่างไร ความเชื่อนี้ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความจริง โดยเฉพาะคำบอกเล่าที่โน้มน้าวใจ และมีความน่าเชื่อถือสูง หรือคำสอนทางศาสนา ความเชื่อของมนุษย์มีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์

3.3.4. การควบคุมพฤติกรรมด้วยการคิด (Cognitive Control) มนุษย์มีความคิด และมนุษย์สามารถใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งต่างๆ ที่ตนเรียนรู้ ดังนั้นมนุษย์จึงสามารถที่จะนำ

สัญลักษณ์ต่างๆ เหล่านี้มาคิดไตร่ตรอง และประเมินถึงผลกระทบต่างๆ การคิดในเชิงประเมินนี้นำไปสู่การตัดสินใจที่จะทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง นำไปสู่การบังคับตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามที่ตนตั้งใจไว้

3.3.5. จริยธรรม หมายถึง กฎ (Rule) สำหรับการประเมินพฤติกรรมทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ถือว่าการตัดสินใจทางจริยธรรม เป็นกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับความถูกต้องของการกระทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ กฎเกณฑ์การตัดสินใจนี้เกิดจากการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมมีแตกต่างกันมากมาย ดังนั้นในการตัดสินใจความถูกต้องของพฤติกรรมต่างๆ จึงใช้กฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันตามวัยเช่น ในวัยเด็ก เกณฑ์การตัดสินใจจะเป็นเกณฑ์ที่เป็นรูปธรรม เข้าใจง่ายเมื่อโตขึ้นเกณฑ์ การตัดสินใจจะซับซ้อนขึ้น

3.3.6. การบังคับตนเอง (Self Regulation) ในการบังคับตนเอง บุคคลจำเป็นต้องมีมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติ จำเป็นต้องมีการประเมินพฤติกรรมปฏิบัติของตนตามมาตรฐาน ที่ตนตั้งใจไว้ และจำเป็นต้องมีความรู้สึกที่เป็นปฏิกิริยาต่อตนเองตามผลของการประเมิน

2.3.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางพุทธิปัญญา (Cognitive development Theory)

ทฤษฎีนี้ มีความเชื่อเบื้องต้น ดังนี้ (Kohlberg, 1976 : 48)

3.4.1. พัฒนาการทางจริยธรรม มีโครงสร้างพื้นฐานทางพุทธิปัญญา (Cognitive) และมีองค์ประกอบทางจรรยาวิพากษ์

3.4.2. แรงจูงใจเบื้องต้นเกี่ยวกับจริยธรรม คือ แรงจูงใจเกี่ยวกับการยอมรับ (Acceptance) การมีความสามารถ (Competence) การเคารพตนเองหรือทำใจตนเองอย่างดองแท้ (Self – esteem or Self actualization) มากกว่าจะเป็นความต้องการทางกาย หรือการลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับความกลัว

3.4.3. ลักษณะสำคัญของพัฒนาการทางจริยธรรม คือ พัฒนาการจะเป็นสากลมีขั้นตอนเหมือนกันทุกวัฒนธรรม

3.4.4. กฎเกณฑ์ปกติเบื้องต้นของจริยธรรม เกิดจากประสบการณ์ที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่าเกิดจากการสร้างกฎเกณฑ์ภายในตนเอง จึงไม่นิยมพัฒนาการจากภายใน แต่คิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตน (Self) กับคนอื่น

3.4.5. สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางจริยธรรม พิจารณาจากคุณภาพและขอบเขตต่างๆ ไปของสิ่งเร้าทางพุทธิปัญญา และทางสังคม ตลอดจนช่วงการพัฒนาการของเด็กมากกว่า เกิดจากประสบการณ์เฉพาะอย่างจากพ่อแม่ หรือประสบการณ์ที่ได้จากวินัย การลงโทษหรือรางวัล

2.3.5 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์

เพียเจท์ (พิมพ์ประกาย พันธุ์พิพัฒน์. 2546; อ้างอิงจาก Piaget 1932) เป็นผู้เริ่มทางความคิดว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ คือพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั่นเอง จากพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ทั้ง 4 ขั้น คือ

3.5.1. ขั้นรับรู้จากประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Operation)

3.5.2. ขั้นเริ่มคิดด้วยญาณ (Pre-operational Thinking)

3.5.3. ขั้นคิดด้วยญาณ (Concrete Operational Thinking)

3.5.4. ขั้นติดตามแบบแผนงานของตรรกวิทยา (Formal Prepositional Thinking of Formal operational Thinking)

จากพัฒนาการทางสติปัญญาทั้ง 4 ขั้นนี้ เพียเจท์ได้นำมาเป็นหลักเกณฑ์ในการแบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม ออกเป็น 3 ขั้น คือ

1. ขั้นก่อนจริยธรรม เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ เป็นขั้นที่เด็กไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมได้อย่างละเอียด มีแต่ความต้องการทางร่างกาย เด็กพวกนี้จะมีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้น Sensorimotor Operation นั้นเอง

2. ขั้นยึดคำสั่ง อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 2-8 ปี ในขั้นนี้เด็กจะสามารถรับรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น รู้จักเกรงกลัวผู้ใหญ่ เห็นว่าคำสั่งหรือกฎเกณฑ์ต่างๆ เป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติตามซึ่งเด็กวัยนี้จะพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้น Pre-operational Thinking และ Early Concrete Operational Thinking

3. ขั้นยึดหลักแห่งตน พัฒนาการในขั้นนี้จะมีตั้งแต่เด็กอายุ 8 ปีขึ้นไป ซึ่งเด็กวัยนี้จะพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้น Late Concrete Operational Thinking และขั้น Formal operational Thinking ในขั้นนี้เด็กจะสามารถใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล ประกอบการตัดสินใจ และตั้งกฎเกณฑ์ที่เป็นตัวของตัวเองได้

2.3.6 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก. (Kohlberg. 1969: 391) ได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวทางทฤษฎีของเพียเจท์ (Peaget) และ พบความจริงว่า การพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นไม่ได้พัฒนาถึงขั้นจุดสมบูรณ์เพียงอายุ 10 ปี แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอนจากอายุ 11 ปี ถึง 25 ปี โคลเบอร์กยังเชื่อว่าการวัดขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมนั้นจะต้องใช้การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างเดี่ยวเท่านั้น

(Kohlberg) แบ่งเหตุผลเชิงจริยธรรมออกเป็น 6 ขั้น ซึ่งการแบ่งนี้ ไคลเบอร์ก ได้จากการวิเคราะห์ลักษณะของคำตอบของเยาวชนอเมริกัน ดังนี้

ขั้นที่ 1 หลักการหลบการถูกลงโทษ (Obedience and Punishment)

ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (Naively egoistic Orientation)

ขั้นที่ 3 หลักการทำสิ่งที่คนอื่นเห็นว่าดี (Good boy Orientation)

ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ (Authority and Social Order Maintaining Orientation)

ขั้นที่ 5 หลักการเคารพตนเองหรือการกระทำตามสัญญา (Contractual Legalistic Orientation)

ขั้นที่ 6 ใช้หลักอุดมคติสากล (Conscience of Principle Orientation)

จากหลักการพัฒนาทางจริยธรรม 6 ขั้นนี้ ไคลเบอร์ก ได้แบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ

ระดับที่ 1 คือ ก่อนกฎเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจกระทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น ในขั้นแรกสุด คือการมุ่งที่หลบหลีกมิให้ตนเองโดนการลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ และยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจทางกายเหนือตน ขั้นที่สอง คือ การกระทำในสิ่งที่จะทำความพอใจให้ตนเองเท่านั้นเริ่มรู้จักแลกเปลี่ยนกันแบบเด็กๆ คือ เขาทำมาฉันต้องทำไป เขาให้ฉัน ฉันให้เขา เป็นต้น

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ หมายถึง การกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยๆ ของตน หรือทำตามกฎเกณฑ์และศาสนา บุคคลที่มีจริยธรรมในระดับที่ 2 นี้ยังต้องการควบคุมจากภายนอก แต่ก็มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และความสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้ในขั้นที่ 3 บุคคลยังไม่เป็นตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น โดยเฉพาะเพื่อนส่วนขั้นที่ 4 บุคคลมีความรู้สึกถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคม จึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวัง

ระดับที่ 3 คือระดับเหนือกฎเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจขัดแย้งต่างๆ ด้วยการนำมาคิดหรือตรองซึ่งใจโดยตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน ขั้นที่ 5 คือเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ทำตนให้ขัดต่อลัทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่น สามารถควบคุม บังคับใจตัวเองได้ ส่วนขั้นที่ 6 ซึ่งเป็นขั้นสูงสุด แสดงถึงการมีความรู้สากล นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ของตน และมีความยึดหยุ่นทางจริยธรรม เพื่อจุดมุ่งหมายในอันปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ นอกจากนี้ยังมีหลักประจำใจ ซึ่งตรงกับหลักในพุทธศาสนา ที่เรียกว่า หิริโอตตัปปะด้วย

ตาราง 1 แสดงการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับจริยธรรม
ขั้นที่ 1 หลักการหลบการถูกลงโทษ (2-7 ปี) ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7-10 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2-10 ปี)
ขั้นที่ 3 หลักการทำตามหน้าที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10-13 ปี) ขั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่สังคม (13-16 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10-16 ปี)
ขั้นที่ 5 หลักการทำตามค่านิยมสัญญา (16 ปีขึ้นไป) ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)

(ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2523: 52-54)

นอกจากนี้ โคลเบอร์ก และเพียเจต์แล้ว บรอนเฟนเบรนเนอร์. (มิลินท์ สัมภาษณ์. 2524: 24; อ้างอิงจาก Bronfenbrenner) ได้วิเคราะห์แบบของการตัดสินใจจริยธรรม และแบ่งการพัฒนาการทางจริยธรรมไว้เป็น 5 ลักษณะดังนี้

1. ลักษณะการปรับเข้าหาตน (Self - Oriented) เป็นขั้นที่บุคคลถูกจูงใจให้กระทำเพื่อความพอใจของตน โดยไม่คำนึงบุคคลอื่น ซึ่งเป็นลักษณะของเด็กในวัยต้นๆ
2. ลักษณะการยอมรับอำนาจบังคับ (Authority - Oriented) เป็นลักษณะที่บุคคลยอมรับค่านิยมและข้อบังคับของบิดามารดา เรียกว่าพฤติกรรมทางจริยธรรมถูกควบคุมจากบุคคลอื่น
3. ลักษณะการยอมรับกลุ่มเพื่อน (Peer - Oriented) เป็นลักษณะที่บุคคลปฏิบัติตามแนวทางของเพื่อน และเป็นอิสระจากการบังคับบัญชาของผู้ใหญ่
4. ลักษณะการทำตามอุดมคติของกลุ่ม (Collective - Oriented) เป็นลักษณะที่บุคคลจะมีข้อผูกมัดในการปฏิบัติตามเป้าหมายของกลุ่ม

5. ลักษณะการทำตามเหตุผล (Objective - Oriented) เป็นลักษณะที่ดีที่สุดเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์บนพื้นฐานของหลักการและเหตุผล

บลูมและแคทโฮลด์ (พิมพ์ประกาย พันธุ์พิพัฒน์. 2546; อ้างอิงจาก Bloom and Krathwohl. 2539 : 30) ได้แบ่งลำดับขั้นการพัฒนาจริยธรรมไว้ 5 ขั้น ดังนี้

1. การรับรู้ (Receiving or attending) เป็นความไวในการรับรู้ของบุคคล เพื่อเก็บเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งแบ่งได้ 3 ระยะ ดังนี้

- 1.1 การรู้จัก เป็นการนึกคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์
- 1.2 การอยากรับรู้ เป็นความเต็มใจที่จะยอมรับในสิ่งนั้นๆ
- 1.3 การเลือกรับรู้ เป็นการควบคุมเพื่อแยกความรู้ในสิ่งที่ได้รับรู้

2. การตอบสนอง (Responding) เป็นการแสดงความเต็มใจที่จะนำตัวเองเข้าไปผูกพันกับเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

- 2.1 ตอบตามลำพัง ทำเพราะเชื่อฟัง แต่มีความรู้สึกต่อต้านเล็กน้อย
- 2.2 เต็มใจตอบ ทำด้วยความเต็มใจของตัวเอง มิได้เกรงกลัวใดๆ
- 2.3 ยินดีตอบ ทำด้วยความรู้สึกพึงพอใจ สนุกสนาน

3. การเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นการแสดงออกถึงความเชื่อในสิ่งนั้น เพราะมองเห็นคุณค่าแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

- 3.1 ยอมรับสินค้า เป็นการเห็นด้วย และยอมรับในความเชื่อของบุคคล
- 3.2 นิยมคุณค่า เป็นการแสดงถึงความนิยมในคุณค่าด้วยการยกย่อง ชมเชยในสิ่งที่เขา

ยอมรับ

3.3 ปกป้อง เป็นการแสดงออกถึงการยึดถือในสิ่งนั้นๆ และยังปกป้องปฏิเสธที่จะกระทำในสิ่งที่ขัดแย้งกับสิ่งที่ยอมรับนั้นๆ

4. การจัดระบบ (Organization) เป็นการนำคุณค่าที่ยอมรับมาจัดระบบว่า คุณค่านั้นๆ มีความสำคัญมากน้อยเพียงใด แบ่งออกเป็น 2 ระบบ

4.1 การสร้างความคิดรวบยอดของคุณค่า เป็นการสร้างค่านิยมในสิ่งที่ตัวเองเห็นคุณค่า

4.2 การจัดระบบค่านิยม เป็นการนำเอาคุณค่าในหลายๆ สิ่งมาจัดระบบซึ่งจะนำไปสู่อุดมการณ์ของบุคคลต่างๆ

5. การสร้างลักษณะนิสัย (Characterization by a value complex) เป็นการนำเอาระบบคุณค่าที่ยึดถือมาปฏิบัติในลักษณะที่เป็นนิสัยประจำตัว แบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

5.1 ขยายระบบค่านิยม เป็นการนำเอาระบบคุณค่ามาจัดระบบการแสดงออก ในลักษณะที่มีแนวโน้ม จะประพฤติปฏิบัติเช่นเดียวกับในสถานการณ์อย่างเดียวกัน

5.2 สร้างลักษณะนิสัย เป็นจุดสูงสุดของกระบวนการการพัฒนาจริยธรรม เป็นขั้นที่นำทุกสิ่งทุกอย่างมาจัดกระทำเป็นลักษณะของตัวเองอย่างสมบูรณ์แบบ

จากความหมาย และลำดับขั้นการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึง ประสงค์ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงลักษณะของคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ซึ่งเป็นลักษณะที่แสดงออกทั้งด้านความรู้ ความคิด การปฏิบัติ และความรู้สึกนึกคิดภายใน ตัวบุคคลและมีการพัฒนาเป็นลำดับขั้นตามวัยที่แตกต่างกัน

2.4 การวัดจริยธรรม

วิธีการวัดจริยธรรม มีวิธีการวัดเช่นเดียวกับบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นเรื่องที่วัดได้ยากและ ซับซ้อน แต่นักจิตวิทยาและนักวัดผลได้พยายามหาวิธีการสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพพอที่จะกระตุ้น เพื่อวัดได้ตรงตามลักษณะที่ต้องการได้เพื่อได้ข้อมูลที่เป็นน่าเชื่อถือซึ่ง ทวี ท่อแก้ว และอบรม สันภิบาล. (2517: 121) กล่าวว่า ถ้าจะให้ได้ผลที่มีความเที่ยงตรงสูง ควรใช้หลายๆ วิธีประกอบกัน ซึ่งพอสรุปวิธีที่ใช้วัดทั่วๆ ไปได้ 5 วิธี ดังนี้

1. วิธีการสังเกต การสังเกตเป็นรากฐานของวิทยาศาสตร์ทุกแขนงตั้งแต่ประสบการณ์ อันซับซ้อน เช่น พฤติกรรมของคนเป็นสิ่งที่สังเกตพิจารณาให้ได้เรื่องราวละเอียดถี่ถ้วนได้ยาก เราต้องเลือกสังเกตเพียงปฏิกริยาอันใดอันหนึ่งเป็นคราวๆ ไปดังนั้น การสังเกตพฤติกรรมและลักษณะ บุคคลทั่วๆ ไป แสดงออกมีอยู่ 2 แบบ คือ การสังเกตแบบควบคุมเป็นการสังเกตการแสดงพฤติกรรม ของบุคคลในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่จัดไว้โดยเฉพาะอีกแบบหนึ่งคือ การสังเกตทั่วไปใน ชีวิตประจำวันที่บุคคลแสดงออกทั้งสองแบบนี้มีการบันทึกผลตรงตามที่เราเห็นโดยไม่นำความรู้สึกส่วนตัว เข้าไปเกี่ยวข้องและผู้สังเกตต้องมีการฝึกฝนเป็นพิเศษจึงจะได้ผลดี

2. วิธีรายงานตนเอง มี 2 แบบ คือ

2.1 การวิเคราะห์ตนเอง คือ การให้บุคคลประมาณค่าตนเองแบบวิเคราะห์ ตัวเอง จะเป็นคำถามแบบปรนัย เช่น ความสนใจในวิชาซีพต่างๆ ทัศนคติ และแปลผลเข้ามาสู่ มาตราวัด

2.2 การสัมภาษณ์ คือ การสนทนาระหว่างบุคคล 2 คนอย่างมีจุดหมาย โดยที่ ผู้ทำการสัมภาษณ์เตรียมคำถามมาและจดบันทึกแบบประมาณค่า ผู้ถูกสัมภาษณ์จะไม่วินิจฉัยว่าถูก ทดสอบจริยธรรม

3. วิธีการใช้แบบวัด เป็นวิธีที่นิยมใช้กันมาก โดยมีการสร้างแบบวัดขึ้นประกอบด้วย คำถามหรือข้อความหลายข้อที่ผู้ทดสอบสร้างขึ้น โดยถือเอาปกติวิสัยของคนทั่วไปเป็นมาตรฐาน

หัวข้อคำถามหรือสถานการณ์ที่สร้างขึ้นมากจะเกี่ยวข้องกับผู้ถูกวัดหรือสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมที่ทำอยู่เสมอๆ เมื่อตกอยู่ในสภาพนั้นๆ ผู้ถูกวัดต้องร่วมมือกับผู้วัด จึงจะได้ผลเพื่อให้การสอบเป็นไปตามวัตถุประสงค์

4. วิธีการศึกษาความเห็นจากคนอื่น เป็นวิธีการที่ผู้วัดสร้างแบบสอบถามขึ้นเพื่อถามขึ้นเพื่อถามบุคคลอื่นว่ามีความรู้สึกต่อบุคคลนั้นอย่างไร เช่น ครู ผู้ปกครอง เพื่อน เป็นต้น

5. วิธีให้สร้างจินตนาการ เป็นวิธีที่ผู้วัดได้จัดสิ่งเร้าขึ้นมาให้คุณแสดงพฤติกรรมตอบสนอง เช่น เล่าเรื่องจากรูปที่นำมาให้คุณเป็นตัวอย่าง ได้แก่ แบบทดสอบของโรซาร์ท เป็นรูปภาพที่เกิดจากหยดหมึก ให้สร้างความสัมพันธ์ต่อเนื่องจากภาพที่กำหนดให้ ให้เติมข้อความที่ไม่สมบูรณ์ให้แสดงออกโดยการวาดภาพ เป็นต้น ซึ่งต้องใช้ผู้ทดสอบที่ได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดี

แมคควอร์ (Mcquire. 1969: 151-156) ได้สรุปไว้ว่า ความรู้สึกเป็นคุณลักษณะทางอารมณ์ของบุคคล ที่คล้อยตามความคิด ความเชื่อ ถ้าบุคคลมีความคิดในแง่ดีต่อสิ่งใดก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น และพร้อมที่จะกระทำออกมาในรูปประพฤติกรรมปฏิบัติโดยการยอมรับ ซึ่งเป็นการกระทำที่สามารถสังเกตเห็นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ กมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์ (2528: 240) ที่ได้สรุปไว้ว่า ความรู้สึกเป็นดัชนีชี้แนวทางในการแสดงพฤติกรรมถ้ามีความรู้สึกที่ดีก็จะมีแนวโน้มที่จะเข้าหาหรือแสดงพฤติกรรมนั้น ตรงกันข้าม ถ้ามีความรู้สึกไม่ดี ก็มีแนวโน้มที่จะไม่เข้าหา โดยการถอยหนี หรือต่อต้านการแสดงพฤติกรรมนั้นๆ

สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดเป็นเครื่องมือในการวัด โดยสร้างเป็นแบบวัดชนิดสถานการณ์ เป็นการกำหนดสถานการณ์สั้นๆ ขึ้นมา และให้เลือกตอบตามความรู้สึก หรือพฤติกรรมที่เคยแสดงออก เพราะการถามลักษณะที่แท้จริงของบุคคลโดยการถามโดยตรงนั้น ผู้ตอบอาจตอบโดยเสแสร้งได้ ดังนั้นควรมีเงื่อนไขหรือสถานการณ์นั้นๆ จะมีความรู้สึกว่าจะปฏิบัติ หรือคิดว่าจะปฏิบัติอย่างไร

3. เอกสารเกี่ยวกับความมีน้ำใจ

3.1 ความหมายของความมีน้ำใจ

ความมีน้ำใจเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่พึงมีในตัวบุคคลและเป็นคุณธรรมที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับคนไทย ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายของความมีน้ำใจไว้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 580) ได้ให้ความหมายว่า “น้ำใจ” คือ ใจแท้ๆ ใจจริง ความจริงใจ เช่น เห็นน้ำใจ นิสัยใจคอ เช่น น้ำใจพอ น้ำใจแหม ความเอื้อเฟื้อ

ประดับ เรื่องมาลัย (2519: 56) ได้ให้ความหมายว่า “ความมีน้ำใจ” คือความต้องการช่วยเหลือเพื่อนเวลาเขาเดือดร้อน มักยกโทษให้แก่เพื่อน ชอบทำอะไรเล็กๆ น้อยๆ ให้ผู้อื่น มีน้ำใจต่อผู้อื่น เห็นใจเวลาผู้อื่นได้รับอันตรายหรือเจ็บป่วย แสดงความรักใคร่ชอบพอกับผู้อื่น ชอบให้ผู้อื่นเล่าเรื่องปัญหาส่วนตัวให้ฟัง

พรรณราย ทศพะยะประภา (2529: 184) ได้ให้ความหมายของ “ความมีน้ำใจ” ว่า คือส่วนที่มีเมตตากรุณา ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ปกป้องคุ้มครองผู้อื่นหรือมีความเห็นอกเห็นใจมีน้ำใจดีต่อผู้อื่น เช่นเดียวกับที่พ่อแม่แสดงต่อลูก ผู้บังคับบัญชาที่มีลักษณะเช่นนี้เด่นชัดก็จะมีความเมตตาปราณีต่อลูกน้อง ผู้ให้บริการถ้ามีลักษณะเช่นนี้เด่นชัดก็จะให้บริการอย่างเต็มที่เพื่อช่วยเหลือผู้มารับบริการ

พระเผด็จ ทศตชีโว (2531: 59-61) ได้ให้ความหมายของ ความน้ำใจ ใน 2 ลักษณะคือ ในทางโลกและในทางธรรม

ในทางโลก ความมีน้ำใจ หมายถึง พอดีจะช่วยอะไรใครก็ช่วยไปเถอะ อย่าหวงแรงแรงธรรมชาติของคนนั้นเปล่งออกแรงยิ่งได้แรง ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วนักกีฬาเขาจะวิ่งทำไม โลหิตที่บริจาคไปนั้นย่อมทำให้เกิดโลหิตใหม่ขึ้นมาแทนและมีคุณภาพสูงกว่าเดิมด้วย ถ้าเราแล้งน้ำใจหวงแรงแก้วเหี่ยวแห้งเหี่ยวออก ระวังเถอะถ้าเหี่ยวไม่ออกแล้วมันจะตกใน วันคืนดีก็จะมีทะเลาะออกมาเองแต่ออกมาทางตากลายเป็นน้ำตา เพราะเหตุว่าถึงคราวที่เราต้องการความช่วยเหลือ จากคนอื่นก็ไม่มีใครเขาให้ความช่วยเหลือ ถ้าสามารถช่วยได้ก็ช่วยเขาไปไม่ว่าจะช่วยด้วยแรงกาย แรงใจ หรือแรงทรัพย์ของเรา แต่อย่าช่วยเสียจนกระทั่งตัวเองต้องพลอยเดือดร้อนไปด้วย

ในทางธรรม ความมีน้ำใจ หมายถึง เป็นผู้มีความกตัญญูรู้คุณคน ใครมีอุปการะก็ต้องการทางไปตอบแทนพระคุณท่าน นอกจากตอบแทนผู้มีพระคุณแล้ว ก็บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมในโอกาสอันควร อย่างนี้จึงเรียกว่าเป็นผู้ไม่แล้งน้ำใจต่อศาสนาและสังคม

ทวีศักดิ์ ญาณประทีป; และคนอื่นๆ (2531: 282) ได้ให้ความหมายของคำว่า “น้ำใจ” ไว้ในหนังสือพจนานุกรมเฉลิมพระเกียรติพุทธศักราช 2530 ว่าหมายถึง ใจจริง นิสัยใจคอ ความเอื้อเฟื้อ

กนก จันทร์ขจร (2533: 287) ได้ให้ความหมายว่า “น้ำใจ” คืออุปนิสัยใจคอแท้ๆ ของคนที่รู้จักระลึกถึงผู้อื่นเรียกว่า มีน้ำใจ ส่วนผู้ที่มุ่งคิดเฉพาะแต่ตนเองเป็นที่ตั้งไม่รู้จักถึงผู้อื่นบ้างเรียกว่าไม่มีน้ำใจหรือขาดน้ำใจ ผู้ที่มีน้ำใจนั้นเป็นผู้ที่เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เห็นผู้อื่นได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนต้องการความช่วยเหลือก็รับเป็นภาระให้โดยไม่หวังผลตอบแทน เช่น ลูกให้ที่นึ่งแก่เด็กสตรี คนชรา บนนรถประจำทาง เป็นต้น ตามชนบท ชาวบ้านจะช่วยกันที่เรียกว่า “ลงแขก” เป็นบ่อเกิดของความสมัครสมาน ความสามัคคี คนมีน้ำใจย่อมมีคุณธรรม มีจิตสำนึกในความเมตตากรุณาเป็นพื้นฐานที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลโดยไม่หวังผลตอบแทน

เอษณีย์ ฉัตรวิทยานนท์ (2537: 47) ได้ให้ความหมายว่า “ความมีน้ำใจ” หมายถึง การแสดงออกทางอารมณ์ และความรู้สึก หรือปฏิกิริยาตอบสนองที่มีต่อผู้อื่นอันเป็นลักษณะทางจิตใจในด้านให้ความช่วยเหลือในเวลาผู้อื่นเดือดร้อน ยกโทษเมื่อทำผิด มีเมตตากรุณาแก่ผู้ที่ด้อยโอกาสและการกระทำนี้เต็มไปด้วยความปรารถนาดี รวมทั้งการให้กำลังใจ ให้แรงบันดาลใจ และจิตไมตรี มิตรภาพที่ไม่หวังผลตอบแทน

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า “ความมีน้ำใจ” หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจที่ดีของบุคคลที่แสดงออกต่อผู้อื่นและสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งช่วยให้บุคคลอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

3.2 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความมีน้ำใจ

ณรงค์ศักดิ์ ตะละภัก (2529: 98) ได้ให้แนวคิดที่ว่า เรื่องของความมีน้ำใจขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัยที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากการเลี้ยงดูและแบบอย่างที่ได้รับ มีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล รู้จักยับยั้งความสามารดีเด่น มองคนในแง่ดี มีความรับผิดชอบในภารกิจที่ได้รับมอบหมาย มีความเป็นระเบียบแบบแผน แบ่งเวลาได้ถูกต้อง เป็นคนคล่องแคล่วกระฉับกระเฉง มองทุกอย่างรอบข้างอย่างจับใจ มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาพร้อมที่จะรับและเรียนรู้สิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวในสังคม

ป.มาหาพันธ์ (2534: 12-13) ได้ให้แนวคิดที่ว่า น้ำใจเป็นของมีค่า เพราะเป็นเครื่องหล่อเลี้ยง “พืชไมตรี” ในห้องงาม น้ำใจจึงมีประโยชน์สำหรับผู้อื่น มิใช่มีประโยชน์สำหรับผู้ที่มีการที่จะดูว่าคนใด มีน้ำใจหรือไม่ ให้ดูที่นิสัยใจคอ เพราะน้ำใจย่อมแสดงนิสัยใจคอที่แท้จริง คนที่นึกถึงผู้อื่น ก่อนเสมอ เมื่อมีความสุขก็นึกถึงผู้อื่นก่อนว่า คนเหล่านั้นจะเป็นสุขเหมือนตนหรือไม่ ทำอย่างไร จึงจะปันความสุขไปให้ผู้อื่นบ้าง เมื่อมีทุกข์ก็คิดว่าทำอย่างไรผู้อื่นจึงจะไม่ต้องได้รับทุกข์เหมือนตน คนที่รู้จักนึกถึงผู้อื่น เรียกว่า มีน้ำใจ แต่ตรงกันข้าม คนที่มุ่งคิดเฉพาะตนเองเป็นที่ตั้งไม่รู้จักคิดถึงผู้อื่นบ้างเลย เรียกว่า ไม่มีน้ำใจ คนที่ไม่มีน้ำใจคือ คนใจดำ เมื่อได้รับทุกข์หรือตกอับได้รับความลำบาก ย่อมหาคนช่วยเหลือได้ยาก คนเราจะอยู่คนเดียวในโลกนี้ไม่ได้ ยิ่งทุกวันนี้ด้วยแล้ว สังคมมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตไม่น้อย ฉะนั้นที่ท่าที่เราแสดงต่อสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน อย่างไรก็ตามการเป็นคนมีน้ำใจดูเหมือนจะเป็นคาถาที่ช่วยให้คนเอาตัวรอดได้ เพราะถ้าตนมีน้ำใจต่อใคร ผู้อื่นก็ย่อมมีน้ำใจต่อตน แต่ถ้าตนไม่มีน้ำใจ ผู้อื่นก็ย่อมไม่มีน้ำใจให้ตนเช่นกัน การแลกเปลี่ยนน้ำใจ ต่อกันเช่นนี้เป็นการกระชับไมตรีให้แน่นแฟ้น เป็นการสร้างเสริมสังคมให้มั่นคง

วุฒิสวัสดิ์ สวัสดิวัฒน์ (2534: 38) ได้ให้แนวคิดที่ว่า “คุณธรรมประการหนึ่งที่ผู้บริหาร นักธุรกิจทั้งมนุษย์ทุกคนจะต้องระลึกถึงเสมอคือ ความมีน้ำใจ ผู้ที่มีน้ำใจจะก่อให้เกิดความเบิกบานและอบอุ่นใจแก่ผู้รับ ผู้มีน้ำใจนั้นแม้บางครั้งจะมีภาระมากมีเวลาน้อยแต่ก็ยังเจียดเวลาที่จะรับฟังปัญหาของผู้อื่นและเต็มใจที่จะให้ความอนุเคราะห์ความช่วยเหลือเท่าที่ตนจะให้ได้ รวมทั้งการให้

ข้อคิดด้วยความปรารถนาดี ผู้มีน้ำใจอยากช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความตั้งใจ มีความสุขกับการเป็นผู้ให้ และผู้ที่ทำให้บุคคลอื่นมีความสุข ผู้มีน้ำใจทำให้โลกนี้น่าอยู่เพราะเป็นผู้ให้ความรัก ความเมตตา ความกรุณาและไม่ตรีจิตจากหัวใจ ดังนั้น ไม่ว่าเราจะอยู่ในฐานะใด ประกอบอาชีพใด จะเป็นนักธุรกิจหรือไม่ก็ตาม พื้นฐานความเป็นมนุษย์ คือน้ำใจ จะต้องเป็นหลักการสำคัญในการดำรงชีวิตและการประกอบการงาน การสอนตนเองและฝึกฝนตนเองให้มีน้ำใจจึงเป็นสิ่งดีงาม น่ารัก น่านิยม เพราะผู้ที่มีน้ำใจย่อมไม่ขาดแคลน ไม่อับจน ตรงกันข้ามเป็นผู้ที่จะพบหนทางของความสุขความเจริญ ทุกๆ ด้าน

สมิต อาชวินิกกุล (2535: 131-134) ได้ให้แนวคิดที่ว่า ความมีน้ำใจเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นต้องใช้จ่ายเงินทองอะไรมากมาย เราอาจแสดงออกซึ่งความเมตตากรุณาต่อเพื่อนร่วมโลก โดยการช่วยเหลือเล็กๆ น้อยๆ ก็เป็นการแสดงน้ำใจได้ อาทิ การขึ้นรถโดยสารประจำทาง วัฒนธรรมดั้งเดิมจะสอนให้สุภาพบุรุษต้องสละที่นั่งให้แก่สตรี เด็กและคนชรา นี่ก็นับว่าเป็นการแสดงน้ำใจ หากเรา ไปเที่ยวในชนบทแถบภาคเหนือหรืออีสาน จะพบว่าชาวบ้านมีน้ำใจเอื้อเฟื้อช่วยเหลือให้เราได้รับประทานอาหาร เมื่อถึงเวลาอาหารในแต่ละมื้อหรือเมื่อเขาทำอาหารได้มากก็จะแบ่งให้บ้านอื่นๆ ในหมู่บ้านนั้น เป็นการแสดงน้ำใจต่อกัน การแสดงน้ำใจจึงไม่ใช่วัดกันได้ด้วยเงิน บางคนมีเงินมากแต่อาจแล้งน้ำใจก็ได้ บางคนเป็นเศรษฐีแต่ตระหนี่ถี่เหนียวไม่ยอมสละเงินโดยไม่ได้รับประโยชน์ตอบแทนคนที่มั่งมีน้ำใจนั้นเมื่อเห็นคนอื่นได้ดีกว่าก็จะมีมูทิตาจิตแสดงความยินดีด้วยความจริงใจ ความมีน้ำใจยังตรงข้ามกับความเห็นแก่ตัว ผู้ที่มีน้ำใจจะนึกถึงผู้อื่นและจะพยายามช่วยผู้อื่นที่ต่ำต้อยกว่าตัวเอง ขณะที่คนเห็นแก่ตัวมักคิดแต่ประโยชน์ส่วนตัว กล่าวกันว่า มหาตมะคานธีผู้นำอินเดียนั้นใช้เวลาไปในการแสดงความมีน้ำใจโดยการไปช่วยชาวบ้านยากจนสร้างบ้าน โดยลงมือทำด้วยตนเอง จนมีหลายคนที่ไม่เข้าใจคิดว่า คานธีใช้เวลาสิ้นเปลืองไปโดยไม่ได้รับประโยชน์ไม่คุ้มค่า เขาไม่เข้าใจว่านั่นเป็นการแสดงความมีน้ำใจของผู้นำประเทศที่มีต่อราษฎรผู้ยากไร้ ซึ่งผลสะท้อนมีให้เห็นทันทีว่า ชาวอินเดียทุกหมู่เหล่าให้ความรักและศรัทธาต่อคานธีประหนึ่งเป็นเทพเจ้าลงมาจากดีในโลก มนุษย์ผู้ประสบความสำเร็จ ในการดำรงชีวิต ถ้าหากแล้งน้ำใจอย่างเดียวเขาจะเป็นคนที่ขาดคุณค่าต่อสังคมที่เขาอยู่

ถกทพิทย์ แก้วพรหม (2545: ออนไลน์) ได้ให้แนวคิดว่าการอยู่ร่วมกันในสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมั่งมีน้ำใจไมตรีที่ดีต่อกัน จึงจะอยู่กันได้อย่างสันติสุข ความมีน้ำใจเป็นเรื่องที่ทุกคนทำได้โดยไม่ต้อง ใช้เงินทองมากมายเพียงแต่แสดงความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ โดยการช่วยเหลือเล็กๆ น้อยๆ ก็เป็นการแสดงน้ำใจได้ เช่น การพาเด็กหรือ ผู้สูงอายุข้ามถนน หรือการสละที่นั่งบนรถโดยสารให้หญิงมีครรภ์ เป็นต้น ก็นับว่าเป็นการแสดงน้ำใจ การแสดงความมีน้ำใจจึงไม่ใช่วัดกันด้วยเงิน บางคนมีเงินมากอาจแล้งน้ำใจก็ได้ บางคนเป็นเศรษฐีแต่ตระหนี่ถี่เหนียวไม่ยอมสละเงินโดยที่

ไม่รับประโยชน์ตอบแทน ความมีน้ำใจนั้น ตรงกันข้ามความเห็นแก่ตัว ขณะที่คนเห็นแก่ตัวมักจะคิดแต่ประโยชน์ส่วนตัวมาก่อน และความมีน้ำใจยังตรงกันข้ามกับความอิจฉาริษยา คนที่อิจฉาริษยา คนอื่นย่อมปรารถนาที่จะเห็นความวิบัติของผู้ที่ได้ดีกว่า แต่คนมีน้ำใจนั้นเมื่อเห็นคนอื่นได้ดีกว่า จะมีมุกตาแสดง ความยินดีด้วยอย่างจริงใจ ผู้มีน้ำใจจะนึกถึงผู้อื่น และจะพยายามช่วยผู้อื่นที่ด้อยโอกาสกว่า ผู้มีน้ำใจจึงเป็นที่รักและต้องการของคนทั่วไป และเป็นคนมีคุณค่าต่อสังคม จะเป็นผู้ที่มีประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต

จากข้อความข้างต้นจะพบว่า ความมีน้ำใจ เป็นคุณธรรมพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิต และช่วยให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและยังเป็นคุณลักษณะเด่นของคนไทยอีกด้วย ความมีน้ำใจมีพื้นฐานมาจากการรู้จักช่วยเหลือรับผิดชอบต่อตนเอง และการรู้จักเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น รู้สึกเห็นอกเห็นใจ อันจะนำมาซึ่งการรู้จักช่วยเหลือเพื่อต่อผู้อื่น รู้จักแบ่งปันและให้ตลอดจนเสียสละโดยไม่หวังผลตอบแทน เหล่านี้เป็นสิ่งที่พัฒนาตามลำดับ ความมีน้ำใจอาจเป็นการแสดงความรัก และห่วงใยต่อสังคม ทำสิ่งต่างๆ เพื่อช่วยผู้อื่นและสังคมให้มีความสุข

3.3 ลักษณะของผู้ที่มีความมีน้ำใจ

สารอช บัควารี (2515: 11) ได้ให้กำหนด ลักษณะของครูที่ดี จะต้องมั่งทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ หรือน้ำใจอันดีงาม

น้ำใจอันดีงามดังกล่าว ประกอบด้วย

1. การยกย่องให้เกียรติ และนับถือซึ่งกันและกันอย่างจริงใจ
2. การช่วยเหลือ แบ่งปัน ร่วมมือซึ่งกันและกันอย่างจริงใจ
3. การเข้าใจที่จะใช้ปัญญาในการร่วมมือช่วยเหลือกัน แก้ไขปัญหาที่บังเอิญไม่ใช้

ความโกรธ ความโลภ และความหลงผิดเข้าปฏิบัติต่อกัน

โยธิน ศันสนยุทธ; และจุมพล พูลภทธรชิน (2529: 66) ได้กำหนดถึง พฤติกรรมที่บ่งชี้ ความมีน้ำใจไว้ดังนี้

1. พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ
2. การให้ความสนใจ
3. การให้ความรัก

พระเผด็จ ทตตชีโว (2531: 31) ได้กำหนดถึง องค์ประกอบของความมีน้ำใจ ไว้ดังนี้

1. มีความเสียสละ
2. โอบอ้อมอารีมีแต่ให้
3. เห็นแก่ส่วนรวม
4. มีความสามัคคี

5. เห็นอกเห็นใจกัน
6. ใจกว้าง
7. มีเมตตากรุณา
8. รักผู้อื่น

คอกซ์และไฮล์เบริน (เอษณีย์ย์ ฉัตรวิทยานนท์. 2537: 56; อ้างอิงจาก Gough and Heilbrun. 1983: 59) ได้กำหนดถึงความมีน้ำใจ ว่าประกอบด้วย 24 คุณลักษณะดังนี้

1. ความรู้สึกรักใคร่ไม่ทอดทิ้งกัน
2. ความรู้สึกสำนึกบุญคุณคุณคน
3. เกรงใจ
4. ร่วมมือ
5. วางใจได้
6. ให้อภัยไม่ผูกพยาบาท
7. มีความเป็นมิตร
8. ใจกว้าง
9. สุภาพอ่อนโยน
10. ใจดี
11. ชอบช่วยเหลือผู้อื่น
12. กรุณา
13. เข้าสังคม
14. ชอบความสงบสุข
15. มีความรู้สึกรำลึกถึง
16. สังคมดี
17. จิตใจอ่อนโยน
18. เห็นอกเห็นใจผู้อื่น
19. รอบคอบ
20. อดทน
21. ไว้วางใจได้
22. เข้าใจผู้อื่น
23. ไม่เห็นแก่ตัว
24. อบอุน

เอ็ดเวิร์ด (เอชเนียร์ ฉัตรวิทยานนท์. 2537: 56; อ้างอิงจาก Edwards. 1959) ได้กำหนดถึงคุณลักษณะของความมีน้ำใจไว้ดังนี้

1. ความต้องการช่วยเพื่อนเวลาเขาเดือดร้อน
2. ชอบช่วยเหลือคนที่ด้อยกว่า
3. ชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความมีน้ำใจและรู้สึกเห็นใจ
4. มักยกโทษแก่เพื่อน
5. ชอบทำอะไรเล็กๆ น้อยๆ ให้แก่คนอื่น
6. ชอบเห็นใจเวลาเวลาคนอื่นได้รับอันตรายหรือเจ็บป่วย
7. แสดงความรักใคร่ต่อคนอื่น
8. ชอบให้คนอื่นเล่าปัญหาส่วนตัวให้ฟัง

กนก จันทร์ขจร (2533: 278) ได้กำหนดถึงคุณลักษณะของคนมีน้ำใจ ไว้ดังนี้

1. มีมนุษยสัมพันธ์
2. รู้จักกาลเทศะและโอกาส
3. ไม่เห็นแก่ประโยชน์
4. ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม
5. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
6. ไม่นิ่งดูตาย
7. รู้จักให้อุปการะและปฏิบัติต่อผู้อื่นตามแต่โอกาสและไม่หวังผลตอบแทน

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 15) ได้กำหนดพฤติกรรมที่บ่งชี้ความมีน้ำใจไว้ดังนี้

1. การช่วยเหลือ
2. การปลอบโยนหรือให้กำลังใจ
3. การแสดงความเอื้ออาทร
4. การชื่นชมยินดีในความดีงามของผู้อื่น
5. การไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น

จากการที่ได้ค้นคว้านิยามคุณลักษณะความมีน้ำใจที่เป็นความเชื่อพื้นฐานของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาคุณลักษณะของความมีน้ำใจตามแนวของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งมีพฤติกรรมที่บ่งชี้ความมีน้ำใจ คือ การช่วยเหลือ การปลอบโยนหรือให้กำลังใจ การแสดงความเอื้ออาทร การชื่นชมยินดีในความดีงามของผู้อื่น รวมทั้งการไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น

3.4 การวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ

การวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ ได้มีหน่วยงานและบุคคลต่างๆ ศึกษาไว้ดังนี้

ชรีย์นาท จิตต์บรรเทา (2538: 51-53) ได้เปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและกรณีตัวอย่างที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ โดยใช้เครื่องมือในการวัดความมีน้ำใจ เป็นแบบสอบถามความมีน้ำใจ (สอบถามนักเรียน) ประเภทสถานการณ์ 3 ตัวเลือก มีน้ำหนัก 0-2 คะแนน โดยมีคุณลักษณะย่อย 3 ลักษณะ คือ การให้ความช่วยเหลือ การไม่เห็นแก่ตัว และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

อาคม หงษ์ทอง (2539: 45-51) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแบนชะโด เขตมโนบุรี กรุงเทพมหานคร ซึ่งวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ โดยใช้เครื่องมือในการวัดความมีน้ำใจ มี 3 ลักษณะ คือ แบบประเมินความมีน้ำใจ (สอบถามครูประจำชั้นและครูผู้สอน) แบบสอบถาม “ใครเอ่ย” (สอบถามนักเรียน) และแบบบันทึกความมีน้ำใจ (ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตความมีน้ำใจของนักเรียน) ซึ่งมีคุณลักษณะย่อย 3 ลักษณะ คือ การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การไม่เห็นแก่ตัว และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 97-107) ได้สร้างคู่มือและสื่อการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอน เรื่อง ความมีน้ำใจ ซึ่งมีเครื่องมือในการวัดความมีน้ำใจ 2 ลักษณะ คือ แบบบันทึกความมีน้ำใจ (สำหรับนักเรียน) และแบบวัดการปฏิบัติตนที่แสดงถึงความมีน้ำใจ (สำหรับนักเรียน) โดยมีคุณลักษณะย่อย 5 ลักษณะ คือ การช่วยเหลือ การปลอบโยนหรือให้กำลังใจ การแสดงความเอื้ออาทร การชื่นชมในความดีงามของผู้อื่นและการไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น

สุกัญญา ภูริยะพันธ์ (2540: 62-64) ได้เปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มและรายบุคคลตามทฤษฎีเผชิญความจริงที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร ซึ่งวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ โดยใช้เครื่องมือในการวัดความมีน้ำใจ เป็นแบบสอบถามความมีน้ำใจ (สอบถามนักเรียน) ประเภทสถานการณ์ 3 ตัวเลือก มีน้ำหนัก 0-2 คะแนน โดยมีคุณลักษณะย่อย 3 ลักษณะ คือ การให้ความช่วยเหลือเพื่อน การไม่เห็นแก่ตัว และเห็นอกเห็นใจเพื่อน

ถวิลวัลย์ อัมรินทร์ (2543: 32-33) ได้ศึกษาความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ จังหวัดนครปฐม ซึ่งวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ โดยใช้เครื่องมือในการวัดความมีน้ำใจ เป็นแบบสอบถามความมีน้ำใจ (สอบถามนักเรียน) ประเภท

สถานการณ์ 3 ตัวเลือก มีน้ำหนัก 0-2 คะแนน โดยมีคุณลักษณะย่อย 3 ลักษณะ คือ การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การไม่เห็นแก่ตัว และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้นเป็นแบบวัดประเภทสถานการณ์ ได้นำลักษณะของความมีน้ำใจตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติซึ่งวัดคุณลักษณะย่อย 5 ลักษณะ คือ การช่วยเหลือ การปลอบโยนหรือให้กำลังใจ การแสดงความเอื้ออาทร การชื่นชมในความดีงามของผู้อื่นและการไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับระดับชั้นเรียน

สุโท เจริญสุข (2520: 45) ได้ให้แนวคิดที่ว่า ผู้ที่ผ่านการเรียนชั้นสูงทำให้มีความรู้มาก เห็นมาก คิดมากและทำมากกว่าเป็นธรรมดา ดังนั้น พัฒนาการและอุดมคติจึงเป็นไปได้ดีกว่าคนที่มีการศึกษาในระดับต่ำ ระดับการศึกษาของบุคคลนี้เป็นเรื่องประจำตัวของแต่ละบุคคล สำหรับผู้ที่อยู่ในระบบการศึกษา เมื่อมีการศึกษาสูงขึ้นอายุก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วยเช่นกัน นั่นคือ ความเจริญทั้งทางร่างกาย และความคิดเห็นของคนก็เจริญตามวัย จากไม่รู้ผิดถูกมาเป็นการเคารพและมีศีลธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ ทองหล่อ สุวรรณกาฬ (2531: 37) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กที่มีอายุมากจะมีสติปัญญาและความคิดที่เจริญก้าวหน้ากว้างขวางออกไป มีความสนใจในวิชาความรู้ใหม่ๆ เริ่มเข้าใจความสวยงาม ความไพเราะ ความดีงาม ความเจริญมากขึ้น

สนองศรี รุดติษฐ์ (2523: 86) ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบคุณธรรมด้านพรหมวิหารสี่ของนิสิตที่มีระดับชั้นปีต่างกัน พบว่า ในทัศนคติต่อการรับรู้มาตรฐานสังคม (การรับรู้ว่าคุณค่าโดยทั่วไปในสังคมมีมาตรฐานทางคุณธรรมสูงหรือต่ำเพียงใด) นั้น นิสิตชั้นปีที่ 4 มีทัศนคติว่าคนอื่น ๆ มีมาตรฐานทางคุณธรรมด้านมุทิตาสูงมากกว่าที่นิสิตชั้นปีที่ 1 มีทัศนคติแต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทัศนคติต่อคุณธรรมด้านเมตตา กรุณา และอุเบกขา ส่วนในทัศนคติต่อตนตามอัตภาพ (ความตั้งใจของบุคคลที่จะปฏิบัติตนในสถานการณ์ต่างๆ) พบว่า นิสิตชั้นปีที่ 4 มีทัศนคติว่าตนจะปฏิบัติตนด้วยคุณธรรมด้านเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา สูงกว่านิสิตชั้นปีที่ 1

บุญเชิด ชุมพล (2547: 65) ได้ศึกษาความสามารถการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนอานวยวิทย์ พบว่า นักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นต่างกันมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นสูงกว่าจะมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่สูงกว่านักเรียนนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นต่ำกว่า

พดุมพิล นิมพัร้าว (2547: 61) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประหยัดของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่าปัจจัย

ที่ส่งผลต่อการประหยัดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีจำนวน 6 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ลักษณะมุ่งอนาคต การใช้เวลาว่าง บุคลิกภาพ และอายุ (อายุส่งผลต่อการประหยัดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 เป็นอันดับที่ 6 แสดงว่า นักเรียนที่มีอายุมากทำให้มีการประหยัดมาก)

ชัยวิชิต เขียวชนะ (2548: 113) ได้ศึกษาพัฒนาการของควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 กรณีศึกษาจังหวัดนครนายก พบว่า พัฒนาการควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนมีลักษณะคงที่จากระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สูปีที่ 2 และเพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อยในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยนักเรียนหญิงมีวินัยสูงกว่านักเรียนชาย

จากผลงานวิจัยที่กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่าระดับชั้นเรียนมีอิทธิพลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านควมมีน้ำใจ เนื่องจากผู้ที่มีระดับชั้นเรียนสูงกว่าส่วนมากจะมีระดับอายุมากกว่าผู้ที่ มีระดับชั้นเรียนต่ำกว่า และอาจจะมีจุดมุ่งหมายในการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมกว่าตอนที่ยังเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่า จึงเกิดการพัฒนาทางด้านควมมีน้ำใจสูงขึ้นไปด้วย จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจนำระดับชั้นเรียนมาเป็นตัวร่วมในการศึกษาครั้งนี้

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

จุดมุ่งหมายปลายทางร่วมกันประการหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูคือ ต้องการให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีอนาคต มีความสำเร็จอย่างเป็นสุขในชีวิต สาเหตุที่ทำให้เกิดผลดังกล่าวมากมาย แต่องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ครอบครัว ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูมีหลายรูปแบบตามแต่ วัธิปฏิบัติของบิดามารดาที่มีต่อบุตร นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและได้แบ่งลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูไว้ ดังนี้

5.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา ผู้ปกครองและบุตร ซึ่งหมายถึง วัธิการดูแลบุตรและพฤติกรรมการฝึกฝนบุตร รวมถึงการแสดงออกซึ่งคุณค่า เจตคติ ความสนใจ และความเชื่อของบิดามารดา

บรูม; และเบราน (Broom; & Brown. 1971) ให้ความหมายคำว่า “การอบรมเลี้ยงดู” ไว้ 2 ลักษณะ กล่าวคือ ทางสังคม หมายถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรม และการทำให้บุคคลมีวัธิชีวิตที่เป็นระเบียบและในแง่ของแต่ละบุคคล เป็นกระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงจากชีวอินทรีย์เป็นมนุษย์ สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ และปฏิบัติตามค่านิยม อุดมคติ และระดับความทะเยอทะยาน

เครก (สมคิด อิศระวัฒน์. 2542: 9; อ้างอิงจาก Craig: 91) ให้ความหมายคำว่า “การอบรมเลี้ยงดู” ว่า หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้เรียนรู้ในการพัฒนา ทักษะคิด ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้และความหวังของสังคม ตลอดจนการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทของงานในสังคมนั้นๆ ด้วย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และคณะ (2528: 3) ให้ความหมายคำว่า “การอบรมเลี้ยงดู” ว่า หมายถึง การที่ผู้ใกล้ชิดเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งทางด้านคำพูดและการกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อเด็กทั้งทางด้านความรู้สึกและอารมณ์ของผู้กระทำ ตลอดจนเป็นการให้เลี้ยงดู สามารถให้รางวัลหรือลงโทษเด็กได้ นอกจากนั้นยังเป็นโอกาสให้เด็กได้ดูแบบอย่างการกระทำของผู้เลี้ยงดูตนด้วย

สมคิด อิศระวัฒน์ (2542) ให้ความหมายคำว่า “การอบรมเลี้ยงดู” ว่า หมายถึง กระบวนการที่พ่อแม่ หรือผู้ปกครองถ่ายทอด ค่านิยม ความเชื่อ แนวคิด การวางตัว บุคลิกภาพ ตลอดจนระเบียบ กฎเกณฑ์ของสังคมให้กับผู้เป็นบุตร

เชียร์; และคนอื่นๆ (เนงนุช โรจนเลิศ. 2533: 42; อ้างอิงจาก Sear; & Others. 1957) ได้สรุป การศึกษาวิจัยเป็นจำนวนมากเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูว่าเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของเด็ก และการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาจะมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กปัจจุบัน และศักยภาพของการกระทำในอนาคตของเขา ดังนั้นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

อาจสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการในการพัฒนาทักษะคิด ความเชื่อ ค่านิยมของบุคคลในสังคม เป็นเรื่องของ การถ่ายทอดความคิด ความเชื่อ และวิธีปฏิบัติของแต่ละครอบครัวแต่ละสังคม การอบรมเลี้ยงดูจัดเป็นสิ่งแวดล้อมหนึ่งของบุคคล ซึ่งแต่ละบุคคลได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและจากการกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม ดังนั้นการแสดงออกของบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

5.2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดู สามารถแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทตามลักษณะและปริมาณการปฏิบัติ ต่อเด็ก นักจิตวิทยาแต่ละท่านก็มีการแบ่งการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันออกไปตามวิธีการและ จุดประสงค์ของแต่ละงานวิจัย ดังนี้

วราภรณ์ รักวิจัย (2529: 9-14) กล่าวถึง การอบรมเลี้ยงดูในสังคมไทย แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 4 แบบดังนี้

1. แบบให้ความรักความอบอุ่นแบบประชาธิปไตย เป็นการอบรมเลี้ยงดูบุตรโดยให้ความรัก ความเอาใจใส่ ความเข้าใจ ใช้เหตุผลกับบุตร ทำให้บุตรรู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติด้วย

ความยุติธรรม ให้อิสระแก่บุตรในการทำกิจกรรมต่างๆ ยอมรับความสามารถและให้สิทธิบุตรในการตัดสินใจ แก้ปัญหาด้วยตัวเอง โดยบิดามารดาคอยให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาแนะนำตามความเหมาะสม

2. แบบคาดหวังเอาทั้งเด็ก เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาเรียกร้องเอาจากบุตร โดยจะเคี่ยวเข็ญให้บุตรทำตามที่บิดามารดาคาดหวังไว้ บิดามารดาจะกำหนดวิถีชีวิตให้กับบุตร บุตรจะต้องทำตามความต้องการของบิดามารดาทุกอย่างแม้ว่าจะชอบหรือไม่ก็ตาม

3. แบบปล่อยปละละเลย เป็นการเลี้ยงดูที่บิดามารดาไม่สนใจที่จะอบรมสั่งสอนบุตร ปล่อยให้บุตรทำตามอำเภอใจ โดยไม่แนะแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมให้ ไม่สนใจความเป็นอยู่ของบุตร ไม่ดูแลยามบุตรเจ็บป่วย ให้ความรักแบบลำเอียง หรือดูต่ำลงโทษรุนแรงเกินกว่าเหตุ บางครั้งก็ปล่อยหน้าที่เลี้ยงดูให้เป็นของคนอื่น

4. แบบรักถนอมมากเกินไป เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาคอยปกป้องบุตรมากเกินไป คอยให้ความช่วยเหลือทุกอย่างจนบุตรไม่รู้จักวิธีช่วยเหลือตนเองหรือแก้ปัญหาด้วยตนเอง

โรเจอร์ส (Rogers. 1972: 117) ได้แบ่งลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูบุตรออกเป็น 3 แบบ ดังนี้

1. แบบประชาธิปไตย (Democracy) เป็นวิธีการที่มารดาให้การอบรมเลี้ยงดูโดยให้บุตรรู้สึกว่าคุณเองได้รับความรัก ความยุติธรรม ความเป็นอิสระ บิดามารดาไม่มีความอดทนไม่ตามใจจนเกินไปและไม่เข้มงวดจนเกินไป ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของบุตร

2. แบบปล่อยปละละเลย (Rejection) ซึ่งในบางตำราจะเรียกว่าเป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง เป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาทำให้บุตรมีความรู้สึกว่าคุณเองถูกเกลียดชัง ถูกทอดทิ้งหรือปล่อยให้ทำอะไรตามใจชอบโดยไม่เอาใจใส่ ไม่ให้การสนับสนุนหรือไม่ให้คำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่ควร

3. แบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป (Overprotection) เป็นวิธีการที่บิดามารดาให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรโดยที่บุตรจะรู้สึกว่าตนเองถูกปฏิเสธไม่ให้ทำอะไรตามปรารถนา หรือคอยควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำตามที่ต้องการและมักจะคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา

เฮอลอค (Hurlock. 1978) แบ่งลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูบุตรออกเป็น 3 แบบดังนี้

1. แบบประชาธิปไตย (Democratic Method) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บุตรมีความรู้สึกว่าคุณบิดามารดาปฏิบัติต่อตนอย่างยุติธรรม ไม่ตามใจจนมากเกินไปและไม่เข้มงวดจนเกินไป บิดามารดา ยอมรับความสามารถของบุตร ให้ความร่วมมือแก่บุตรตามโอกาสอันควร

2. แบบเข้มงวดกวดขัน (Authoritarian Method) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่ามีบิดามารดาก้าวท้าวเรื่องส่วนตัวของตน ยับยั้งการก้าวร้าว ทำให้บุตรรู้สึกผิดเมื่อแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม ถูกบังคับให้ทำตามความต้องการของบิดามารดาและบิดามารดามักใช้คำพูดที่ทำให้บุตรรู้สึกอับอาย

3. แบบปล่อยปละละเลย (Permissive Method) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่าตนเองได้รับการตามใจ ไม่ได้รับการเอาใจใส่และไม่ได้รับคำแนะนำช่วยเหลือจากบิดามารดาเท่าที่ควร
ซาปิโร (อัจฉรา สุขารมณ. 2534: 26; อ้างอิงจาก Shapiro, 1997) ได้ทำการศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ของพ่อแม่ที่ส่งผลต่อพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็ก โดยการแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ ดังนี้

1. แบบใช้อำนาจ พ่อแม่ประเภทนี้จะมีการตั้งเกณฑ์ข้อบังคับที่เข้มงวด และเผด็จการ จะมีแต่คำว่า “อย่า” กับลูก มีความคาดหวังในตัวลูกสูง เด็กที่อยู่ในครอบครัวลักษณะนี้จะมีอารมณ์กดดันสูง ไม่ไว้วางใจใคร บางครั้งอาจมองโลกในแง่ร้าย มีแต่การตำหนิและวิพากษ์วิจารณ์ และ ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

2. แบบตามใจ ทะนุถนอมจนเกินเหตุ ไม่มีการตั้งเกณฑ์ระเบียบใดๆ ทั้งสิ้น ไม่มีการดุหรือลงโทษเมื่อลูกทำผิด เด็กจะถูกตามใจจนแทบเสียเด็ก พ่อแม่จะทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างให้ตามเด็กปรารถนา จะทำให้เด็กกลายเป็นคนเอาแต่ใจตนเอง มีอารมณ์ก้าวร้าว และมองตัวเองเป็นศูนย์กลางแห่งความสนใจ เด็กที่มาจากครอบครัวประเภทนี้จะมีลักษณะอารมณ์อ่อนไหวง่าย ขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ในสังคมเด็กประเภทนี้รู้จักแต่การรับ ไม่รู้จักการให้ทำให้มีปัญหาในการปรับตัว

3. แบบให้เหตุผลในการเลี้ยงดู พ่อแม่ประเภทนี้จะรู้จักความ “พอดี” รู้จักการยืดหยุ่น ไม่เข้มงวดจนเด็กขาดศักยภาพในตนเอง หรือปล่อยจนเสียเด็ก พ่อแม่ให้คำแนะนำเมื่อเด็กมีปัญหา แต่ไม่ควบคุมหรือออกคำสั่ง เมื่อเด็กทำผิดจะมีการชี้แจงเหตุและผล เด็กที่มาจากครอบครัวประเภทนี้ จะมีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล เป็นเด็กที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความหนักแน่น ควบคุมอารมณ์และปรับตัวได้ดี

รติชน พีรยสทธิ์ (2543: 32) ได้รวบรวมรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน เป็นการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ให้ความรักกับลูก และยอมรับลูกในสภาพที่ลูกเป็นอยู่ และให้การสนับสนุนในสิ่งที่ลูกทำ ให้กำลังใจลูก เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบนี้จะมีความเชื่อมั่นในตัวเอง กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออกในทุกเรื่อง มีความไว้วางใจคนรอบข้าง เป็นมิตรกับคนอื่น จะเป็นเด็กที่มองโลกในแง่ดี มองทุกคนเป็นมิตร เป็นเด็กที่มีสุขภาพจิตดี นอกจากนั้นยังเป็นเด็กที่มีความรับผิดชอบ มีอารมณ์มั่นคงไม่หวั่นไหวต่ออะไรง่าย ๆ

2. แบบทอดทิ้งไม่ยอมรับ การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ตรงข้ามกับแบบให้ความรัก เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้มักเป็นเด็กที่ก้าวร้าวสูง มีพฤติกรรมผิดปกติจากเด็กทั่วไป มีความเครียดวิตกกังวลในเรื่องต่างๆ เด็กบางคนจะมีพฤติกรรมในทางชอบทำตามคนอื่น ขาดความมั่นใจในตัวเอง ไม่กล้าคิด ไม่กล้าทำ ไม่กล้าแสดงออกในทุกเรื่อง เพราะกลัวว่าจะผิด เด็กบางคนชอบเรียกร้องความสนใจ เนื่องจากถูกทอดทิ้ง ขาดความรัก ความอบอุ่น จึงมักเรียกร้องจากผู้อื่น

3. แบบควบคุมมาก พ่อแม่หลายคนจะอบรมเลี้ยงดูลูกอย่างควบคุมทุกฝีก้าว เด็กจะทำอะไรต้องอยู่ในสายตาตลอดเวลา การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่หวาดกลัว มักมีความวิตกกังวลโดยไม่มีสาเหตุ และมีพฤติกรรมที่ชอบพึ่งพาคนอื่น แต่เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ มักเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมเรียบร้อย เงียบขรึม ซื่อาย เชื่อฟัง ไม่ก้าวร้าว และมักถอยหนีมากกว่าเผชิญปัญหาต่างๆ ที่เด็กพบเห็น

4. แบบลงโทษ การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ เป็นการทำให้เด็กขาดความสุข รู้สึกไม่ปลอดภัยทางอารมณ์ เกิดความวิตกกังวล รู้สึกชีวิตว่าเหว่ หดหู่ใจ ซึ่งอาจทำให้เกิดผลเสียแก่พฤติกรรมผู้ถูกลงโทษในอนาคต การลงโทษเด็กมี 2 ประเภท คือ

4.1 ลงโทษทางกาย คือ การทำให้ผู้ถูกลงโทษเจ็บปวดทรมาน เช่น การดุด่าว่ากล่าว การเขียนตี หรือการทำร้ายร่างกายอย่างรุนแรง

4.2 ลงโทษทางจิต คือ การทำให้ผู้ถูกลงโทษ มีความรู้สึกผิด มีความละอาย ไม่มีความสุข เช่น การแสดงความเฉยเมย ไม่ให้ความรัก การว่ากล่าว การอบรมสั่งสอน

จากรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดแบ่งลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูของนักการศึกษาและนักจิตวิทยาที่กล่าวมาข้างต้น จะแตกต่างกันออกไปตามการศึกษาและความคิดเห็นส่วนตัวของแต่ละท่านแต่ไม่ว่าจะจัดแบ่งเป็นกี่ลักษณะหรือกี่แบบก็ตาม ลักษณะต่างๆ ไปจะคล้ายคลึงกัน มีความแตกต่างกันบ้างหรือมีรายละเอียดมากกว่ากันเท่านั้น

5.3 อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู

ครอบครัวเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลครอบคลุมชีวิตยิ่งกว่าอิทธิพลอื่นใด แต่ละครอบครัวมีวัฒนธรรมและวิธีการดำเนินชีวิตเฉพาะของตนเองเป็นต้นว่า การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ บรรยายากาศ ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ตลอดจนทัศนคติที่พ่อแม่มีต่อลูกของแต่ละครอบครัวย่อมไม่เหมือนกัน สิ่งเหล่านี้ล้วนมีส่วนสร้างเสริมกลมกล่อมเวลาชีวิตของเด็กทั้งสิ้น

พวงสร้อย วรกุล (2522 : 56) เปรียบเทียบสภาพปัญหาในการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านการปรับตัวกับบรรยายากาศด้านการเรียนการสอน เพื่อน สภาพในครอบครัว และกับครู พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีการปรับตัวแต่ละด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เสริมเกียรติ พรหมผุย (2523: 100) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบการให้ความรักมีอิทธิพลต่อคุณธรรมแห่งพลเมืองดีสูงกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่นๆ

เอ็ดเวิร์ด (เกษร ภูมิดี. 2546: 51 ; อ้างอิงจาก Edwerd. 1974: 76-A) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่มีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม ของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาถึงนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย เป็นเด็กชายและเด็กหญิงที่พักตามหอพักและอยู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยให้ผลต่อการพัฒนาคุณธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด

คณิต ฤทธิรอด (2537: 66-68) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนและการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมปกติทั่วไป กลุ่มนักเรียนเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 180 คน จำแนกเป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว 90 คน และนักเรียนที่มีพฤติกรรมทั่วไป 90 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามมโนภาพแห่งตน แบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู และคู่มือการคัดเลือก นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนที่มีความสามารถปกติทั่วไป พบว่า การอบรมเลี้ยงดู ส่งผลให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและนักเรียนที่มีปกติ มีมโนภาพแห่งตนแตกต่างกัน

พลนุช พุ่มไสว (2543: 46-62) ได้ศึกษาวิจัย การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย จำนวน 374 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน มีความรู้สึกภาคภูมิใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และพบว่า การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันสามารถร่วมกันพยากรณ์ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อมราวดี ฅ อูบล (2544: 113-119) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของวัยรุ่นที่มีลักษณะครอบครัวการอบรมเลี้ยงดู และสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน พบว่า นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวปกติ มีสุขภาพจิตไม่แตกต่างจากนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงดูเพียงคนเดียว นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมากและแบบใช้เหตุผลมากมีสุขภาพจิตดีกว่านักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย และแบบใช้เหตุผลน้อย นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีมีสุขภาพจิตที่ดีกว่านักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี

วชิราภรณ์ มอนต์ (2546: 72 - 73) ได้ศึกษาผลของการอบรมเลี้ยงดูและบรรยากาศในครอบครัวที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร พบว่า การเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผล และแบบควบคุม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ และนักเรียนที่มีบรรยากาศในครอบครัวต่างกัน จะมีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จะเห็นได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา ที่มีต่อเด็กนั้น จะส่งผลถึงพฤติกรรม คุณธรรม ความรู้สึกนึกคิด และบุคลิกภาพด้านต่างๆ ของเด็ก รวมทั้ง ส่งผลต่อคุณลักษณะด้านจิตใจที่เด็กแสดงออกถึงความมีน้ำใจ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจนำเอารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูมาเป็นตัวร่วมในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

5.4 การวัดการอบรมเลี้ยงดู

ในการวิจัยที่ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดานั้น งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศมีวิธีการศึกษาการอบรมเลี้ยงดู 2 วิธีคือ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และคณะ. 2528: 42)

1. วิธีการวัดการอบรมเลี้ยงดู โดยให้บิดามารดาเป็นผู้รายงานว่าตนอบรมเลี้ยงดูบุตรอย่างไร วิธีนี้ใช้กันมากโดยเฉพาะเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเมื่อเด็กยังเล็ก

2. วิธีการวัดการอบรมเลี้ยงดู โดยให้บุตรเป็นผู้รายงานวิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา วิธีนี้ใช้ในการสอบถามบุตรที่โตแล้ว

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ คือ แบบประชาธิปไตย แบบปล่อยปละละเลย และแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป ตามแนวคิดของโรเจอร์ส

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

จัสติน (Justice. 1989: 3603) ได้ศึกษาความต้องการให้ผู้อื่นเอื้ออาทร และความมีน้ำใจของวัยรุ่นที่มีครรภ์ กลุ่มตัวอย่างคือวัยรุ่นอายุ 12-17 ปี ที่ไม่ได้แต่งงาน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่งเป็นวัยรุ่นที่มีครรภ์จาก Florence Crittenton Home ซึ่งอยู่ประจำ กลุ่มที่สองเป็นวัยรุ่นที่มีครรภ์แต่ไม่ได้อยู่ประจำ และกลุ่มที่สามเป็นวัยรุ่นที่ไม่ได้ตั้งครรภ์ เครื่องมือที่ใช้คือ Different Personality Questionnaire ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นที่มีครรภ์ อยู่ประจำ และวัยรุ่นที่มีครรภ์ ไม่ได้อยู่ประจำ มีความต้องการให้ผู้อื่นเอื้ออาทรมากกว่าวัยรุ่นที่ไม่ได้ตั้งครรภ์ และอยู่ประจำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ซาเบิล (Sable. 1989: 5044) ได้ทำการศึกษาลักษณะของการมีมิตรสัมพันธ์ ความสนิทสนม และความมีน้ำใจ ภายในขอบเขตความเป็นเพื่อนของเด็กก่อนวัยรุ่น 30 คน กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กที่อายุ 9-12 ปี ชาวผิวขาว ชาย 15 คน หญิง 15 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ Thematic Appearance (TA)

และ Network of Relationship Inventory (NRI) ผลการวิจัยพบว่า เพศชายและเพศหญิง มีความแตกต่างในด้านความมีไมตรีสัมพันธ์ ความสนิทสนมและความมีน้ำใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แลงก์ (Lange. 1989: 3676) ได้ศึกษาตัวแปร 2 ตัวแปรที่พยากรณ์ความพึงพอใจของผู้หญิง และข้อผูกมัดในสัมพันธภาพที่ใกล้ชิดกับความสำคัญเฉพาะบทบาทที่เกี่ยวกับอำนาจ ความมีน้ำใจ และความไว้วางใจ กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งเป็นหญิง และกลุ่มหนึ่งเป็นชาย ผลการศึกษาค้นพบว่า เพศชายรายงานว่ามีความมีน้ำใจเป็นสิ่งที่พยากรณ์ถึงความพึงพอใจและข้อผูกมัด ส่วนเพศหญิงรายงานว่าความมีน้ำใจเป็นสิ่งพยากรณ์ทางลบกับความพึงพอใจ

โจนส์ (Jones. 1990: 1064) ได้ศึกษาผลของความไม่สบายใจ ความโกรธ เพศ และความมีน้ำใจของผู้ให้คำปรึกษาที่มีต่อปฏิกิริยาต่อต้านพฤติกรรมของผู้ขอรับคำปรึกษาที่แสดงความโกรธ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้คำปรึกษา 46 คน ผลการวิจัยพบว่า ความมีน้ำใจสามารถพยากรณ์ความโกรธของผู้ขอรับคำปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ผู้ให้คำปรึกษาที่รู้สึกกังวลต่อความโกรธของผู้ขอรับคำปรึกษาให้ความมีน้ำใจสูงขึ้น อายุของผู้ให้คำปรึกษามีความสัมพันธ์กับความมีน้ำใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ผู้ให้คำปรึกษาที่อายุน้อยมีความมีน้ำใจมากกว่า

กรีแนค (Gryvnak. 1991: 2810) ได้ศึกษาการรับรู้ของวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงที่มีต่อการยอมรับอุปนิสัยส่วนตัวของทั้งสองเพศ 5 ลักษณะ คือ ความก้าวร้าว ความมีอำนาจ ความมีน้ำใจ ความเป็นอิสระ และความมีไมตรีสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นอาสาสมัครวัยรุ่นชายและหญิงจากรัฐแคลิฟอร์เนียตอนใต้ เครื่องมือที่ใช้ คือ The Adjective Check List (ACL) ผลการศึกษาค้นพบว่า วัยรุ่นชายมีการยอมรับอุปนิสัยส่วนตัวของทั้งสองเพศไม่แตกต่างกัน และมีคะแนนใกล้เคียงกับเกณฑ์ วัยรุ่นหญิงมีการยอมรับอุปนิสัยส่วนตัวของเพศหญิงไม่พบความแตกต่าง และมีคะแนนใกล้เคียงกับเกณฑ์ ส่วนการยอมรับที่มีต่ออุปนิสัยของเพศชายมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และแสดงว่าการรับรู้ของเพศหญิงที่มีต่อเพศชายมีลักษณะในทางลบและไม่พอใจ

6.2 งานวิจัยในประเทศ

อาคม หงษ์ทอง (2539: 65) ได้ศึกษาผลกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแบนชะโด เขตมินบุรี กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างจำนวน 24 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 10 คน กลุ่มทดลองได้รับการใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มและกลุ่มควบคุมได้รับการใช้โปรแกรมการสอนปกติ ผลการศึกษาค้นพบว่านักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีการพัฒนาความมีน้ำใจมากกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุกัญญา ภูริยะพันธ์ (2540: 77-78) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มและรายบุคคลตามทฤษฎีเผชิญความจริงที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริงตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง รวม 9 ครั้ง ครั้งละ 1.30 ชั่วโมงและกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการให้คำปรึกษารายบุคคลตามทฤษฎีเผชิญความจริงตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ 5 สัปดาห์ คนละ 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์ รวม 9 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่ม และรายบุคคลตามทฤษฎีเผชิญความจริงมีความมีน้ำใจเพิ่มขึ้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยที่นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริงมีความมีน้ำใจเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษารายบุคคลตามทฤษฎีเผชิญความจริง

ถวิลวัลย์ อัมรินทร์ (2543: 42) ได้ศึกษาความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมหิตลวิทยานุสรณ์ จังหวัดนครปฐม พบว่า ความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมหิตลวิทยานุสรณ์ โดยรวมและรายด้านเพิ่มขึ้นหลังเข้าร่วมโครงการพัฒนาความมีน้ำใจ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มยุรี เสมใจดี (2546: 57) ได้ศึกษาผลของกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มสัมพันธ์มีความมีน้ำใจต่อเพื่อนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

เศรษฐกร มงคลจางตุรงค์ (2546: 68) ได้ศึกษาผลการแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีวิทยา 2 กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่ได้เข้าร่วมการฝึก การแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมการฝึกการแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการรวบรวมข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า การศึกษาความมีน้ำใจส่วนใหญ่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับเพศและผลของกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งเป็นการศึกษาในลักษณะกลุ่มเดียว แต่การศึกษาที่เน้นหลายระดับและเกี่ยวข้องกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูยังไม่มีแพร่หลาย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจในระดับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยยึดองค์ประกอบของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประกอบด้วย 5 ลักษณะ คือ การช่วยเหลือ การปลอบโยนหรือให้กำลังใจ การแสดงความเอื้ออาทร การชื่นชมยินดีในความดีงามของผู้อื่นและ

การไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น ซึ่งทำการแสดงความเที่ยงตรง โดยวิธีแสดงความสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองกับแบบวัดความมีน้ำใจของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายใน ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนส่วนย่อยภายในแบบวัด กับคะแนนรวมของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ นอกจากนี้แล้วยังแสดงค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามรายข้อ ตลอดจนความเชื่อมั่นทั้งฉบับ และเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยจำแนกตามระดับชั้นเรียน และวิธีการอบรมเลี้ยงดู รวมทั้งศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดู ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนโรงเรียน 6 โรงเรียน จำนวนห้องเรียน 44 ห้องเรียน จำแนกเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 609 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 566 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 545 คน รวมมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,720 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 489 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-stage Random Sampling) โดยการสำรวจข้อมูลของประชากรจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ คือ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร แล้วจัดทำกรอบการสุ่ม (Sampling Frame) ดังปรากฏตาราง 1 โดยมีขั้นตอนการสุ่ม ดังนี้

1. ทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยทำการสุ่มร้อยละ 50 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 6 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 โรงเรียนคือ โรงเรียนกิงเพชร โรงเรียนสามเสนนอก และโรงเรียนเสนานิคม

ตาราง 2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้น

ที่	โรงเรียน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด(คน)			รวม	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง(คน)			รวม
		ม.1	ม.2	ม.3		ม.1	ม.2	ม.3	
1	วัดมัชฌันติการาม	109	90	91	290	-	-	-	-
2	กิ่งเพชร	56	52	65	173	36	36	48	120
3	ประชาราษฎร์บำเพ็ญ	97	79	89	265	-	-	-	-
4	สามเสนนอก	123	99	69	291	81	69	51	201
5	วิสุทธิศ	139	165	156	460	-	-	-	-
6	เสนานิคม	85	81	75	241	56	56	56	168
		609	566	545	1,720	173	161	155	489

ที่มา : สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2550

2. ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ระดับชั้นเป็นชั้น (Strata) และมีนักเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling unit) ได้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 173 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 161 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 155 คน รวมนักเรียนทั้งสิ้น 489 คน

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้ระดับชั้นของโรงเรียนเป็นตัวแปรแบ่งชั้นแล้วดำเนินการสุ่ม ที่อาศัยการกำหนดความคลาดเคลื่อน (Limit of Error) และระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence) 95% ($\alpha = .05$) ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร โดยอาศัยข้อมูลในการประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. ขนาดความคลาดเคลื่อน ($e = Z_{\alpha/2} S_{\bar{X}}$) เท่ากับ 1 คะแนน จากคะแนนเต็มของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ ซึ่งผู้วิจัยถือว่าขนาดความคลาดเคลื่อนที่กำหนดขึ้นนี้เป็นขนาดที่เพียงพอที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้อได้

2. ค่าประมาณความแปรปรวนของประชากร (σ^2) ได้จากการนำแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ จำนวน 40 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 180 คน พบว่า ค่าความแปรปรวนที่ได้ มีค่าเท่ากับ 128.37, 113.85 และ 117.29 ตามลำดับ จากนั้นผู้วิจัยนำค่าความแปรปรวนนี้ไปประมาณค่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

เมื่อสุ่มโรงเรียนเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย โดยใช้สูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้ประมาณค่าเฉลี่ยของประชากรด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (มยุรี ศรีชัย. 2538: 105)

$$n = \frac{\sum_{g=1}^k \frac{N_g^2 S_g^2}{W_g}}{\frac{N^2 e^2}{Z_{\alpha/2}^2} + \sum_{g=1}^k N_g S_g^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	จำนวนประชากร
	k	แทน	จำนวนระดับชั้นเรียน (3 ระดับ)
	S_g^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนน
	e	แทน	ความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า ($Z_{\alpha/2} S_{\bar{X}}$)
	N_g	แทน	จำนวนนักเรียนในแต่ละชั้น
	W_g	แทน	$\frac{N_g}{N}$

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบวัด จำนวน 3 ฉบับ คือ

1. แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบวัด ประเภทสถานการณ์ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีลักษณะย่อย 5 ลักษณะ ดังนี้

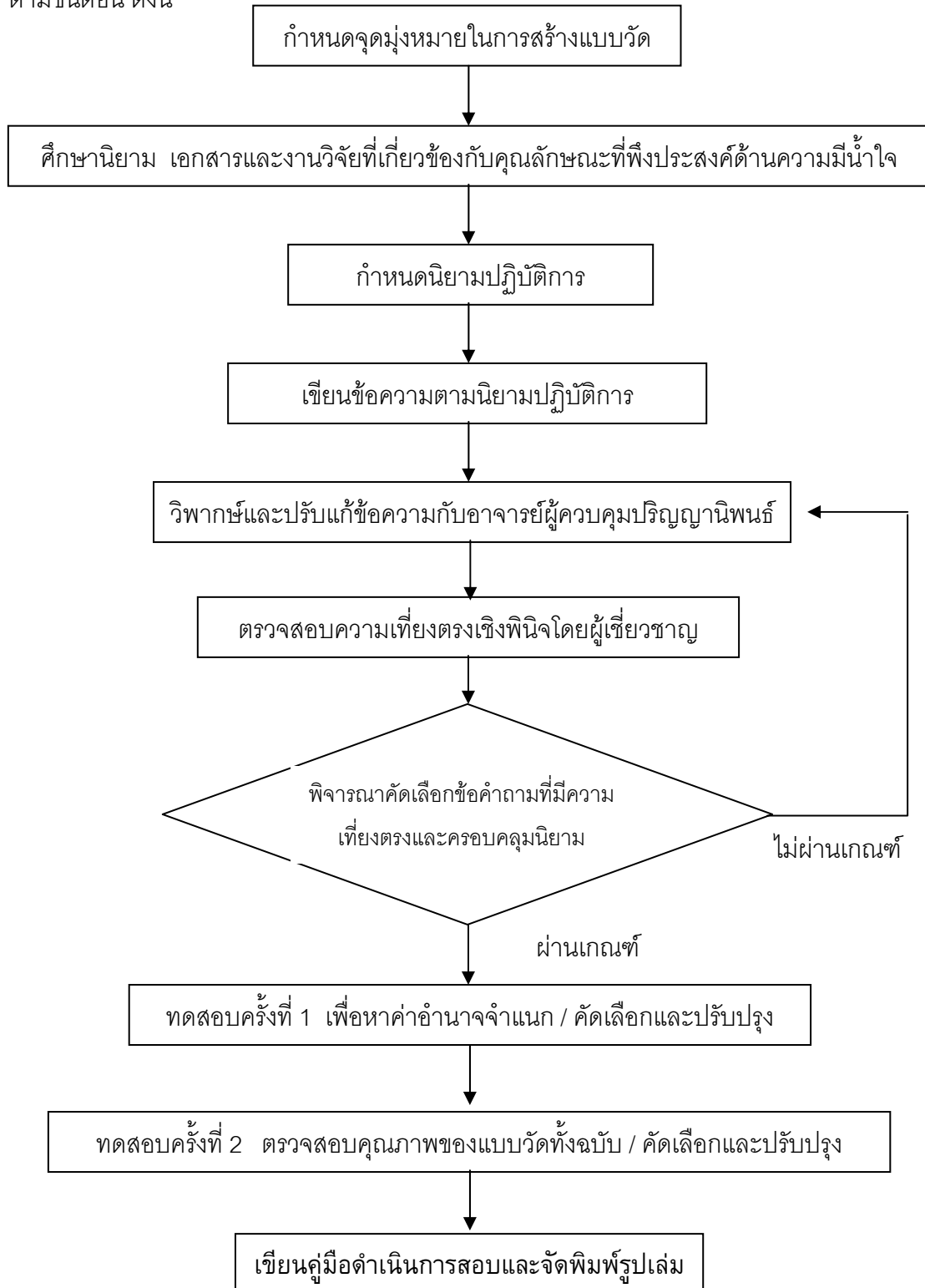
- การช่วยเหลือ
- การปลอบโยนหรือให้กำลังใจ
- การแสดงความเอื้ออาทร
- การชื่นชมยินดีในความดีงามของผู้อื่น
- การไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น

2. แบบวัดความมีน้ำใจ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จำนวน 20 ข้อ ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 89) ใช้กับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น 0.92

3. แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 60 ข้อ โดยพัฒนามาจาก นิกร ขวัญเมือง (2545: 81-84) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ การอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย 20 ข้อความ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย 20 ข้อความ และการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป 20 ข้อความ มีค่าความเชื่อมั่น 0.84, 0.77 และ 0.83 ตามลำดับ ผู้วิจัยทำการพัฒนาโดยการปรับปรุงภาษาเพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 180 คน นำมาหาค่าความเชื่อมั่นซึ่งมีความเชื่อมั่น 0.81, 0.79 และ 0.80 ตามลำดับ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

ภาพประกอบ 2 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

จากภาพประกอบ 2 เป็นการแสดงลำดับขั้นตอนการสร้างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจสำหรับนักเรียน มีรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ
2. ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจโดยทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ
3. เขียนนิยามปฏิบัติการจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเขียนลักษณะที่ต้องการวัด
4. เขียนข้อคำถามตามนิยามปฏิบัติการ โดยให้ครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1 เขียนข้อคำถามเกี่ยวกับความมีน้ำใจ เป็นชนิดสถานการณ์ ที่มี 4 ตัวเลือก โดยสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมตามนิยามปฏิบัติการ ทั้ง 5 ลักษณะ คือ การช่วยเหลือผู้อื่น 25 ข้อ การปลอบโยนหรือให้กำลังใจ จำนวน 20 ข้อ การแสดงความเอื้ออาทร จำนวน 20 ข้อ การชื่นชมยินดีในความดีงามของผู้อื่น จำนวน 15 ข้อ และการไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น จำนวน 20 ข้อ รวมสร้างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ จำนวน 100 ข้อ โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงตัวเลือกเดียว ตามความรู้สึกหรือการปฏิบัติที่แท้จริงของผู้ตอบ

5. วิพากษ์และปรับแก้ข้อความกับอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโท เพื่อให้ข้อคำถามมีความเที่ยงตรงและครอบคลุมนิยามปฏิบัติการ และคัดเลือกข้อคำถามแล้วจัดพิมพ์แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ

6. นำแบบวัดที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแล้ว ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของแบบวัดด้านความเที่ยงเชิงพิณิจ (Face Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ประเมินแบบวัดโดยพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและความครอบคลุมเนื้อหา ตลอดจนการใช้ภาษาในการเขียนข้อความ แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ซึ่งผลการพิจารณาพบว่าข้อคำถามที่ใช้ได้ จำนวน 100 ข้อ และได้ทำการปรับแก้ข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญพร้อมทั้งคัดเลือกข้อคำถามเพื่อทำการทดลองใช้ครั้งที่ 1 ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 ด้านการปลอบโยนหรือให้กำลังใจ อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 ด้านการแสดงความเอื้ออาทรอยู่ระหว่าง 0.80–1.00 ด้านการชื่นชมยินดีในความดีงามของผู้อื่นอยู่ระหว่าง 0.80–1.00 และการไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น อยู่ระหว่าง 0.80–1.00

7. นำแบบวัดที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดสอบใช้ครั้งที่ 1 (Try Out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 คือ โรงเรียนวัดมัชฌันติการาม โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ และโรงเรียนวิสุทธิศ

ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 180 คน ทำการเก็บเครื่องมือระหว่างวันที่ 4-5 มิถุนายน 2550 จากเวลา 08.30–09.30 น. และเวลา 13.00–14.00 น. จากนั้นนำผลที่ได้จากการตอบแบบวัดมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม และผู้วิจัยคัดเลือกไว้ สำหรับด้านการช่วยเหลือผู้อื่น จำนวน 10 ข้อ ด้านการปลอบโยนหรือให้กำลังใจ จำนวน 8 ข้อ ด้านการแสดงความเอื้ออาทร จำนวน 8 ข้อ ด้านการชื่นชมยินดีในความดีงามของผู้อื่น จำนวน 6 ข้อ ด้านการไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น จำนวน 8 ข้อ รวม 40 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.37–0.56

8. ทดสอบครั้งที่ 2 (Try out) นำข้อคำถามที่ผ่านการคัดเลือกมาจากการทดสอบครั้งที่ 1 ไปทดสอบกับนักเรียนในชั้นที่ 3 โรงเรียนวัดมณีนิลดิการาม โรงเรียนประชาบาลบุรีรัมย์พิทย และโรงเรียนวิสุทธิ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 180 คน ทำการเก็บเครื่องมือระหว่างวันที่ 23-24 กรกฎาคม 2550 จากเวลา 08.30–09.30 น. และเวลา 13.00–14.00 น. แล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบหาคุณภาพทั้งฉบับ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

8.1 หาค่าความเที่ยงตรง (Validity)

8.1.1 โดยวิธีแสดงความสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองกับแบบวัดความมีน้ำใจของสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-moment correlation coefficient) 0.62

8.1.2 โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายใน ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนส่วนย่อยภายในของแบบวัดกับคะแนนรวมของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-moment correlation coefficient) ได้ค่าความสอดคล้องภายในของแบบวัดทั้งฉบับ 0.92 และได้ค่าความสอดคล้องภายในของด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการปลอบโยนหรือให้กำลังใจ ด้านการแสดงความเอื้ออาทร ด้านการชื่นชมยินดีในความดีงามของผู้อื่นและด้านการไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น 0.89, 0.88, 0.91, 0.83 และ 0.86 ตามลำดับ

8.2 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (α -coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.92

9. จัดพิมพ์เป็นแบบวัดฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ เป็นแบบประเภทสถานการณ์ 4 ตัวเลือก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 40 ข้อ

คำชี้แจง

1. แบบวัดฉบับนี้ ต้องการทราบความรู้สึกที่มีต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่กำหนดให้โดยคำตอบแต่ละข้อไม่มีข้อถูกผิด ให้นักเรียนเลือกตอบตรงกับความรู้สึกของตนเองและตอบด้วยความจริงมากที่สุด
2. แบบวัดนี้มีทั้งหมด 40 ข้อ ใช้เวลาทำ 40 นาที
3. ห้ามขีดเขียนข้อความใดๆ ลงในแบบวัดฉบับนี้

คำสั่ง ให้ทำเครื่องหมาย X ลงในกระดาษคำตอบ ให้ตรงกับตัวเลือกที่นักเรียนตัดสินใจแล้วว่าเป็นคำตอบที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด

การช่วยเหลือ

0. ทางโรงเรียนขอความร่วมมือจากนักเรียนให้บริจาคของเล่นเพื่อนำไปมอบให้แก่เด็กที่ประสบภัยธรรมชาติ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
  1. บริจาคบางส่วน (3)
  2. บริจาคเฉพาะชิ้นที่ชำรุด (2)
  3. ไม่ร่วมบริจาค เพราะเสียดาย (1)
  4. บริจาคและชักชวนให้คนอื่นบริจาคด้วย (4)
00. เมื่อเห็นเพื่อนตกบันไดและได้รับบาดเจ็บ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
  1. ไปตามคนอื่นมาช่วย (2)
  2. รีบพาเพื่อนไปห้องพยาบาล (4)
  3. เข้าไปถามเพื่อนว่าเป็นอย่างไรบ้าง (3)
  4. เดินเลี้ยวไปทางอื่นเพราะกลัวเพื่อนอาย (1)

การปลอบโยนหรือให้กำลังใจ

0. นักเรียนและเพื่อนไปฟังผลการสอบหลังปิดภาคเรียนพร้อมกัน ปรากฏว่านักเรียนสอบผ่าน ส่วนเพื่อนสอบตก 1 วิชา นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. ปลอบใจเพื่อนด้วยความเห็นใจ (3)
2. ปลอบใจเพื่อนแบบจำใจเพราะมาพร้อมกัน (2)
3. ปลอบใจและอาสาติวให้เพื่อนในวิชาที่สอบตก (4)
4. ปลอบใจเพื่อนว่า เดี่ยวครูคงนัดสอบแก้ตัวภายหลัง (1)

00. รัฐบาลเชิญชวนให้คนไทยพับนกกระดาษส่งกำลังใจให้ประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนใต้ที่ประสบกับภัยจากการก่อการร้าย นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. ฝากเพื่อนช่วยพับนกกระดาษแทน (2)
2. พับนกกระดาษให้ได้จำนวนมากที่สุด (4)
3. พับนกกระดาษเพียง 1 ตัว เฉพาะของตนเอง (3)
4. ไม่พับ เพราะคนทั่วประเทศคงช่วยพับกันเยอะ (1)

การแสดงความเอื้ออาทร

0. เพื่อนป่วยเป็นไข้หวัดไม่มาโรงเรียนหลายวัน นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. ไปเยี่ยมเพื่อนที่บ้าน (4)
2. สอบถามอาการเพื่อนจากคนอื่น (3)
3. ถ้าพรุ่งนี้เพื่อนไม่มาเรียนอีกจึงค่อยติดต่อไป (2)
4. รอให้เพื่อนมาโรงเรียนแล้วจึงถามอาการป่วย (1)

00. เมื่อนักเรียนเห็นเพื่อนกำลังไอบ่อยๆ และหน้าซีด แต่ไม่ยอมบอกใครว่าไม่สบาย นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. รอให้เพื่อนขอร้องให้ช่วย (2)
2. บอกครูให้ทราบว่าเป็นเพื่อนไม่สบาย (3)
3. นั่งเฉยๆ เดี่ยวเพื่อนสนิทของเขาคงดูแลเอง (1)
4. เข้าไปถามด้วยความเป็นห่วงและพาเพื่อนไปห้องพยาบาล (4)

การชื่นชมในความดีงามของผู้อื่น

0. เมื่อเพื่อนของนักเรียนได้รับรางวัลเรียนดี นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. ไม่แสดงความยินดี เพราะรู้สึกอิจฉา (1)
2. แสดงความยินดี เพราะเพื่อนเป็นคนเก่ง (3)
3. แสดงความยินดี เพราะเกรงเพื่อนจะต่อว่า (2)
4. แสดงความยินดี เพราะเมื่อเพื่อนทำดีควรส่งเสริม (4)

00. ในการสอบที่ผ่านมาทุกครั้งนักเรียนสอบได้ลำดับที่ 1 แต่ครั้งนี้เพื่อนสอบได้ที่ 1 นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. ไม่แสดงความคิดเห็นใดๆ (2)
2. รีบแสดงความยินดีและชมเชยเพื่อน (4)
3. แสดงความยินดีกับเพื่อนเมื่อมีโอกาส (3)
4. พุดให้ร้ายเพื่อนว่าผลการสอบไม่ยุติธรรม (1)

การไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น

0. แม่มอบหมายงานให้นักเรียนทำความสะอาดบ้านให้เรียบร้อย นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. ปฏิเสธ โดยอ้างว่าจะต้องทำการบ้าน (1)
2. บอกให้แม่มอบหมายงานให้น้องแทน (2)
3. ขอดูโทรทัศน์ก่อนแล้วค่อยทำความสะอาด (3)
4. ทำความสะอาดบ้านจนเสร็จตามที่แม่มอบหมาย (4)

00. ครูให้นักเรียนทุกคนช่วยเก็บเศษกระดาษรอบๆ อาคารเรียน นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. เก็บเฉพาะเวลาที่ครูผ่านมาเท่านั้น (2)
2. ช่วยเก็บเฉพาะหน้าห้องเรียนของตนเอง (3)
3. ช่วยเก็บขยะรอบๆ อาคารเรียนอย่างตั้งใจ (4)
4. ไม่ช่วยเก็บขยะ เพราะเป็นหน้าที่ของภารโรง (1)

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยกำหนดการให้คะแนนมี 4 ระดับ คะแนนคือ 1, 2, 3, 4 พิจารณาดังนี้

- ให้ 4 คะแนน สำหรับคำตอบที่แสดงถึงการมีระดับความมีน้ำใจสูง
- 3 คะแนน สำหรับคำตอบที่แสดงถึงการมีระดับความมีน้ำใจปานกลาง
- 2 คะแนน สำหรับคำตอบที่นักเรียนแสดงการมีระดับถึงความมีน้ำใจต่ำ
- 1 คะแนน สำหรับคำตอบที่นักเรียนแสดงถึงการมีระดับความไม่มีน้ำใจ

เกณฑ์การแปลคะแนนความมีน้ำใจ

จำนวน 40 ข้อ คะแนนเต็ม 160 คะแนน (ทั้งฉบับ)

<u>คะแนนเฉลี่ย</u>		<u>การแปลความหมาย</u>
140.00 – 160.00	หมายถึง	นักเรียนมีความมีน้ำใจระดับสูง
100.00 – 139.99	หมายถึง	นักเรียนมีความมีน้ำใจระดับปานกลาง
60.00 – 99.99	หมายถึง	นักเรียนมีความมีน้ำใจระดับต่ำ
40.00 – 59.99	หมายถึง	นักเรียนมีความไม่มีน้ำใจ

เกณฑ์การแปลคะแนนความมีน้ำใจด้านการช่วยเหลือ

จำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 40 คะแนน

<u>คะแนนเฉลี่ย</u>		<u>การแปลความหมาย</u>
35.00 – 40.00	หมายถึง	นักเรียนมีความมีน้ำใจระดับสูง
25.00 – 34.99	หมายถึง	นักเรียนมีความมีน้ำใจระดับปานกลาง
15.00 – 24.99	หมายถึง	นักเรียนมีความมีน้ำใจระดับต่ำ
10.00 – 14.99	หมายถึง	นักเรียนมีความไม่มีน้ำใจ

เกณฑ์การแปลคะแนนความมีน้ำใจด้านการปลอบโยนหรือให้กำลังใจ

จำนวน 8 ข้อ คะแนนเต็ม 32 คะแนน

<u>คะแนนเฉลี่ย</u>		<u>การแปลความหมาย</u>
28.00 – 32.00	หมายถึง	นักเรียนมีความมีน้ำใจระดับสูง
20.00 – 27.99	หมายถึง	นักเรียนมีความมีน้ำใจระดับปานกลาง
12.00 – 19.99	หมายถึง	นักเรียนมีความมีน้ำใจระดับต่ำ
8.00 – 11.99	หมายถึง	นักเรียนมีความไม่มีน้ำใจ

เกณฑ์การแปลคะแนนความมีน้ำใจด้านการแสดงความเอื้ออาทร

จำนวน 8 ข้อ คะแนนเต็ม 32 คะแนน

<u>คะแนนเฉลี่ย</u>		<u>การแปลความหมาย</u>
28.00 – 32.00	หมายถึง	นักเรียนมีความมีน้ำใจระดับสูง
20.00 – 27.99	หมายถึง	นักเรียนมีความมีน้ำใจระดับปานกลาง
12.00 – 19.99	หมายถึง	นักเรียนมีความมีน้ำใจระดับต่ำ
8.00 – 11.99	หมายถึง	นักเรียนมีความไม่มีน้ำใจ

เกณฑ์การแปลคะแนนความมีน้ำใจด้านการชื่นชมยินดีในความดีงามของผู้อื่น

จำนวน 6 ข้อ คะแนนเต็ม 24 คะแนน

<u>คะแนนเฉลี่ย</u>		<u>การแปลความหมาย</u>
21.00 – 24.00	หมายถึง	นักเรียนมีความมีน้ำใจระดับสูง
15.00 – 20.99	หมายถึง	นักเรียนมีความมีน้ำใจระดับปานกลาง
9.00 – 13.99	หมายถึง	นักเรียนมีความมีน้ำใจระดับต่ำ
6.00 – 8.99	หมายถึง	นักเรียนมีความไม่มีน้ำใจ

เกณฑ์การแปลคะแนนความมีน้ำใจด้านการไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น

จำนวน 8 ข้อ คะแนนเต็ม 32 คะแนน

<u>คะแนนเฉลี่ย</u>		<u>การแปลความหมาย</u>
28.00 – 32.00	หมายถึง	นักเรียนมีความมีน้ำใจระดับสูง
20.00 – 27.99	หมายถึง	นักเรียนมีความมีน้ำใจระดับปานกลาง
12.00 – 19.99	หมายถึง	นักเรียนมีความมีน้ำใจระดับต่ำ
8.00 – 11.99	หมายถึง	นักเรียนมีความไม่มีน้ำใจ

2. แบบวัดความมีน้ำใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จำนวน 20 ข้อ

คำชี้แจง

1. แบบวัดฉบับนี้มี 20 ข้อ
2. แต่ละข้อมีข้อความที่เป็นกิจกรรมในการปฏิบัติ แล้วถามถึงระดับความมากน้อยในการกระทำหรือปฏิบัติของนักเรียนในแต่ละกิจกรรมนั้นๆ
3. การตอบของนักเรียนในแบบวัดนี้เป็นเรื่องส่วนตัวของนักเรียน ไม่จำเป็นต้องเหมือนหรือตรงกับคนอื่น ให้นักเรียนตอบตามความจริงของท่านมากที่สุด

ตัวอย่างแบบวัดความมีน้ำใจ

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติของนักเรียน			
		ไม่ได้ทำ	นานๆ ครั้ง	บ่อยๆ	เป็นประจำ
0	นักเรียนบริจาคเงินพอควรตามที่ทางโรงเรียนแจ้งมา.....				
00	นักเรียนปลอบใจเพื่อนๆ เมื่อได้รับความเดือดร้อน.....				
000	นักเรียนไปเยี่ยมเพื่อนที่เจ็บป่วย.....				
0000	นักเรียนแสดงความยินดีแก่ผู้ที่ประสบความสำเร็จ.....				
00000	นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียน.....				

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความที่สอดคล้องกับการปฏิบัติที่แสดงถึงความมีน้ำใจ ให้คะแนน ดังนี้

เป็นประจำ	ให้คะแนน	4	คะแนน
บ่อยๆ	ให้คะแนน	3	คะแนน
นานๆ ครั้ง	ให้คะแนน	2	คะแนน
ไม่ได้ทำ	ให้คะแนน	1	คะแนน

ข้อความที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติที่แสดงถึงความมีน้ำใจ ให้คะแนน ดังนี้

ไม่ได้ทำ	ให้คะแนน	4	คะแนน
นานๆ ครั้ง	ให้คะแนน	3	คะแนน
บ่อยๆ	ให้คะแนน	2	คะแนน

เป็นประจำ ให้คะแนน 1 คะแนน

3. แบบสอบถามการยอมรับเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ
จำนวน 60 ข้อ

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามทั้งหมดมี 60 ข้อ ถามเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้ปกครองปฏิบัติกับนักเรียน
2. ผู้ปกครองที่กล่าวถึงในแบบสอบถาม หมายถึง บุคคลที่ได้ยอมรับเลี้ยงดูนักเรียนมาเป็นเวลานานที่สุด อาจเป็นผู้ปกครอง ลุง ป้า น้า อา หรือบุคคลอื่นก็ได้
3. วิธีตอบแบบสอบถาม ให้นักเรียนระลึกถึงเหตุการณ์ที่ล่วงมาแล้วว่า ผู้ปกครองปฏิบัติต่อเราในลักษณะใด โดยการกาเครื่องหมาย (✓) ลงในช่อง มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย หรือน้อยที่สุด เพียงข้อละ 1 ช่องเท่านั้น

ตัวอย่างแบบสอบถามการยอมรับเลี้ยงดูของผู้ปกครอง

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติของผู้ปกครองต่อนักเรียน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	<u>แบบประชาธิปไตย</u> ผู้ปกครองชมเชยและให้กำลังใจขณะที่นักเรียนกำลังทำงาน.....					
00	เมื่อนักเรียนทำความดี ผู้ปกครองจะยกย่องชมเชย.....					
0	<u>แบบปล่อยปละละเลย</u> เมื่อนักเรียนทำผิด ผู้ปกครองจะไม่ว่าอะไร.....					
00	นักเรียนเลือกคบเพื่อนคนใดก็ได้.....					
0	<u>แบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป</u> ผู้ปกครองมักจะสืบประวัติของเพื่อนๆ นักเรียน.....					
00	ผู้ปกครองช่วยซักฟอกเสื้อผ้าให้นักเรียน.....					

เกณฑ์การให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนนมี 5 ระดับ ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

การจำแนกประเภทการอบรมเลี้ยงดู

เมื่อรวมคะแนนแต่ละตอนทั้ง 20 พฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนแล้ว นักเรียนคนใดได้คะแนนตอนหนึ่งตอนใดมากกว่าคะแนนในตอนรองลงมาไม่ต่ำกว่า 5 คะแนน จะถือว่านักเรียนได้รับการอบรมเลี้ยงดูตามประเภทที่ได้คะแนนสูงสุด การที่ถือความแตกต่าง 5 คะแนนหรือเท่ากับคะแนนเต็ม ของหนึ่งพฤติกรรมนั้น เพื่อจะได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างตามประเภทของการอบรมเลี้ยงดูให้ชัดเจน ดังตัวอย่าง

	ประชาธิปไตย	ปล่อยปละละเลย	ปกป้องคุ้มครองมากเกินไป
คะแนนของนาย ก.	75	69	67
คะแนนของนาย ข.	80	76	50

จัดให้นาย ก. ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เพราะได้คะแนนสูงกว่าคะแนนรองลงมา คือมีผลต่างระหว่างคะแนนสูงสุดกับคะแนนรอง มากกว่า 5 คะแนน

ส่วนนาย ข. ต้องตัดออกไปไม่นำมาวิเคราะห์ เพราะคะแนนของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสูงกว่าคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ไม่ถึง 5 คะแนน แม้จะมากกว่าคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป ถึง 30 คะแนนก็ตาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือจำนวน 4 ฉบับ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ไปเก็บข้อมูลกับโรงเรียนในสังกัด

2. ติดต่อโรงเรียนที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง ขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนและนัดหมายวัน เวลา สถานที่ เพื่อนำแบบทดสอบไปทดสอบ

3. ทดสอบใช้ครั้งที่ 1 (Try Out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 คือ โรงเรียนวัดมัชฌันติการาม โรงเรียนพระราชราษฎร์บำรุง และโรงเรียนวิสุทธิศ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 180 คน ทำการเก็บแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ จำนวน 100 ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ฉบับ ฉบับละ 25 ข้อ ใช้เวลาทำฉบับละ 20 นาที เริ่มเก็บแบบวัดในวันที่ 4 มิถุนายน 2550 จากเวลา 08.30–09.30 น. และเวลา 13.00–14.00 น. กับโรงเรียนพระราชราษฎร์บำรุง และโรงเรียนวิสุทธิศ ตามลำดับในวันที่ 5 มิถุนายน 2550 เวลา 09.00–10.00 น. กับโรงเรียนวัดมัชฌันติการาม และผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอบด้วยตัวเอง

4. ทดสอบใช้ครั้งที่ 2 (Try Out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 คือ โรงเรียนวัดมัชฌันติการาม โรงเรียนพระราชราษฎร์บำรุง และโรงเรียนวิสุทธิศ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 180 คน ทำการเก็บแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ จำนวน 40 ข้อ แบบวัดความมีน้ำใจ จำนวน 20 ข้อ และแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง 60 ข้อ เริ่มเก็บแบบวัดในวันที่ 23 มิถุนายน 2550 จากเวลา 08.30–09.30 น. และเวลา 13.00–14.00 น. กับโรงเรียนพระราชราษฎร์บำรุง และโรงเรียนวิสุทธิศ ตามลำดับ ในวันที่ 24 มิถุนายน 2550 เวลา 09.00–10.00 น. กับโรงเรียนวัดมัชฌันติการาม และผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอบด้วยตัวเอง

6. เก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนกิ่งเพชร โรงเรียนสามเสนนอก และโรงเรียนเสนานิคม จำนวน 564 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 3–4 กันยายน 2550 โดยได้รับความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บข้อมูลของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง 2 วัน คือ ในวันที่ 3 กันยายน 2550 ช่วงเช้าเวลา 08.30–09.30 น. และเวลา 13.00–14.00 น. กับโรงเรียนกิ่งเพชร และโรงเรียนสามเสนนอก ตามลำดับ ในวันที่ 24 มิถุนายน 2550 เวลา 09.00–10.00 น. กับโรงเรียนเสนานิคม หลังจากคัดเลือกแบบวัด

ฉบับที่สมบูรณ์ได้ 489 ชุด โดยได้จากนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 164 ชุด นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 160 ชุด และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 165 ชุด

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทำการลงรหัสและจัดระบบข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล
2. ตรวจสอบให้คะแนนแบบวัดตามเกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่ตั้งไว้
3. ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ ซึ่งได้

ทำการทดสอบกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 489 คน แต่ภายหลังได้ตัดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถจำแนกวิธีการอบรมเลี้ยงดูได้ เหลือจำนวน 382 คน มาจำแนกระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดู

4. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
5. วิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนส่วนย่อยภายในของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจกับคะแนนรวม
6. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคุณลักษณะความมีน้ำใจที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ
7. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามเป็นรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ
8. เปรียบเทียบระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกัน กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-Way Analysis of Variance) และทดสอบภายหลังด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe'-test) ในกรณีที่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
9. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
  - 9.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
  - 9.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

9.2.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ของแบบวัด โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้สูตรของโรวินอลลีและแฮมเบลตัน (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ.2543: 248-249)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง
 $\sum R$ แทน ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

9.2.2 วิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543: 302-304)

$$r_{XY} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{\{N \sum X^2 - (\sum X)^2\} \{N \sum Y^2 - (\sum Y)^2\}}}$$

เมื่อ r_{XY} แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดรายข้อ
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละคน
 $\sum Y$ แทน ผลรวมของคะแนนรายข้อ
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละคนยกกำลังสอง
 $\sum Y^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 $\sum XY$ แทน ผลรวมของผลคูณของคะแนนแต่ละคนกับคะแนนรายข้อ
 N แทน จำนวนคนของกลุ่มตัวอย่าง

9.2.3 หาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบวัด โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับแบบวัดความมีน้ำใจของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และวิธีหาค่าความสอดคล้องภายใน โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product-moment correlation coefficient) (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2539: 259)

$$r_{XY} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{\{N \sum X^2 - (\sum X)^2\} \{N \sum Y^2 - (\sum Y)^2\}}}$$

เมื่อ	r_{XY}	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนจากแบบทดสอบฉบับที่ 1
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนนจากแบบทดสอบฉบับที่ 2
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่าง X กับ Y ทุกคู่
	N	แทน	จำนวนคนของกลุ่มตัวอย่าง

9.2.4 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) (ลิวน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543: 218)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบวัด
	S_i^2	แทน	ผลรวมของคะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบวัดทั้งฉบับ
	k	แทน	จำนวนข้อคำถามของแบบวัด

9.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

9.3.1 เปรียบเทียบระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดู ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-Way Analysis of Variance) (นิคม ตั้งคะพิภพ. 2543: 141)

9.3.1.1 การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยตัวแปรอิสระ A

$$F_A = \frac{MS_A}{MS_{w.cell}}$$

9.3.1.2 การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยตัวแปรอิสระ B

$$F_B = \frac{MS_B}{MS_{w.cell}}$$

9.3.1.3 การทดสอบปฏิสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ A และ B

$$F_{AB} = \frac{MS_{AB}}{MS_{w.cell}}$$

9.3.2 ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe' - test) ในกรณีที่พบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2540: 321)

$$FS = \frac{(C_1 \bar{X}_2 + C_2 \bar{X}_2 + \dots + C_K \bar{X}_K)}{MS_E \left\{ \frac{C_1^2}{n_1} + \frac{C_2^2}{n_2} + \dots + \frac{C_K^2}{n_K} \right\}}$$

เมื่อ FS	แทน	Scheffe's test Statistic
C	แทน	น้ำหนักหรือสัมประสิทธิ์ Orthogonal Contrasts
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม
MS_E	แทน	Mean Square Error

หมายเหตุ : ในการคำนวณค่าสถิติต่างๆ โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
S	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
M	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
$S_{\bar{x}}$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ย
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา F-distribution
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสอง (Mean Square)
df	แทน	ระดับขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
Y	แทน	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ
Y_1	แทน	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจในด้านการช่วยเหลือ
Y_2	แทน	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ ในด้านการปลอบโยนหรือให้กำลังใจ
Y_3	แทน	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ ในด้านการแสดงความเอื้ออาทร
Y_4	แทน	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ ในด้านการชื่นชมยินดีในความดีงามของผู้อื่น
Y_5	แทน	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ ในด้านการไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น
X	แทน	การอบรมเลี้ยงดู
X_1	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

X_2	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป
X_3	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของคะแนนแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจในแต่ละด้านและรวมทุกด้าน เมื่อวิเคราะห์จำแนกตามระดับชั้นเรียน
2. ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของคะแนนแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจในแต่ละด้านและรวมทุกด้าน เมื่อวิเคราะห์จำแนกตามวิธีการอบรมเลี้ยงดู
3. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดู

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจซึ่งได้ทำการทดสอบกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 489 คน แต่ภายหลังได้ตัดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถจำแนกวิธีการอบรมเลี้ยงดูได้ เหลือจำนวน 382 คน มาจำแนกระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดู เพื่อหาค่าสถิติพื้นฐานและประมาณค่าเฉลี่ยประชากร

1. ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของคะแนนแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจในแต่ละด้านและรวมทุกด้านของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อวิเคราะห์จำแนกตามระดับชั้นเรียน ปรากฏผลดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของระดับคุณลักษณะที่พึงด้าน

ความมีน้ำใจในแต่ละด้านและรวมทุกด้านของกลุ่มตัวอย่างเมื่อวิเคราะห์จำแนกตามระดับชั้นเรียน

ระดับชั้น	คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์	ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์				การประมาณค่าเฉลี่ย	ความหมาย
		ด้านความมีน้ำใจ					
		n	M	S	$S_{\bar{x}}$		
					ต่ำสุด - สูงสุด		
ม.1	Y_1	128	31.55	4.42	0.39	30.78 - 32.33	ปานกลาง
	Y_2	128	24.71	3.70	0.33	24.06 - 25.36	ปานกลาง
	Y_3	128	25.34	3.23	0.29	24.78 - 25.91	ปานกลาง
	Y_4	128	18.50	3.06	0.27	17.93 - 19.01	ปานกลาง
	Y_5	128	25.02	3.92	0.35	24.33 - 25.70	ปานกลาง
	รวม		128	128.09	17.04	1.77	121.73 - 128.70
ม.2	Y_1	122	32.34	5.60	0.51	31.34 - 33.35	ปานกลาง
	Y_2	122	24.77	4.31	0.39	24.00 - 25.54	ปานกลาง
	Y_3	122	25.34	4.55	0.41	24.53 - 26.16	ปานกลาง
	Y_4	122	15.53	4.02	0.36	17.81 - 19.25	ปานกลาง
	Y_5	122	28.80	3.97	0.36	25.08 - 26.51	สูง
	รวม		122	128.92	20.46	1.77	123.21 - 130.19
ม.3	Y_1	132	32.11	4.58	0.40	33.32 - 34.89	ปานกลาง
	Y_2	132	25.93	4.59	0.40	25.14 - 26.72	ปานกลาง
	Y_3	132	26.22	4.09	0.37	25.52 - 26.92	ปานกลาง
	Y_4	132	18.88	4.62	0.32	18.27 - 19.50	ปานกลาง
	Y_5	132	27.27	4.23	0.37	26.54 - 27.99	ปานกลาง
	รวม		132	134.13	19.53	1.88	128.63 - 136.01

ตาราง 3 (ต่อ)

ระดับชั้น	คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์	ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์				การประมาณค่าเฉลี่ย	ความหมาย
		ด้านความมีน้ำใจ					
	ด้านความมีน้ำใจ	n	M	S	$S_{\bar{x}}$	ต่ำสุด - สูงสุด	
ม.1 - 3	Y ₁	382	32.69	4.98	0.26	32.19 - 33.19	ปานกลาง
	Y ₂	382	25.15	4.25	0.22	24.73 - 25.58	ปานกลาง
	Y ₃	382	25.65	4.00	0.21	25.24 - 26.05	ปานกลาง
	Y ₄	382	18.63	3.58	0.18	18.27 - 18.99	ปานกลาง
	Y ₅	382	26.04	4.14	0.21	25.63 - 26.46	ปานกลาง
	รวม	382	130.44	19.19	1.04	126.03 - 130.13	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า โดยรวมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจอยู่ในระดับปานกลางทุกคุณลักษณะ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อยู่ในระดับสูง นอกนั้นทุกคุณลักษณะอยู่ในระดับปานกลาง

2. ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของคะแนนแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจในแต่ละด้านและรวมทุกด้าน เมื่อวิเคราะห์จำแนกตามวิธีการอบรมเลี้ยงดู ปรากฏผลดังตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของคะแนนแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจในแต่ละด้านและรวมทุกด้าน เมื่อวิเคราะห์จำแนกตามวิธีการอบรมเลี้ยงดู

ระดับชั้น	วิธีการ อบรมเลี้ยงดู	ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์					การประมาณค่าเฉลี่ย ต่ำสุด - สูงสุด	ความหมาย
		ด้านความมีน้ำใจ						
		n	M	S	$S_{\bar{X}}$			
ม.1	X_1	24	114.33	16.84	3.74	106.97 - 121.70	ปานกลาง	
	X_2	36	128.67	13.49	3.06	122.66 - 134.68	ปานกลาง	
	X_3	68	132.65	16.39	2.22	128.27 - 137.02	ปานกลาง	
	รวม	128	128.09	17.04	1.77	121.73 - 128.70	ปานกลาง	
ม.2	X_1	27	118.74	21.46	3.53	111.80 - 125.68	ปานกลาง	
	X_2	32	127.22	15.19	3.24	120.84 - 133.60	ปานกลาง	
	X_3	63	132.14	20.84	2.31	129.60 - 138.69	ปานกลาง	
	รวม	122	128.92	20.46	1.77	123.21 - 130.19	ปานกลาง	
ม.3	X_1	29	128.90	18.50	3.41	122.20 - 135.60	ปานกลาง	
	X_2	21	131.38	15.57	4.00	123.51 - 139.25	ปานกลาง	
	X_3	82	136.68	20.52	2.03	132.70 - 140.67	ปานกลาง	
	รวม	132	134.13	19.54	1.88	128.63 - 136.01	ปานกลาง	
ม.1-3	X_1	80	121.10	19.84	2.06	116.61 - 124.70	ปานกลาง	
	X_2	89	128.79	14.54	2.00	125.16 - 133.02	ปานกลาง	
	X_3	213	134.64	19.39	1.27	132.00 - 136.98	ปานกลาง	
	รวม	382	130.44	19.19	1.04	126.02 - 130.13	ปานกลาง	

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป และแบบประชาธิปไตย มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจอยู่ในระดับปานกลาง ทุกวิธีการอบรมเลี้ยงดู เมื่อพิจารณาตามระดับชั้นเรียน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป และแบบประชาธิปไตย มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจอยู่ในระดับปานกลาง ทุกวิธีการอบรมเลี้ยงดู

3. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำแนกตามระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดู ด้วยสถิติเอฟ (F-Test) จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two - Way Analysis of Variance)

ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบวัด ซึ่งได้ทำการทดสอบกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 382 คน มาหาความแปรปรวนโดยจำแนกตามระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดู และเมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทำการทดสอบรายคู่ ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 5 - 7

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำแนกตามระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดู

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระดับชั้นเรียน	2	2789.034	1394.517	4.145**
วิธีการอบรมเลี้ยงดู	2	11213.052	5606.526	16.664**
ปฏิสัมพันธ์	4	1412.470	353.118	1.050
ความคลาดเคลื่อน	373	125496.629	336.452	
รวม	382	6640157.000		

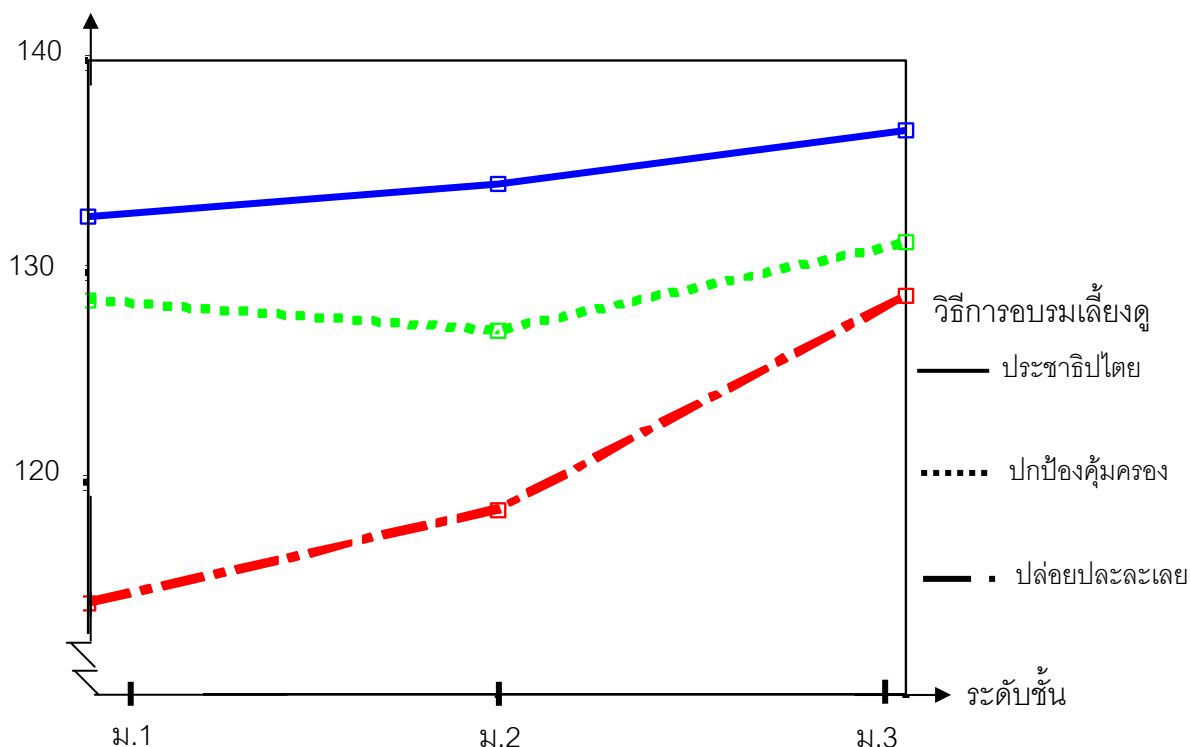
** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่า นักเรียนที่เรียนในระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกันมีระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันมีระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นกัน นอกจากนี้ ตัวแปรระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดู ไม่ส่งผลให้เกิดผลของปฏิสัมพันธ์ต่อระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ

ดังภาพประกอบ 3

คะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ

ภาพประกอบ 3 แสดงคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 จำแนกตามวิธีการอบรมเลี้ยงดูและระดับชั้นเรียน

จากภาพประกอบ 3 แสดงว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาติปไตย มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจสูงกว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกปองคุมครองมากเกินไป และแบบปลอยปลละละเลย ตามลำดับ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณลักษณะความมีน้ำใจสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามลำดับ

เมื่อทดสอบความแตกต่างของระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจระหว่างระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดูเป็นรายคู่ ผลการวิเคราะห์แสดงดังตาราง 5 - 6

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่อยู่ในระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกันด้วยสถิติทดสอบเชฟเฟ (Scheffe's S-Test)

ระดับชั้นเรียน	M	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
		1	2	3
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	128.09	-	.82	6.04 *
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	128.92		-	5.21
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	134.13			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจเป็นรายคู่ระหว่างนักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกัน พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 7 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ
 ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้รับวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน
 ด้วยสถิติทดสอบเซฟเฟ (Scheffe's S -Test)

การอบรมเลี้ยงดู	M	แบบปล่อย ปลະละเลย	แบบปกป้อง คุ้มครองมาก เกินไป	แบบ ประชาธิปไตย
			121.10	128.79
แบบปล่อยปลະละเลย	121.10	-	7.69*	13.54 *
แบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป	128.79		-	5.86 *
แบบประชาธิปไตย	134.64			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจเป็นรายคู่ ระหว่างนักเรียนที่ได้รับวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปลະละเลยกับแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปลະละเลยกับแบบประชาธิปไตย และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปกับแบบประชาธิปไตย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สังเขปจุดประสงค์และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจโดยจำแนกตามระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดู และเพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดูต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นที่ 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 489 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นสองขั้นตอน (Two – stage Random Sampling)

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยประกอบด้วย แบบวัดจำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดความมีน้ำใจ จำนวน 20 ข้อ ค่าความเชื่อมั่น 0.92 ค่าความเที่ยงตรงโดยวิธีแสดงความสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน ความมีน้ำใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองกับแบบวัดความมีน้ำใจของสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-moment correlation coefficient) 0.62 และโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายในใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-moment correlation coefficient) ได้ค่าความสอดคล้องภายในของแบบวัดทั้งฉบับ 0.92 และได้ค่าความสอดคล้องภายในของด้านการช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการปลอบโยนหรือให้กำลังใจ ด้านการแสดงความเอื้ออาทร ด้านการชื่นชมยินดีในความดีงามของผู้อื่นและด้านการไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น 0.89, 0.88, 0.91, 0.83 และ 0.86 ตามลำดับ และแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ มีค่าความเชื่อมั่น 0.92 และแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย 20 ข้อความ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย 20 ข้อความ และการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป 20 ข้อความ มีค่าความเชื่อมั่น 0.81, 0.79 และ 0.80 ตามลำดับ

การดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบวัดและแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 564 คน หลังจากคัดเลือกแบบวัดและแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์และตั้งใจในการตอบแล้ว ได้แบบวัดและแบบสอบถามจำนวน 489 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 489 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่ได้จากการประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำแบบวัดและแบบสอบถามที่คัดเลือกไว้มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แต่ภายหลังได้ ตัดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถจำแนกวิธีการอบรมเลี้ยงดูได้ เหลือจำนวน 382 คน มาจำแนกระดับชั้นเรียนและ

วิธีการอบรมเลี้ยงดู เพื่อหาค่าสถิติพื้นฐานและประมาณค่าเฉลี่ยประชากร และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นเรียนกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two - Way Analysis of Variance) และทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยสถิติทดสอบเชฟเฟ (Scheffe's S - Test)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สรุปผลได้ดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจอยู่ในระดับปานกลาง โดยพิจารณาตามตัวแปร ได้ดังนี้

1.1 ตัวแปรระดับชั้นเรียน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจอยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ตัวแปรวิธีการอบรมเลี้ยงดู พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปและแบบประชาธิปไตย มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความ มีน้ำใจอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จำแนกตามระดับชั้นเรียนและวิธีการอบรมเลี้ยงดู พบว่า

2.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนที่มีระดับชั้นแตกต่างกัน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนสูงขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่ศึกษา

2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปและแบบปล่อยปละละเลย ตามลำดับ และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจสูงกว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

3. ผลการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับชั้นเรียนกับวิธีการอบรมเลี้ยงดู ของนักเรียน ที่มีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ พบว่า

ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับชั้นเรียนกับตัวแปรวิธีการอบรมเลี้ยงดู ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3

อภิปรายผล

จากการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 จากการศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี ผู้ปกครองต้องทำงานนอกบ้านมากขึ้น เพิ่มเวลาในการทำงานมากขึ้น เพื่อหาปัจจัยในการดำรงชีวิตที่นับวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลให้เวลาในการดูแล อบรมและเอาใจใส่บุตรหลานน้อยลง และสภาพการดำรงชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากสังคมชนบทที่อยู่กันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย มีน้ำใจต่อกัน กลายเป็นสังคมที่แก่งแย่งกันทำมาหากิน ซึ่งดี ซึ่งเด่นเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อการแสดงออกทางสัมพันธ์ภาพระหว่างกัน ผู้ปกครองปล่อยให้เด็กช่วยเหลือตนเองและสนองความต้องการในด้านความอยากรู้ อยากเห็นเอง ทำให้เด็กเป็นตัวของตัวเองสูง และสามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง มีความมั่นใจในตัวเองสูง ซึ่งนับเป็นสิ่งที่ดี แต่บางครั้งอาจส่งผลย้อนกลับให้เด็กขาดคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ได้มากเช่นกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี วงศ์ษา (2550 : บทคัดย่อ) พบว่า ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความเมตตา กรุณา ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลจากการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกลุ่มวิภาวดี สังกัด กรุงเทพมหานคร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 จากการวิจัยพบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ โดย

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนสูงขึ้นตามระดับชั้นเรียนที่ศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ผ่านประสบการณ์และกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนได้จัดให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง และมีระยะเวลามากกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถและพัฒนาการในคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีน้ำใจเพิ่มมากขึ้น และสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1969: 391) มีแนวคิดว่าการพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้นไม่ได้พัฒนาถึงขั้นจุดสมบูรณ์เพียงอายุ 10 ปี แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอนจากอายุ 10 ปี ถึง 25 ปี และสอดคล้องกับทฤษฎีการรู้การคิด ของเปียเจต์ (Piget) (สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2525: 30-31) ที่มีแนวคิดว่าความแตกต่าง ในเรื่องของอายุ ประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาในแต่ละขั้น ทำให้เด็กมีพัฒนาการทางคุณธรรมและจริยธรรมก้าวหน้าตามลำดับขั้น และแนวคิดของ ทองหล่อ สุวรรณภาพ (2531: 37) ที่มีแนวคิดว่า เด็กที่มีอายุมากจะมีสติปัญญา และความคิดที่เจริญก้าวหน้ากว้างขวางออกไป เริ่มเข้าใจความดีงามมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี วงศ์ษา (2550: 75) ที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านเมตตากรุณาสูงกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และใกล้เคียงกับงานวิจัยของ ชัยวิจิตต์ เขียวชนะ (2548: 118) ที่พบว่า ระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีวินัยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีลักษณะคงที่ จากระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สู่อันดับที่ 2 และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3

2.2 นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไปและแบบปล่อยปละละเลย ตามลำดับ และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจสูงกว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่เป็นถือเป็นตัวการสำคัญในการกำหนดลักษณะพัฒนาการของเด็ก และเด็กจะพัฒนาบุคลิกภาพต่างๆ ได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง และการที่นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันทำให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์แตกต่างกัน อาจเนื่องด้วย การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครองนั้น จะมีผลบางประการต่อพฤติกรรมของเด็ก เพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันอันดับแรกสุดที่เด็กเป็นสมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ (สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2525: 31-33) ที่มีแนวคิดว่าการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมจะมี

ต้นกำเนิดและสิ่งเร้าในวุฒิภาวะทางร่างกาย การวางเงื่อนไขทางวัฒนธรรมและสิ่งคาดหวังจากบุคคลอื่น ในพฤติกรรมที่จะตามมา และสอดคล้องกับผลการสรุปงานวิจัยของ เชียร์; และคนอื่นๆ (เนงนุช โรจนเลิศ. 2533: 42; อ้างอิงจาก Sear; & Others. 1957) ที่ได้สรุปการศึกษาวิจัยเป็นจำนวนมากเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูว่าเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของเด็กและการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาจะมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กปัจจุบัน และศักยภาพของการกระทำในอนาคตของเขาดังนั้น พฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา และงานวิจัยของเอ็ดเวิร์ด (เกษร ภูมิดี. 2546: 51 ; อ้างอิงจาก Edwerd. 1974: 76-A) ที่ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่มีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม ของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ต้นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาถึงนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยให้ผลต่อพัฒนาคุณธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด ดังนั้นการจะพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของเด็กจึง ขึ้นอยู่กับการวิธีอบรมเลี้ยงดูของพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองของเด็กว่าเหมาะสมเพียงใด และจำเป็นต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับการพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัยและแต่ละสภาพแวดล้อมด้วย เพื่อให้เด็กสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นคนดีของสังคม

3. ผลการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นเรียนกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ จากการวิจัยพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นเรียนกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจเป็นคุณธรรมพื้นฐาน ซึ่งเป็นการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกที่มีต่อผู้อื่น โดยในแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อม การศึกษา วัฒนธรรมต่างๆ รวมถึงการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่แต่ละบุคคลได้รับมาในแต่ละระดับชั้นและช่วงอายุนั้นๆ ยังไม่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทางคุณธรรมด้านความมีน้ำใจได้สูงขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นปัญหาได้ในอนาคตในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งพัฒนาการทางด้านความมีน้ำใจไม่เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้น ดังเช่นงานวิจัยงานวิจัยของลัดดา เหมาะสุวรรณ; และคนอื่นๆ (2547: 20-208) ที่พบว่า สัดส่วนของเด็กที่มีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับความสามารถตามวัยของเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรมนั้น ลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น ทำให้สะท้อนถึงภาพการพัฒนาสังคมไทยว่ามีพัฒนาการไม่เหมาะสมกับวัยที่ควรจะมี ซึ่งเป็นที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งในสภาพสังคมปัจจุบัน ดังนั้นควรจัดการเรียนการสอน กิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนให้เพิ่มขึ้น เพื่อจะสามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจอยู่ในระดับปานกลาง และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยวิธีที่แตกต่างกันมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจสูงขึ้น โดยผู้ปกครอง ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมหรือกระตุ้น ให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจสูงขึ้น ในการจัดกิจกรรมนั้นควรเน้นกิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม และควรจัดกิจกรรมทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนเพื่อที่นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติจริง พร้อมทั้งชี้แนะให้นักเรียนเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของความมีน้ำใจ เพราะสามารถช่วยลดปัญหาการแก่งแย่ง ชิงดี ชิงเด่นกันในสังคม และปัญหาความเสื่อมถอยทางด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งการจัดกิจกรรมหรือโครงการเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจสูงขึ้น อันจะนำไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งกายและจิตใจ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจกับนักเรียนในระดับต่างๆ เช่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 4 และระดับอุดมศึกษา เป็นต้น เพื่อศึกษาว่า นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจอยู่ในระดับใด เพื่อที่จะได้นำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการหาวิธีการปรับปรุงหรือส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจสูงขึ้นต่อไป
2. ควรทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียน จำแนกตามตัวแปรอื่นๆ เช่น เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สภาพแวดล้อมทั่วไป ที่คาดว่าจะส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียน เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมมากขึ้น และนำผลที่ได้มาปรับปรุงหรือส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจสูงขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก จันทร์ขจร. (2533). *คู่มือการอบรมความรู้และจริยธรรมเพื่อชีวิต ตอนที่ 2*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. (2528). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- กรมการฝึกหัดครู. *หน่วยศึกษานิเทศก์ (2525). จริยธรรมของอาจารย์และนักศึกษาสังกัด*
กรมการฝึกหัดครู. กรุงเทพฯ.
- กรมวิชาการ. (2541). *ทิศทางการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อมูลพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: กรม
วิชาการ.
- _____. (2542). *ทิศทางการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อมูลพื้นฐาน*.
กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). *การวัดและประเมินผลในชั้นเรียน กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย*.
(พระพุทธศาสนาและจริยธรรม)
- _____. (2542). *เส้นทางสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา: แนวทางการดำเนินงาน*
การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กองวิจัยทางการศึกษา. (2540). *การศึกษาศักยภาพของเด็กไทย ระยะที่ 1*. กรุงเทพฯ: กรมกองวิจัย
ทางการศึกษา, กรมวิชาการ.
- กองแผนงาน. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: กรมการศึกษานอก
โรงเรียน.
- กัลยา ศรีปาน. (2542). *การศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบุญเลิศ*
อนุสรณ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.
- กีรติ บุญเจือ. (2523). "จริยธรรมในสังคมไทย" *รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน*.
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี 251 หน้า
- เกษร ภูมิดี. (2546). *การศึกษาความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนที่มี*
บุคลิกภาพและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)
มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์*. กรุงเทพฯ:
พริกหวานกราฟฟิค.

- คณิต ฤทธิรอด. (2537). *การเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนและการอบรมเลี้ยงดูตามการรับรู้ของนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวกับนักเรียนที่มีพฤติกรรมปกติทั่วไป*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช. ม.ร.ว. (2521). “หลักจริยธรรมที่ควรคำนึงถึงในการให้คำปรึกษา” *วัฒนธรรมไทย*. 17(7): 3
- ชรัยีนาท จิตต์บรรเทา. (2538). *ได้เปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองและกรณีตัวอย่างที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชัยพร วิชาวุธ. (2526. เมษายน - มิถุนายน). “แนวทางการพัฒนาจริยธรรมตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม” *ครุศาสตร์* 11(4): 22-23.
- ชัยวิชิต เขียรชนะ. (2548). *การพัฒนาแบบวัดความมีวินัยในตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 กรณีศึกษาจังหวัดนครนายก*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชูดา จิตพิทักษ์. (2541-2542, ต.ค.-มี.ค.). *คุณธรรมและจริยธรรมที่ครูควรจะต้องทำ*. ใน *วารสารปาริชาติ*. หน้า 15. ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. (2520). *การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษา และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณรงค์ศักดิ์ ตะละภัก. (2529). *อิทธิพลของครู และโรงเรียนที่มีต่อเด็กในการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. ใน *จริยธรรมกับสุขภาพจิต*. กรุงเทพฯ: ศวพร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2523, มกราคม-พฤษภาคม) “จริยธรรมของเด็กไทย” *ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร*. 3(2) : 52-54.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และคณะ. (2524). *พฤติกรรมศาสตร์เล่ม 2 จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2527, มิถุนายน - กรกฎาคม). “การวิจัยเพื่อพัฒนาการจริยธรรม” *วิจัยการศึกษา*. 7(5): 23-31.
- _____. (2528). *ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูของมารดาไทย*. รายงานการวิจัยฉบับที่ 32. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ถกลทิพย์ แก้วพรหม. (2545). *ความมีน้ำใจ*. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2547, จาก <http://www.ku.ac.th>

- ถวิลวัลย์ อัมรินทร์. (2543). *การศึกษาความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ จังหวัดนครปฐม*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทองหล่อ สุวรรณภาพ. (2531). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. อุบลราชธานี: วิทยาลัยครูอุบลราชธานี.
- ทวี ท่อแก้ว และอบรม สันนิบาต. (2517). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ทวีศักดิ์ ญาณประทีปและคนอื่นๆ. (2531). *พจนานุกรมเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- นงนุช โรจนเลิศ. (2533). *การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่น*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิกร ขวัญเมือง. (2545). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเมตาคognition และการอบรมเลี้ยงดูกับความความสามารถในการแก้ปัญหาโจทย์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิคม ตั้งกะพิภพ. (2543). *สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา: มโนทัศน์และการประยุกต์การวิเคราะห์ความแปรปรวน การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมและการออกแบบการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญเชิด ชุมพล. (2547). *การศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอำนวยการวิทย์*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. (2547). *การวัดประเมินผลการเรียนรู้ (การวัดประเมินแนวใหม่)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ป. มาหาจันทร์. (2534). *คู่มือการพัฒนาคน*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.
- ประดับ เรืองมาลัย. (2519). *จิตวิทยาวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- แผนการศึกษาแห่งชาติ. (2548). *แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559): ฉบับสรุป*. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2548, จาก http://once.go.th/plan/surang/s_shortplan/shortplan.pdf
- พุดมพิล นิมพราว. (2547). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประหยัดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนนวมินทราชูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พนัส หันนาคินทร์. (2523). *การสอนค่านิยมและจริยศึกษา*. พิษณุโลก: โครงการตำรา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- พรพรรณราย ทรัพย์ะประภา. (2529). *จิตวิทยาอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พระเมธีจ ทัตตชีโว. (2531). *คนดีที่โลกต้องการ : ที่ระลึกวันคล้ายวันเกิดครบ 5 รอบ*. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- พระวรศักดิ์ วรธัมโม. (2522). *ครูกับศีลธรรม*. ธรรมบูชา.
- พลนุช พุ่มไสว. (2543). *การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อความรู้สึกลึกซึ้งในตนเองของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). *วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พวงสร้อย วรกุล. (2522). *การเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิมประภา พันธุ์พิพัฒน์. (2546). *การศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความสามัคคีและด้านความเสียสละสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มยุรี ศรีชัย. (2538). *เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling Techniques)*. กรุงเทพฯ: วี. เจ. พรินต์ติ้ง.
- มยุรี เสมใจดี. (2546). *ผลของกลุ่มสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความมีน้ำใจต่อเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มิลินทร์ ลำภาเงิน. (2524). *การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียนจากการประเมินผลหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 และ 2521*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและการพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- โยธิน คັນสนยุทฺธ; และจุมพล พูลภัทรชีวิน. (2529). *จิตวิทยาสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- รติชน พีรยสธ. (2543). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เอมี เทอดดีง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). *ประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ระวี ภาวิไล. (2531). *การศาสนากับปรัชญา*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กระรัต.
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2539). *เทคนิควิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2540). *สถิติวิทยาทางการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- _____. (2543). *เทคนิควิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลัดดา เหมาะสุวรรณ; และคนอื่นๆ. (2547). *รายงานการวิจัยอิทธิพลของธุรกิจต่อสภาพการเลี้ยงดูและพ่อแม่: ศักยภาพที่มีต่อสุขภาพของเด็กปฐมวัย*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วรศักดิ์ วรรณโม, พระ. (2522). *ครูกับศีลธรรม*. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- วรารภรณ์ รักวิชัย. (2529). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- วชิราภรณ์ มอนเต้. (2546). *ผลของการอบรมเลี้ยงดูและบรรยากาศในครอบครัวที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิรัช วรรณรัตน์. (2532). *การตรวจคุณภาพเครื่องมือในการวัดและการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วุฒิสวัสดิ์ สวัสดิวัฒน์, ม.ร.ว. (2534). *สู่คุณธรรม*. กรุงเทพฯ: บริษัทเอเชียเพรส จำกัด.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เศรษฐกร มงคลจาทูรงค์. (2546). *ผลของการฝึกการแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีวิทยา 2 กรุงเทพมหานคร*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สนธยา ฉัตรมาศ. (2532). *จริยธรรมในระดับประถมศึกษา : พฤติกรรมที่ต้องการและการปลูกฝัง*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

- สมคิด อิศระวัฒน์. (2542). รายงานการวิจัย: ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กของเด็กไทยซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมบุญ ศาลยาชีวิน. (2522). "จริยธรรม: พัฒนาการและการวัด" *ประชากร*. 12(4): 4-7.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์; และคณะ. (ม.ป.ป.). รายงานการสังเคราะห์วิสัยทัศน์ของการศึกษาไทยในอนาคต. กรุงเทพฯ: อัดสำเนา.
- สนองศรี รุดดิษฐ์. (2523). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมด้านพรหมวิหารสี่กับความสามารถในการเป็นผู้นำด้านการตัดสินใจแบบประชาธิปไตยของนิสิตมหาวิทยาลัยปริญญาณีพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย. (2525). *พัฒนาการเด็ก*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สมิต อาชวานิจกุล. (2535). *การพัฒนาตนเองภาค 2*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- สาโรช บัวศรี. (2515). *มาตรฐานบางประการสำหรับการสร้างครูที่ดี*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- _____. (2522). "จริยธรรมในสังคมไทย" รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). *วิธีการเรียนรู้ของคนไทย: ประมวลสาระจากการประชุมและรวมข้อเขียนจากนักคิด*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). *คู่มือและสื่อการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา เรื่อง ความมีน้ำใจ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา.
- _____. (2540). *สรุปผลการประชุมสัมมนาทางวิชาการ จิตพิสัย : มิติที่สำคัญของการพัฒนาคน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์; และคณะ. (2546). *การวัดผลและประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุกัญญา ภูริยะพันธ์. (2540). *การเปรียบเทียบผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มและรายบุคคลตามทฤษฎีเผชิญความจริงที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีอยุธยา*. กรุงเทพมหานคร. ปริญญาณีพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุมาลี วงศ์ษา. (2550). *การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความเมตตาภรณ์ของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม*. กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2541). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุโท เจริญสุข. (2520). *จิตวิทยาวัยรุ่น,ฉบับมาตรฐาน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เสริมเกียรติ พรหมผุย. (2523). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับคุณธรรมแห่ง พลเมืองดี*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไสว มาลาทอง. (2542). *คู่มือการศึกษาจริยธรรมสำหรับนักเรียน นิสิตนักศึกษา นักบริหาร นักปกครองและประชาชนผู้สนใจทั่วไป*. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- อมรากุล อินโชนานนท์. (2534). *น้ำใจในรถเมล์*. ใน *บทความสุขภาพจิตเผยแพร่ทางวิทยุเล่ม 2*. กรุงเทพฯ: เกษมการพิมพ์.
- อมราวดี ณ อุบล. (2544). *สุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นที่มีลักษณะครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธ์ภาพในครอบครัวแตกต่างกัน*. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. อัดสำเนา.
- อนุমানราชชน, พระยา. (2516). *ชาติ – ศาสนา – วัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: พระนครบรรณาการ.
- อาคม หงษ์ทอง. (2539). *ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแบบชะโด เขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อนันต์ ศรีโสภา. (2520). *การวัดและประเมินผลทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัจฉรา สุขารมณ. (2534). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู ความคิดสร้างสรรค์ และพฤติกรรมกล้าแสดงออก*. รายงานการวิจัยฉบับที่ 49 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เอษณีย์ ฉัตรวิทยานนท์. (2537). *ผลของการเข้ากลุ่มฝึกความรู้สึกไวที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีพุดผา กรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อำนาจ เลิศขยันดี. (2542). *การประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศิลปะสงการพิมพ์.
- Anastasi, Anne. (1967). *Psychological Testing*. New York: Macmillan, Co., Inc.

- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. New Jersey: Prentice Hall.
- Broom, Leonard & Brown, Phillip. (1971). *Sociology*. New York. Meridith cooperation.
- Freud, (1944). *Sigund. An Outline of Psychoanalysis*. New York W.W.Norton co. 358 P.
- Gryvnak, Patrique Ann. (1991). "A study of Five Personal Characteristics as Perceived by Males and Females (Aggressive, dominance, Nurturance, autonomy, Affiliation). In *Dissertation Abstracts International*. p.2810. U.S.A: University Microfilms International.
- Hurlock, E.B. (1978). *Children development*. New York: McGraw-Hill Book Co.
- Jones, Alissa Sue. (1990). "The Effect of Counselor Anger Discomfort, and Need for Nurturance on Countertransference Reactions to An Angry Client". In *Dissertation Abstracts International*. p. 1064. U.S.A: University Microfilms International.
- Justice, Susan Brown. (1989). "Need for Succorance and Nurturance in Pregnant Teenagers". In *Dissertation Abstracts International*. p. 3603. U.S.A: University Microfilms International.
- Kohlberg, L. (1969). "Stage and Edquence : The Congitive-developmental Approach," in D.A. Goslin (Ed.) *Hardbook of socialization theory and Research*, Chicago : Rand McNally and Company, 347-480.
- _____. (1976). "Moral Stages and Moralization : The cognitive Developmental Approach," In T. Lickona (Ed.) *Moral Development and Behavior ; Theory, Research and Social Issues*. p. 31-53. New York : Holt, Rinehart and Winton.
- Lange, Susan Brown. (1989). "Satisfaction and Commitment in Lesbian and Heterosexual Relationship : The Roles of Power, Nurturance, and Trust". In *Dissertation Abstracts International*. p. 3676. U.S.A: University Microfilms International.
- Mcquire. Willian j. (1969). " The Nature of Attiudes and Attiude Change". In *Handbook of Social Psychology*. 2nd ed. Edited by Gerdener Lindzey. Mass a chuselh Addison-Wesley.
- Piaget, Jean. (1960). *The Moral Judgment of the Child*. Lilinois. The Free Press.
- Rest Jame R. (1977). *Therethical Analysis of Moral Judgment Development*. Unpublish Manusript a.
- Rogers, Dorothy. (1972). *Issue in Adolecent Psychology*. New York: Meridith cooperation.

- Sable, Janeth Ruth. (1989). "Differences in Need for Affiliation, and The Qualities of Intimacy and Nurturance within Preadolescent Friendship". In *Dissertation Abstracts International*. p. 5044. U.S.A: University Microfilms International.
- Skinner, B.F. (1971). *Beyond Freedom and Dignity*. New York: Alfreda Kroit.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก (r) ค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 8 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ

ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา
1	1.00	คัดลอกไว้	26	0.80	คัดลอกไว้
2	0.80	คัดลอกไว้	27	0.80	คัดลอกไว้
3	0.80	คัดลอกไว้	28	1.00	คัดลอกไว้
4	0.80	คัดลอกไว้	29	0.80	คัดลอกไว้
5	0.80	คัดลอกไว้	30	1.00	คัดลอกไว้
6	1.00	คัดลอกไว้	31	0.80	คัดลอกไว้
7	0.80	คัดลอกไว้	32	1.00	คัดลอกไว้
8	0.80	คัดลอกไว้	33	1.00	คัดลอกไว้
9	1.00	คัดลอกไว้	34	1.00	คัดลอกไว้
10	0.80	คัดลอกไว้	35	1.00	คัดลอกไว้
11	0.80	คัดลอกไว้	36	1.00	คัดลอกไว้
12	1.00	คัดลอกไว้	37	0.80	คัดลอกไว้
13	0.80	คัดลอกไว้	38	1.00	คัดลอกไว้
14	0.80	คัดลอกไว้	39	0.80	คัดลอกไว้
15	1.00	คัดลอกไว้	40	1.00	คัดลอกไว้
16	1.00	คัดลอกไว้	41	1.00	คัดลอกไว้
17	1.00	คัดลอกไว้	42	1.00	คัดลอกไว้
18	1.00	คัดลอกไว้	43	1.00	คัดลอกไว้
19	0.80	คัดลอกไว้	44	1.00	คัดลอกไว้
20	1.00	คัดลอกไว้	45	1.00	คัดลอกไว้
21	1.00	คัดลอกไว้	46	1.00	คัดลอกไว้
22	0.80	คัดลอกไว้	47	1.00	คัดลอกไว้
23	0.80	คัดลอกไว้	48	1.00	คัดลอกไว้
24	1.00	คัดลอกไว้	49	1.00	คัดลอกไว้
25	1.00	คัดลอกไว้	50	1.00	คัดลอกไว้

ตาราง 8 (ต่อ)

ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา
51	1.00	คัดเลือกไว้	76	0.80	คัดเลือกไว้
52	0.80	คัดเลือกไว้	77	1.00	คัดเลือกไว้
53	1.00	คัดเลือกไว้	78	1.00	คัดเลือกไว้
54	0.80	คัดเลือกไว้	79	1.00	คัดเลือกไว้
55	1.00	คัดเลือกไว้	80	1.00	คัดเลือกไว้
56	0.80	คัดเลือกไว้	81	0.80	คัดเลือกไว้
57	0.80	คัดเลือกไว้	82	1.00	คัดเลือกไว้
58	1.00	คัดเลือกไว้	83	0.80	คัดเลือกไว้
59	1.00	คัดเลือกไว้	84	0.80	คัดเลือกไว้
60	1.00	คัดเลือกไว้	85	1.00	คัดเลือกไว้
61	1.00	คัดเลือกไว้	86	0.80	คัดเลือกไว้
62	0.80	คัดเลือกไว้	87	0.80	คัดเลือกไว้
63	1.00	คัดเลือกไว้	88	1.00	คัดเลือกไว้
64	1.00	คัดเลือกไว้	89	1.00	คัดเลือกไว้
65	1.00	คัดเลือกไว้	90	0.80	คัดเลือกไว้
66	0.80	คัดเลือกไว้	91	0.80	คัดเลือกไว้
67	1.00	คัดเลือกไว้	92	0.80	คัดเลือกไว้
68	1.00	คัดเลือกไว้	93	0.80	คัดเลือกไว้
69	1.00	คัดเลือกไว้	94	1.00	คัดเลือกไว้
70	0.80	คัดเลือกไว้	95	0.80	คัดเลือกไว้
71	1.00	คัดเลือกไว้	96	1.00	คัดเลือกไว้
72	1.00	คัดเลือกไว้	97	0.80	คัดเลือกไว้
73	0.80	คัดเลือกไว้	98	0.80	คัดเลือกไว้
74	1.00	คัดเลือกไว้	99	0.80	คัดเลือกไว้
75	0.80	คัดเลือกไว้	100	0.80	คัดเลือกไว้

ตาราง 9 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ

ข้อที่	r	การพิจารณา	ข้อที่	r	การพิจารณา
1	0.24	ตัดทิ้ง	26	0.25	ตัดทิ้ง
2	0.23	ตัดทิ้ง	27	0.34	ตัดทิ้ง
3	0.22	ตัดทิ้ง	28	0.35	ตัดทิ้ง
4	0.25	ตัดทิ้ง	29	0.27	ตัดทิ้ง
5	0.22	ตัดทิ้ง	30	0.49	คัดเลือกไว้
6	0.42	คัดเลือกไว้	31	0.42	ตัดทิ้ง
7	0.28	ตัดทิ้ง	32	0.49	คัดเลือกไว้
8	0.21	ตัดทิ้ง	33	0.45	คัดเลือกไว้
9	0.29	ตัดทิ้ง	34	0.54	คัดเลือกไว้
10	0.31	ตัดทิ้ง	35	0.45	ตัดทิ้ง
11	0.35	ตัดทิ้ง	36	0.56	คัดเลือกไว้
12	0.42	คัดเลือกไว้	37	0.29	ตัดทิ้ง
13	0.26	ตัดทิ้ง	38	0.49	คัดเลือกไว้
14	0.32	ตัดทิ้ง	39	0.33	ตัดทิ้ง
15	0.49	คัดเลือกไว้	40	0.38	ตัดทิ้ง
16	0.45	คัดเลือกไว้	41	0.50	คัดเลือกไว้
17	0.48	คัดเลือกไว้	42	0.51	คัดเลือกไว้
18	0.41	ตัดทิ้ง	43	0.46	คัดเลือกไว้
19	0.40	ตัดทิ้ง	44	0.39	ตัดทิ้ง
20	0.51	คัดเลือกไว้	45	0.51	คัดเลือกไว้
21	0.35	ตัดทิ้ง	46	0.43	คัดเลือกไว้
22	0.32	ตัดทิ้ง	47	0.37	คัดเลือกไว้
23	0.29	ตัดทิ้ง	48	0.45	คัดเลือกไว้
24	0.48	ตัดทิ้ง	49	0.47	คัดเลือกไว้
25	0.44	ตัดทิ้ง	50	0.49	คัดเลือกไว้

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อที่	r	การพิจารณา	ข้อที่	r	การพิจารณา
51	0.50	คัดลอกไว้	76	0.27	ตัดทิ้ง
52	0.23	ตัดทิ้ง	77	0.34	ตัดทิ้ง
53	0.39	ตัดทิ้ง	78	0.38	ตัดทิ้ง
54	0.34	ตัดทิ้ง	79	0.49	คัดลอกไว้
55	0.46	ตัดทิ้ง	80	0.40	ตัดทิ้ง
56	0.27	ตัดทิ้ง	81	0.21	ตัดทิ้ง
57	0.25	ตัดทิ้ง	82	0.39	คัดลอกไว้
58	0.45	คัดลอกไว้	83	0.22	ตัดทิ้ง
59	0.43	คัดลอกไว้	84	0.31	ตัดทิ้ง
60	0.43	ตัดทิ้ง	85	0.34	ตัดทิ้ง
61	0.49	คัดลอกไว้	86	0.30	ตัดทิ้ง
62	0.31	ตัดทิ้ง	87	0.25	ตัดทิ้ง
63	0.47	คัดลอกไว้	88	0.53	คัดลอกไว้
64	0.46	คัดลอกไว้	89	0.46	คัดลอกไว้
65	0.51	คัดลอกไว้	90	0.32	ตัดทิ้ง
66	0.28	ตัดทิ้ง	91	0.35	ตัดทิ้ง
67	0.54	ตัดทิ้ง	92	0.26	ตัดทิ้ง
68	0.53	ตัดทิ้ง	93	0.21	ตัดทิ้ง
69	0.53	ตัดทิ้ง	94	0.47	คัดลอกไว้
70	0.35	ตัดทิ้ง	95	0.27	ตัดทิ้ง
71	0.45	คัดลอกไว้	96	0.32	ตัดทิ้ง
72	0.48	คัดลอกไว้	97	0.31	ตัดทิ้ง
73	0.25	ตัดทิ้ง	98	0.30	ตัดทิ้ง
74	0.46	ตัดทิ้ง	99	0.27	ตัดทิ้ง
75	0.39	ตัดทิ้ง	100	0.25	ตัดทิ้ง

ตาราง 10 ค่าความเที่ยงตรง โดยวิธีแสดงความสัมพันธ์ระหว่างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน
ความมีน้ำใจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับแบบวัดความมีน้ำใจของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

Correlations

		Totala	Totalb
totala	Pearson Correlation	1	.622(**)
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	180	180
totalb	Pearson Correlation	.622(**)	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	180	180

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

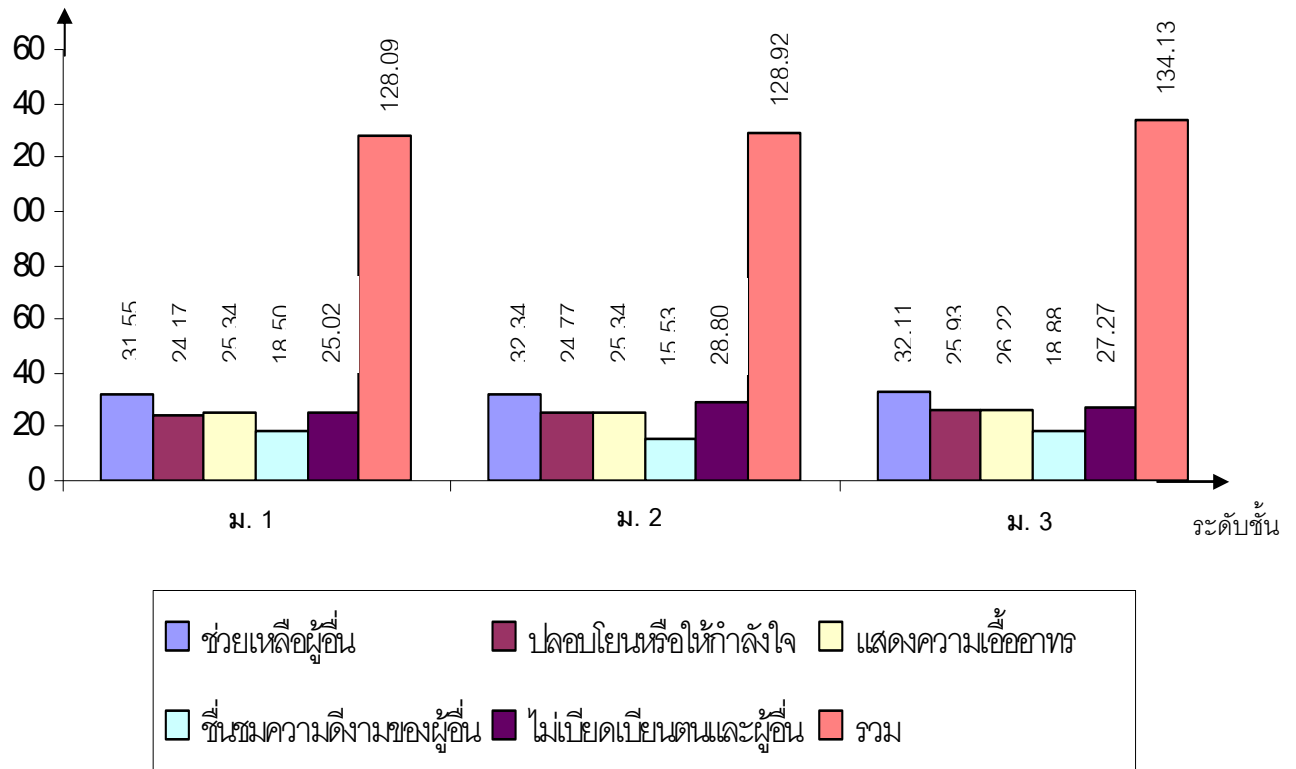
1. อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง	ภาคิวิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ดร.อรินทร์ น่วมถนอม	ครู คศ.3 โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
3. ดร.อดุลย์ ไบกุหลาบ	นักวิชาการศึกษา 6 มหาวิทยาลัยนเรศวร
4. อาจารย์สมพร ดำหนูอินทร์	ศึกษานิเทศก์ คศ.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1
5. อาจารย์ละม้าย เจริญผล	ศึกษานิเทศก์ คศ.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1

ภาคผนวก ค

- การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ
ของนักเรียนในด้านต่างๆ
- แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ

ภาพประกอบ 4 แสดงการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจของนักเรียนใน
ด้านต่างๆ ในแต่ละระดับชั้นเรียน

คะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ

แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ

คำชี้แจง

1. แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความมีน้ำใจ มีทั้งหมด 40 ข้อ ใช้เวลาในการทำแบบวัด 40 นาที
2. แบบวัดฉบับนี้เป็นสถานการณ์เรื่องราวต่างๆ ไปให้นักเรียนอ่านแล้วพิจารณาว่า ถ้านักเรียนอยู่ในสถานการณ์นั้นนักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร โดยเลือกตอบจากคำตอบที่กำหนดให้ ซึ่งคำตอบเหล่านั้นไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด ดังนั้น นักเรียนสามารถเลือกตอบได้อย่างสบายใจ เพราะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ควรตอบให้ตรงกับความรู้สึกและความคิดของนักเรียนมากที่สุด อันจะนำมาซึ่งประโยชน์ต่อตัวนักเรียนที่จะได้รู้จักตนเองและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย
3. ในแต่ละข้อมี 4 ตัวเลือก ให้นักเรียนเลือกตอบเพียงข้อเดียว จากข้อ 1, 2, 3 หรือ 4 แล้วทำเครื่องหมาย **X** ให้ตรงกับข้อ 1, 2, 3 หรือ 4 ที่นักเรียนเลือกตอบในกระดาษคำตอบ

ตัวอย่าง

- (0) เมื่อเพื่อนทำเงินหายจึงขอยืมเงินนักเรียน นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. บอกเพื่อนว่าไม่มีเงินให้ยืม
  2. แนะนำเพื่อนไปขอยืมเงินของคุณ
  3. ให้เพื่อนยืมเงินหากเพื่อนออกปาก
  4. ให้เพื่อนยืมเงินโดยที่เพื่อนยังไม่ได้ขอยืม

ถ้านักเรียนจะให้เพื่อนยืมเงินโดยที่เพื่อนยังไม่ได้ขอยืม เลือก ข้อ 4

ข้อ	1	2	3	4
1				X
2				

หมายเหตุ แต่ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบ จาก ข้อ 4 เป็น ข้อ 1 ให้ทำดังนี้

ข้อ	1	2	3	4
1	X			~~X~~
2				

1. ทางโรงเรียนขอความร่วมมือจากนักเรียนให้บริจาคของเล่นเพื่อนำไปมอบให้แก่เด็กที่ประสบภัยธรรมชาติ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
  1. บริจาคบางส่วน
  2. บริจาคเฉพาะชิ้นที่ชำรุด
  3. ไม่ร่วมบริจาค เพราะเสียดาย
  4. บริจาคและชักชวนให้คนอื่นบริจาคด้วย
2. ในช่วงโมงภาษาไทย ครูให้นักเรียนทุกคนท่องบททำนองเสนาะ ปรากฏว่าเพื่อนคนหนึ่ง จำบททำนองเสนาะไม่ได้ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
  1. บอกให้เพื่อนพยายามท่องใหม่
  2. ให้กำลังใจและช่วยฝึกให้เพื่อน
  3. ไม่สนใจ เพราะเพื่อนไม่ขยันท่องเอง
  4. จะเข้าไปให้กำลังใจหากเพื่อนเสียใจมาก
3. เมื่อนักเรียนทราบว่าเพื่อนป่วยเข้ารับรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
  1. โทรไปถามอาการเพื่อนหลังจากที่รู้ข่าว
  2. ไม่ไปเยี่ยม เพราะเดี๋ยวเพื่อนก็หายแล้ว
  3. ไม่ไปเยี่ยม แต่ให้เงินซื้อของเยี่ยมกับเพื่อนๆ
  4. ไปเยี่ยมและถามอาการเพื่อนด้วยความห่วงใย
4. เมื่อหมดคาบเรียน นักเรียนต้องเดินไปเรียนอาคารอื่น เพื่อนคนหนึ่งขาหักต้องใช้ไม้ค้ำยัน จึงถือกระเป๋าเองไม่ได้ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
  1. ช่วยถือกระเป๋าให้เพื่อน
  2. หากครูสั่งก็จะถือกระเป๋าให้
  3. ถ้าเพื่อนขอร้องจะถือกระเป๋าให้
  4. รีบเดินผ่าน เพราะเพื่อนคนอื่นคงช่วยเหลือเขา
5. เมื่อห้องเรียนของเพื่อนได้รับรางวัลห้องเรียนดีเด่น นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
  1. ชื่นชมและยินดีในความสำเร็จของเพื่อน
  2. ชื่นชมกับรางวัลของเพื่อนด้วยความจำใจ
  3. กล่าวชื่นชมกับเพื่อนและยอมรับผลการตัดสิน
  4. บอกเพื่อนว่าหากห้องของตนเองพร้อมคงจะได้รางวัล

6. ครูขอความร่วมมือให้นักเรียนทุกคนช่วยพัฒนาห้องเรียนให้สะอาด นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. ช่วยเฉพาะเพื่อนบางคนที่สนิท
  2. ทำเฉพาะส่วนที่ได้รับมอบหมาย
  3. ช่วยเพื่อนๆ พัฒนาห้องเรียนอย่างเต็มที่
  4. ไม่ช่วย เพราะมีคนช่วยพัฒนาเยอะแล้ว
7. ในวิชาโครงงานเกษตร ครูสั่งให้นักเรียนจัดสวนถาดในชั่วโมง นักเรียนนำถาดมา 2 ถาด เพื่อให้เลือกใช้แต่เพื่อนไม่ได้นำถาดมา นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. แบ่งถาดให้เพื่อนใช้
  2. เฉยๆ เพราะไม่เกี่ยวกับเรา
  3. ไปขอยืมถาดของคนอื่นมาให้เพื่อน
  4. บอกให้เพื่อนไปซื้อถาดของสหกรณ์โรงเรียน
8. รัฐบาลเชิญชวนให้คนไทยพับนกกระดาษส่งกำลังใจให้ประชาชนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ประสบกับภัยจากการก่อการร้าย นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. ฝากเพื่อนช่วยพับนกกระดาษแทน
  2. พับนกกระดาษให้ได้จำนวนมากที่สุด
  3. พับนกกระดาษเพียง 1 ตัว เฉพาะของตนเอง
  4. ไม่พับ เพราะคนทั่วประเทศคงช่วยพับกันเยอะ
9. เพื่อนฝากให้นักเรียนช่วยซื้อของให้ เมื่อทราบว่านักเรียนกำลังจะไปซื้อของที่สหกรณ์ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. รับฝากด้วยความเต็มใจ
  2. รับฝากแต่ต้องมีค่าแรงให้
  3. ไม่รับฝาก เพราะเพื่อนก็ไปซื้อเองได้
  4. รับฝาก เพราะครั้งหน้าอาจต้องพึ่งเขา
10. เมื่อนักเรียนเห็นครูถือของหลายอย่าง นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. รีบเดินเลี่ยงไปทางอื่น
  2. รับอาสาช่วยถือของให้ครู
  3. หากครูเดินผ่านก็จะช่วยถือของให้
  4. บอกให้เพื่อนๆ ช่วยกันถือของให้ครู

11. ครูชมเพื่อนว่าทำงานเรียบร้อยมากสมควรที่จะเป็นแบบอย่างที่ดี นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. กล่าวชมเชยว่าเยี่ยมจริงๆ
  2. กล่าวชมเชยเพื่อนตามครู
  3. กล่าวชมเชยเพื่อนหลังเลิกเรียน
  4. ไม่พูดอะไร เพราะเพื่อนได้รับคำชมอยู่เป็นประจำ
12. ครูลงโทษนักเรียนและเพื่อนเนื่องจากคุยกันในเวลาเรียน โดยให้ทำความสะอาดห้องเรียนให้เรียบร้อย นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. ช่วยกันทำความสะอาดจนเสร็จ
  2. ช่วยทำความสะอาดบางส่วนแล้วรีบขอตัวกลับ
  3. จับสลากกับเพื่อนหากใครแพ้ต้องทำความสะอาด
  4. ให้เพื่อนทำความสะอาดคนเดียวโดยอ้างว่าตนเองเป็นโรคภูมิแพ้
13. ขณะที่นักเรียนโดยสารรถประจำทาง มีหญิงท้องแก่ขึ้นมาบนรถ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. รีบลุกขึ้นเพื่อให้ที่นั่ง
  2. ลุกขึ้นให้ที่นั่งหากได้รับการขอร้อง
  3. ไม่ลุก เพราะคงมีคนลุกให้ที่นั่งเอง
  4. ลุกขึ้นให้ที่นั่งหากไม่มีใครยอมให้ที่นั่ง
14. เพื่อนกำลังเสียใจเนื่องจากโครงการวิทยาศาสตร์ที่นำไปประกวดในวันวิทยาศาสตร์ ไม่ผ่านเข้ารอบชิงชนะเลิศ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. บอกให้เพื่อนพยายามอีกครั้ง
  2. ปลอบใจให้ร้องไห้ เดี่ยวเพื่อนคงทำใจได้เอง
  3. ปลอบใจและให้เพื่อนเข้าใจว่ามันเป็นแค่การแข่งขัน
  4. ปลอบใจและเป็นกำลังใจให้เพื่อนในการแข่งขันครั้งต่อไป
15. ในวิชาภาษาไทย ครูให้นักเรียนทำรายงานวันพ่อแห่งชาติ แต่เพื่อนไม่ได้นำกระดาษรายงานมา นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น
  2. แบ่งกระดาษรายงานให้เพื่อน
  3. ให้เพื่อนยืมกระดาษแล้วบอกให้คืนวันหลัง
  4. หากเพื่อนหากระดาษไม่ได้จริงๆ จึงค่อยให้ยืม

16. เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือพิมพ์พบว่าคนขับแท็กซี่นำเงินที่เก็บได้ในรถไปคืนเจ้าของซึ่งเป็นชาวต่างชาติ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. อ่านข่าวอื่นต่อไป โดยไม่สนใจ
2. ชื่นชมในความซื่อสัตย์ของคนขับ
3. ชื่นชม เพราะเขาเป็นเพื่อนบ้านกับเรา
4. ชื่นชมในการกระทำที่สร้างชื่อเสียงให้กับประเทศ

17. นักเรียนเป็นคณะกรรมการจัดกิจกรรมวันไหว้ครู เย็นวันนี้จะมีการประชุมคณะกรรมการเป็นครั้งแรก เพื่อกำหนดนโยบายต่างๆ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. เข้าร่วมจนเสร็จการประชุม
2. รีบกลับบ้านก่อน แล้วจะเข้าประชุมครั้งต่อไป
3. ขอให้เพื่อนๆ เลื่อนการประชุมเพราะตนติดธุระ
4. เข้าร่วมการประชุม แล้วรีบขอตัวกลับบ้านก่อนเสร็จสิ้นการประชุม

18. เมื่อนักเรียนเห็นหญิงชรากำลังจะข้ามถนน นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. เข้าไปช่วยพาข้ามถนน
2. เข้าไปบอกให้ข้ามถนนตาม
3. หากได้รับคำขอร้องก็จะช่วยเหลือ
4. ไม่สนใจ เพราะคนอื่นคงช่วยพาข้ามถนน

19. ถ้านักเรียนเห็นเด็กวิ่งหกหล่มแล้วร้องไห้ด้วยความเจ็บปวด นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. เข้าไปปลอบใจเพื่อให้เด็กหยุดร้อง
2. หากไม่มีใครเข้าไปช่วยก็จะไปช่วยเหลือ
3. เฉยๆ เพราะเดี๋ยวคงมีคนเข้าไปช่วยเหลือ
4. เข้าไปปลอบใจและปฐมพยาบาลเบื้องต้น

20. นำท่วมบ้านเพื่อนร่วมชั้นเรียน ทำให้ของเสียหายเป็นจำนวนมากนักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. พุดคุยแต่เรื่องอื่นๆ
2. ถามถึงความเดือดร้อนเพื่อเพื่อนจะสบายใจขึ้นบ้าง
3. ถามถึงความเดือดร้อน เพราะเกรงถูกมองเป็นคนใจดำ
4. ถามถึงความเดือดร้อนพร้อมให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น

21. ทีมฟุตบอลโรงเรียนของนักเรียนแพ้แก่ทีมอีกโรงเรียนหนึ่ง ทั้งๆ ที่ทีมของโรงเรียนนักเรียน น่าจะชนะเพราะรูปแบบการเล่นดีกว่า นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. รีบลุกขึ้นเดินออกจากสนาม
2. พรบมือให้ทีมที่ชนะตามธรรมเนียม
3. พรบมือให้ทีมที่ชนะและยินดีกับความสำเ็จ
4. พรบมือให้ทีมที่ชนะแต่ไม่ยอมรับผลที่ออกมา

22. หลังเลิกเรียนเพื่อนทุกคนช่วยกันจัดห้องสอบ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. ช่วยจัดเฉพาะที่นั่งของตนเอง
2. ช่วยเพื่อนๆ จัดห้องสอบทั้งห้อง
3. ไม่ช่วยจัด เพราะเดี๋ยวกคนอื่นก็จัดให้
4. ช่วยจัดเฉพาะที่นั่งของตนเองและเพื่อนสนิท

23. ขณะเดินลงบันได นักเรียนพบเพื่อนที่นำรายงานไปส่งครู ลื่นล้มและได้รับบาดเจ็บ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. แกล้งทำเป็นไม่เห็น
2. ช่วยนำรายงานไปส่งแทนเพื่อน
3. หากเพื่อนขอร้องก็จะเข้าไปช่วย
4. พาเพื่อนไปห้องพยาบาลแล้วไปส่งรายงานแทน

24. นักเรียนและเพื่อนไปฟังผลการสอบหลังปิดภาคเรียนพร้อมกัน ปรากฏว่านักเรียนสอบผ่าน ส่วนเพื่อนสอบตก 1 วิชา นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. ปลอบใจเพื่อนด้วยความเห็นใจ
2. ปลอบใจเพื่อนแบบจำใจเพราะมาพร้อมกัน
3. บอกเพื่อนว่าเดี๋ยวกครูคงนัดสอบแก้ตัวภายหลัง
4. ปลอบใจและอาสาติวให้เพื่อนในวิชาที่สอบตก

25. ขณะนักเรียนกำลังทำงานอยู่ มีเพื่อนซึ่งไม่ค่อยสนิทกัน มาเล่าให้ฟังว่าวันนี้ถูกครูดุเพราะทำการบ้านไม่ได้ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. ให้เพื่อนยิ้มสมุดการบ้านไปลอก
2. ไม่สนใจ เพราะไม่สนิทกันอยู่แล้ว
3. รับฟังปัญหาและช่วยอธิบายการบ้านให้เพื่อน
4. รับฟังปัญหาแล้วบอกเพื่อนอีกคนช่วยอธิบายการบ้านให้

26. ขณะนักเรียนนั่งรอผู้ปกครองเพื่อมารับกลับบ้านที่หน้าห้องสมุด ได้เห็นเพื่อนกลุ่มหนึ่งซึ่งเรียนอยู่ห้องเดียวกันกำลังทำการบ้านวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. ไม่สนใจและนั่งรอผู้ปกครองต่อไป
2. กล่าวชื่นชมเมื่อเพื่อนจะให้ลอกการบ้าน
3. ชื่นชมการกระทำของเพื่อนให้ผู้ปกครองฟัง
4. เข้าไปชมว่าเพื่อนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

27. แม่มอบหมายงานให้นักเรียนทำความสะอาดบ้านให้เรียบร้อย นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. บอกให้แม่มอบหมายงานให้น้องแทน
2. ปฏิเสธ โดยอ้างว่าจะต้องทำการบ้าน
3. ขอดูโทรทัศน์ก่อนแล้วค่อยทำความสะอาด
4. ทำความสะอาดบ้านจนเสร็จตามที่แม่มอบหมาย

28. ขณะที่ชายชราเดินเก็บขยะอยู่บริเวณหน้าบ้านเพื่อนำไปขาย นักเรียนมีของเหลือใช้อยู่จำนวนหนึ่ง นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. มอบของเหลือใช้ให้ทั้งหมด
2. มอบของเหลือใช้ให้บางส่วน
3. ไม่มอบให้ เพราะจะเก็บไว้ขาย
4. หากชายชราเก็บได้น้อยก็จะมอบให้

29. เพื่อนมาโรงเรียนด้วยอาการโศกเศร้า หลังจากหยุดเรียนเพื่อไปร่วมจัดงานศพบิดา นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. เข้าไปทักทายตามปกติ
2. เดินเลี้ยวผ่านไป โดยไม่ทักทาย
3. แสดงความเสียใจและบอกให้เพื่อนทำใจ
4. แสดงความเสียใจและพูดปลอบโยนเพื่อน

30. ขณะที่นักเรียนวิ่งออกกำลังกายอยู่ในสนามได้เห็นเด็กกำลังวิ่งแล้วหกล้ม นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

1. รีบวิ่งเข้าไปดูและพาไปทำแผล
2. เข้าไปถามว่าเจ็บตรงไหนหรือเปล่า
3. รีบประกาศหาผู้ปกครองให้มาช่วยเด็ก
4. วิ่งออกกำลังกายต่อไปโดยไม่สนใจเด็ก

31. ถ้านักเรียนและเพื่อนสมัครคัดเลือกเป็นตัวแทนของโรงเรียนเพื่อแข่งขันในงานวิทยาศาสตร์ แต่เพื่อนได้รับการคัดเลือก นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. ไปถามครูว่าทำไมถึงเลือกเพื่อน
  2. เฉยๆ เพราะเพื่อนเก่งกว่าตนเอง
  3. แสดงความยินดี เพราะเราเป็นเพื่อนกัน
  4. แสดงความยินดีและอวยพรให้เพื่อนโชคดีในการแข่งขัน
32. ในหมู่บ้านของนักเรียนจะมีการพัฒนาหมู่บ้านโดยขอความร่วมมือจากชาวบ้าน นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. พัฒนาเฉพาะส่วนที่ได้รับมอบหมาย
  2. พัฒนาเฉพาะบริเวณบ้านของตนเอง
  3. ให้ความร่วมมือในการพัฒนาหมู่บ้าน
  4. ไม่เข้าร่วม เพราะพ่อและแม่คงเข้าร่วมแล้ว
33. ขณะที่นักเรียนกำลังทำงานอยู่ เพื่อนมีอาการปวดศีรษะและขอร้องให้นักเรียนพาไปห้องพยาบาล นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. ปฏิเสธ เพราะตนเองไม่ว่าง
  2. บอกให้เพื่อนอีกคนพาไปแทน
  3. พาเพื่อนไปส่งห้องพยาบาลทันที
  4. รับปากว่าจะพาไปหลังจากทำงานเสร็จ
34. สัตว์เลี้ยงของเพื่อนตายทำให้เพื่อนเสียใจมาก นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. บอกให้เพื่อนอีกคนมาช่วยปลอบใจ
  2. ปลอบใจและให้เพื่อนซื้อสัตว์มาเลี้ยงใหม่
  3. นิ่งเฉย เพราะคนอื่นๆ ช่วยปลอบใจอยู่แล้ว
  4. ปลอบใจและบอกเพื่อนว่าทุกสิ่งในโลกล้วนอนิจจัง
35. ถ้าเพื่อนของนักเรียนเป็นคนยากจน ไม่มีเงินซื้ออาหารกลางวัน นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. ซื้อขนมให้ เพราะความสงสาร
  2. ซื้อขนมให้ เพราะเป็นเพื่อนร่วมห้อง
  3. ไม่ซื้อขนมให้ เพราะเพื่อนไม่ได้ขอร้อง
  4. ซื้อขนมให้ เพราะเป็นการแสดงความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น

36. หลังจากเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ครูสั่งให้นักเรียนเก็บอุปกรณ์การทดลอง นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. รีบออกจากห้องทันที เพื่อจะเรียนวิชาต่อไป
  2. ช่วยเพื่อนๆ เก็บอุปกรณ์การทดลองจนเสร็จ
  3. เฉยไว้ก่อน ถ้าครูเรียกชื่อตนเองจึงจะช่วยเก็บ
  4. ช่วยเพื่อนโดยจะเก็บเฉพาะอุปกรณ์ที่ตนเองทดลอง
37. นักเรียนพบกระป๋องต่างค์หล่นอยู่บนพื้นถนน นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. เก็บไปส่งฝ่ายประชาสัมพันธ์ทันที
  2. นำไปฝากครูแล้วค่อยแจ้งประชาสัมพันธ์
  3. ทำเป็นมองไม่เห็น เพราะกลัวมีปัญหาภายหลัง
  4. เก็บเอาไว้ก่อนหากเจ้าของประกาศหาค่อยให้คืน
38. โรงเรียนได้จัดตั้งตู้รับบริจาคเงินเพื่อนำไปซื้อของให้โรงเรียนในชนบท นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. บริจาค เพราะอยากได้นิบุญ
  2. บริจาค เพราะเพื่อนบริจาคกันทุกคน
  3. ไม่บริจาค เพราะคนอื่นบริจาคมากแล้ว
  4. บริจาค เพราะอยากช่วยเหลือคนที่ด้อยโอกาส
39. เพื่อนมาจับทุกซ์กับนักเรียนเนื่องจากพ่อแม่ทะเลาะกันแทบทุกวัน นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. รับฟังด้วยความไม่ใส่ใจ
  2. หันไปคุยกับเพื่อนคนอื่น
  3. ปลอบใจเพื่อให้คลายความทุกซ์
  4. ปลอบใจและแนะนำให้เพื่อนปรึกษาครู
40. หลังเลิกเรียน ขณะที่นักเรียนกำลังออกจากโรงเรียนได้พบกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนกำลังทำเพลงและนั่งอยู่ริมทางเดิน เพื่อรอให้คุณพ่อมารับกลับบ้าน นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
1. เข้าไปถามอาการแล้วเดินผ่านไป
  2. เดินผ่าน เพราะเพื่อนเขาคงมาช่วย
  3. พยุงเพื่อนไปนั่งแล้วรีบขอตัวกลับบ้าน
  4. พยุงเพื่อนไปนั่งแล้วรอจนกว่าผู้ปกครองจะมารับ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวโสภาพรรณ ทองคำ
วันเดือนปีเกิด	17 กันยายน 2522
สถานที่เกิด	อำเภอ เมือง จังหวัดยะลา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	438 หมู่ 9 ตำบล โคกเคียน อำเภอ เมือง จังหวัดนราธิวาส 96000
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	ครู คศ.1
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านบลูกาสนอ อำเภอ ยี่งอ จังหวัดนราธิวาส
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนนราธิวาส จังหวัดนราธิวาส
พ.ศ. 2545	ค.บ. (คณิตศาสตร์) สถาบันราชภัฏสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2550	กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ